SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Eylem yine baharı getirdi...

▼ Son yıllarda hemen her baharı eylemlerle karşılayan, eylemleriyle baharı getiren kamu çalışanları bu yıl da geleneği bozmadılar. 20 Nisan Perşembe günü kamu çalışanlarının ülke çapındaki eylemlerine sahne oldu. Yine onbinlerce işçi ve emekçi sokakları, alanları doldurdu ve yine taleplerini haykırdılar.

■ Haberi 4. sayfada

'Atakürtçülük'ün esasları!

▼ Ahmet Altan'ın geçen pazartesi günü yayımlanan "Atakürt" başlıklı yazısı nedeniyle Milliyet gazetesindeki işinden atılması, "gazetecilik ahlakı"na ilişkin yeniden bir tartışma başlatırken, esas olarak "demokratikleşme" ve "Kürt sorunu" bağlamında rejimin sorgulanma alanını genişletti.

▼ Olayı Söz'e yorumlarken, devletin, dolayısıyla toplumun ve medyanın bir kısmının "çıldırdığı"nı belirten Altan, "İzledikleri politikanın yanlışlığını çok açık görüyorlar" diyor. Altan'ın Söz'e anlattıklarının "şifresi" çözülebilirse "Atakürtçülük'ün esasları" hakkında bir fikir sahibi olabilirsiniz.

Ahmet Altan 'Atakürtçülük'ün esaslarını Söz'e anlattı 12 ve 13. sayfalarda

Conileşmek!

▼ Kuzey Irak harekatıyla birlikte, televizyon ekranlarında ve gazete sayfalarında farklı bir asker tipi görülmeye başladı. Bu, daha önce görmeye alıştığımız "mehmetçik" tipinden çok farklı. Daha çok Amerikan filmlerinden fırlamış bir tip bu. Başına bant ya da bandana bağlıyor. "Cudi burger" yiyor, kola içiyor. Ve bir tahminde bulunursak eğer, artık yanık Anadolu türküleri yerine (herhalde) rock dinliyor..

■ Merdan YANARDAĞ'ın yazısı 24. sayfada

'Barış için savaşmak zorundayız'

Savaşa Karşı Barış Dergisi Yayın Kurulu, Aziz Nesin'le görüştü

■ Yazısı 23. sayfada

'Mehmed'i hangi kampanya kurtaracak?

▼ TRT'nin, Hürriyet gazetesinin ve Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin "Mehmetçik'le elele" kampanyası devam ederken, "Türk ordusu Kuzey Irak'tan bütünüyle, derhal ve koşulsuz geri çekilsin" başlıklı bir metinle başlatılan imza kampanyası ise aydınların ve sendikacıların katılımıyla geliştirilmeye çalışılıyor. Bu iki kampanya, ülkenin de iki yüzünü, iki partisini simgeliyor. Birisi savaşın, diğeri barışın partisi..

■ Haberi 13. sayfada

Nikaragua Dosyası

FSLN'nin sağ kanadı uçtu

■ HABERİ 10/11. SAYFADA

TBMM Araştırma Komisyonu raporu tartışılıyor

Sağcı başkandan 'solcu' rapor!

■ HABERİ 3. SAYFADA

22 Nisan Dünya Günü'nde uygarlık tehdit altında

Doğum günün kutlu olsun dünya!

■ HABERİ 6. SAYFADA

Afakî sorular **Tektaş Ağaoğlu**	5. sayfada
'Vietnam batağı' **Saruhan Oluç**	7. sayfada
Ekrem Bora **Met-Üst**	19. sayfada
ANAP'tan YDH'ya **Ufuk Uras**	20.sayfada
İşaya Üşür'le söyleşi	14. sayfada

● TARİH: 22 NİSAN 1995 ● SAYI: 10 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Mizah dergileri eski satışlarını arıyor

Talk show geldi mizah bozuldu!

Önce Gırgır vardı. Şimdi ise Leman, Hıbır ve Pişmiş Kelle... İsimleri biraz 'garip' olsa da bir döneme damgalarını vurdular... Bazıları hiç anlamadı ne demeye geldiklerini... Bazıları ise, 'Basit burcuva mizahı' diye küçümsemeye kalkıştılar, ama en kötü dönemlerinde bile 150-200 bin satmayı başardılar, çoğu gencin gönüllerinde 'taht kurarak'...

'Unutulmazlar' arasında bir de Fırt vardı. Renkli, defter boyutlarında, Zalak Mahmut'u ve Muhlis Bey'leriyle... Ve ikinci sayfadaki 'Yavrunuzun sayfası'... Bakılır da görülmemiş gibi yapılırdı. Herkes bilirdi en çok bakılan sayfanın hangisi olduğunu. Okuldaki küçük sınıftan çocuklara zorla gösterilir, çocuk 'temiz' olduğunu kanıtlamak için direnir, ama sonunda anlamamış gözlerle bakardı... Birkaç yıl sonra da aynını o tekrarlardı yeni öğrencilere.

Tarzan ve Arap Kadri vardı, En çok sevdiği kadına bunu söylemeyi beceremeyen Muhlis Bey'i severdik. Çünkü biz de ona benzerdik, ilk aşklarımızın karamsarlığında beklerdik ki bir gün söyleyebilsin diye...

Sonra büyüdük. Tarzan ve Arap Kadri kayboldular. Muhlis Bey ise emekli oldu, yerine çırakları Mithat ve Mirsat geçtiler. Muhlis Bey'in utangaçlığının aksine, çırağı Mithat iki hafta önce Yeliz'le evlendi... Biz ise sevgililerimizi eskitmekle meşguldük ve eskisi kadar almıyorduk dergileri...

Gırgır ise 25'e 35 boyutları ile kabına sığmayan bir dergiydi ve zımba tutmuyordu. Sayfalarını ayırıp, çeşitli 'pozisyon'larda cinsel ilişkiye girerek trende veya otobüste okumak en büyük zevkimizdi.

Bir aralar dünyanın en çok satılan üçüncü dergisi olan Gırgır bugün eskisi gibi çıkmıyor. Ertuğrul Akbay'ın yönetimindeki dergi kupon vermesine ve promosyon yapmasına(!) rağmen satışı 8 binin üzerine çıkmamakta... Yerini alan dergilerin toplam satışları ise taş çatlasa 200 bin civarında. Eskiden Oğuz ve Tekin Aral kardeşlerin tekelinde olan mizah dergileri bugün sayısız bölünmeler yaşadı. Solcusundan islamcısına, kentlisinden 'kırsal kokulu' espri yapanına değin her kesimin kendi dergisi var mizah dergisi piyasasında. Yine de "sol"un egemenliğinden söz edilebilir.

Mizah dergilerinin satışlarının düşmesinde en büyük etken olarak, televizyon kanallarının artmasıyla mizah dergilerinin kimi işlevlerini gülmece programlarının almış olması gösteriliyor.

Eski Limon'un karşılığının "Plastip show", eski Gırgır'ın karşılığının da "Olacak O Kadar Televizyonu" olması ve bu programların en çok rating alanlar arasına girmesi satışlardaki düşüşü açıklıyor.

Sonuç; Yazılı kültürü hazmetmeden görsel bir şoka girilmesi...

Zaman geçse de konular bâki

Yaygın olarak kullanılan konular genelde hep aynı. Eğitim sisteminin durumu, ekonominin kötüye gidişi, yolsuzluklar, polis baskısı, köylü-kent çelişkileri ve alemin g.t olması...

Siyasi farklılıklar gözetilmeksizin tüm dergilerde bu konular işleniyor. Farklılıklar dergilerin ve sahip oldukları okuyucu kitlelerinin niteliğinde... Tüm bu dergilerin en büyük ortak yanları ise kentli-protest bir karakter taşımaları...

Günümüzde en çok satan dergi konumundaki Leman'ın 40 bin okuru var, sol bir söyleme ve muhalif bir duruşa sahip olan derginin okur kitlesi, çoğunlukla memur çocuğu olan orta tabaka gençlerinden oluşuyor. Leman dergisi, içinde birçok farklı beğeniyi ve eğilimi barındıran bir yapıya sahip. En çok satarlığını bir anlamda mizahın 'Sabah gazetesi' olmasına bağlamak mümkün. Aynı zamanda hem kentli, hem de köylü bir nitelik taşıyor. Feyhan'ın köylü kızlarıyla, Ahmet Yılmaz'ın magandalara fena halde bozulan "Kıllanan Adam"ını karşı karşıya ya da Absürd mizah yapan Can Barslan'ın "Terelelli Pictures"ı ile Lombak'ı ya da Cezmi'yi yanyana görebilmek mümkün...

Onu hemen ardından izleyen Hıbır ise daha homojen bir yapıya sahip. Leman kadar olmasa da kendince sol bir çizgiye sahip olan derginin farklı bir okur kitlesi var. Hıbır'ın kimliği tek kelimeyle özetlenebilir nitelikte... Kentli, özellikle de Sıdıka'nın öyküleriyle... Aptullica'nın bant-karikatürünün arka fonu ya üniversite kampüsü, ya da bekar evidir, ama her zaman kentlidir.

Bir de Pişmiş Kelle var büyüklerden... Aptullica: "Valla fıkır fıkır bir dergi ama hala anlayamadım ne olduğunu" diyor... Doğrusu, biz de gülüyoruz o dergiye, ama ne olduğunu da kestiremiyoruz...

Özgür Gündem çalışanları ve okurları dikkat!

Haber Merkezi - 1994 Mart'ında yayınına son veren Özgür Gündem gazetesinin İzmir bürosunda çalışan beş gazeteciyle ilgili olarak İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin verdiği bir mahkumiyet kararı tüm Özgür Gündem çalışanlarını ve okurlarını tehdit ediyor. Özgür Gündem gazetesinin İzmir bürosunda çalışan beş gazeteciyi Türk Ceza Kanunu'nun 169. maddesinden yargılayan İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi her birini 3 yıl 9'ar ay hapis cezasına mahkum etmiş bulunuyor.

İnsan Hakları Günü olan 10 Aralık 1993'te Özgür Gündem gazetesinin İzmir bürosunu basan polisler o sırada büroda çalışmakta olan Serdar Karakoç, Rıza Zıngal, Namık Alkan, Oğuzhan Öğrük ve Sedat Alp'i gözaltına alarak DGM'ye sevk etti. 1 Kasım-10 Aralık 1993 tarihleri arasında çıkan gazeteleri inceleyen İzmir DGM savcılığı da PKK propagandası yapıldığını saptadı ve sanıkların da "bilerek ve isteyerek PKK adına yayın yapan gazetede birçok kez haber üretip yazı naklederek PKK örgütüne yardım ve yataklık ettikleri" değerlendirmesiyle, beş gazetecinin TCK'nun 169. maddesine göre cezalandırılmalarını istedi. Savcının bu iddiasını ciddiye alan DGM de beş gazeteciyi TCK'nun bu maddesinden yargıladı ve mahkum etti. Savunmalarında düşünce ve haber alma özgürlüğünden, gazeteciliğin zaten "haber üretmek" olduğuna ve çalışma hakkının dokunulmazlığına kadar birçok görüş ileri süren gazetecilerin çabaları boşuna oldu. İzmir DGM savcılığının iddiası ve talebi doğrultusunda mahkumiyet kararı verildi: TCK'nun 169. maddesine göre 3'er yıl 9'ar ay hapis cezası! Mahkumiyet kararının gerekçesinde şöyle deniyor: "Merkezi İstanbul'da bulunan gazetenin silahlı çete niteliğindeki bölücü PKK örgütünün propagandasını yaptığı ve sanıkların da TCK'nun 169. maddesinde yazılı silahlı-bölücü örgütün yayın akışını sağlamak suretiyle faaliyet göstererek propaganda suretiyle örgüte yardım suçu işledikleri iddia, iddiayı doğrulayan gazete içerikleri, haber, yazı ve ele geçen doküman, yayın, fakslanan yazı içerikleri ve tekmil dosya münderecatı ile" sabittir.

Aslında İzmir DGM'nin mantığı ve ceza gerekçesi çerçevesinde ceza tehditi altında bulunanlar sadece Özgür Gündem'de çalışan gazeteciler değil. Gazeteciler kadar bu gazeteyi okuyan onbinlerce okurun da cezalandırılması gerekir. Çünkü gazeteye yazı ve haber yazmak ne kadar "yasadışı bir örgütün yayın organı"na ve dolayısıyla o örgüte "yardım ve yataklık etmekse" o gazeteyi satın alıp okumak ve böylece onun yayın faaliyetine destek olmak da o ölçüde "yardım ve yataklık" etmek anlamına gelmez mi? O halde sadece gazeteciler değil, Türkiye'deki onbinlerce kişi İzmir DGM'nin verdiği mahkumiyet kararının Yargıtay'da görüşülmesinden ve sonuçlanmasından etkilenebilir!

Ama Özgür Gündem okuyan onbinlerce insanın saptanması ve mahkemeye çıkarılması mümkün olamayacağına göre, DGM kendisini şimdilik İzmir bürosunda çalışan beş gazeteciyle sınırlamak zorunda ve en fazla diğer bürolarda çalışan gazetecilere kadar uzanmak durumunda!

Bu kararın Yargıtay'da onaylanması durumunda Özgür Gündem gazetesinde çalışmış yüzlerce gazeteciye de DGM'nin eli uzanır mı bilinmez, ama mantıken orada durmayıp, onbinlerce okura da uzanmak zorunda kalır ki, bu kadar insanı koyacak mapushane bulmak da kolay olmasa gerek!

Medya Plaza'nın 'cüppesiz yargıcı'

F.Cengiz Erdinç

Su, akarken hayat dersi de verir. Büyük taşların yanından usulca kıvrılıp geçerken, küçük çakılların üzerinden çağlayarak akar. Medya Plaza'nın "ağır toplarından" Hıncal Uluç da bu dersi iyi almıştır ve sık sık küçük çakılların üzerinde gürlerken görülebilir. Haksızlık etmeyelim, yanlışlıkla birkaç "büyük taşa" çarpmış ve uyarılmıştır. Ancak, istisnalar kuralı doğrulamak için var ve daha birkaç gün önce Ankara'da yapılan bir ev baskınında üç kişi herhangi bir yargı kararı olmaksızın öldürülmüşken "bir mahkeme kararı olmaksızın hiç kimse köpeğiniz hakkında karar alamaz" gibi yazılar yazacak kadar "hukuk ve cesaret" adamıdır.

Hıncal Uluç, "teneshir age" kuşağının kusursuz bir örneğidir. Hani, ilkokul matematik kitaplarında sorular vardır, "Ayşe'nin yaşı Veli'nin üç katı, Hamdi'nin yarısı, Hamdi kaç yaşında" türünden. İşte, Hıncal Uluç ile davetlerde birlikte göründüğü tazeler arasındaki yaş farkı üniversitelerin yüksek matematik bölümlerinde problem olarak sorulur ve hesap makinesi kullanmak serbesttir. "Hıncal Uluç'un yaşının karekökü manken Aysu'nun yaşının log2'sine eşitse..." Kafasının en azından güneşi gören bölümlerinde saç olmadığı halde, fi tarihinde beleş diye Elida şirketinin Paris'teki laboratuvarlarını gezmiş ve köşesinde bu şampuanların yararlarını ballandıra ballandıra anlatmıştır. Bu yüzden eğer ilaç reklamları serbest bırakılırsa, prostat ilacı reklamlarına da çıkabileceği düşünülebilir.

Medya Plaza'yı ve orada bulunan "seçkin" insanları övmek en önemli görevleri arasındadır. Birkaç yıl önce en az 50–60 çalışanın yemeklerden zehirlenmesini görmezlikten gelmiş, ancak aynı mutfağı öve öve göklere çıkarmaktan çekinmemiştir.

Zamanında Cumhuriyet'te yazmış olması solcu olduğu yolunda yaygın yanılgılara yol açmakla birlikte, cunta güneşinde kalıp gevşemiş, ancak son anda liberallerin gölgesine sığınmış kemalistlerden sayılabilir. Yazılarına bakınca, "vali olup, tebdil-i kıyafet pazarları denetlediği, patates fiyatlarını yüksek görünce üç–beş pazarcıyı oracıkta astırdığı" rüyaları sıklıkla gördüğünü düşünebilirsiniz. Beyoğlu'nun sopa zoru ile kurtarılmasına (Dayak Mangaları, bakınız Aktüel'in ilk sayısı) verdiği mühim destek, şiddete yatkın olmasından çok, devlet ve polis yardakçılığını teorize etmesinden kaynaklanır. "Mutlu olmanın 55 yolu" türünden fast food felsefe kitaplarının en sadık müşterilerinden biridir. Bu kitapları okumakla kalmaz, okuyucularına da hararetle aktarır. Sinema yazıları gerçek bir "zevksizlik" rehberidir, beğendiği filmleri asla izlemeyerek mükemmel bir sinema seyircisi olabilirsiniz. Gazetecilikte de bir ekol olduğu söylenebilir. Yönetmenliğini yaptığı Erkekçe Dergisi ile Türk gençliğine en az Aydemir Akbaş kadar emeği geçmiştir. "Beş vitesli" muhalif gazeteci Fatih Altaylı (dört ileri bir geri) ve "ilave dingilli" yayın yönetmeni Mehmet Y. Yılmaz onun bu dergiden talebeleridir ve sonradan çıkan boynuz kulağı aşmıştır. Uluç, Duygu Asena gibi "kağıttan feministler"in yine "kağıttan düşmanı"dır. Ara sıra bir bardak su doldurup, bu suda koca birer donanma gibi kapışırlar. Futbolda otoritedir ve pazartesi akşamları atv'de Erman Toroğlu ile birlikte "geyik nöbeti" vardır. Söz konusu geyiklerde zaman zaman ateş harlanır, fakat ana tema değişmez ve damak şaklatılarak başlanılan bir cümlede vücut bulur, "hukuk devletinde bu olmaz", "futbol centilmenlik oyunudur", "UEFA'nın kesin talimatı var". Hep düşünce özgürlüğünün yanındaymış gibi gözükür, ama savunduğu, "dar paça kot bulamıyoruz" türü hadım edilmiş fikirlerin serbestçe konuşulmasıdır. Aslında, yalnızca, kışkırtan, rahatsız eden, toplumsal değerleri, genel ahlakı zorlayan ve tedirginlik uyandıran düşüncenin özgür olmasının bir anlam taşıdığını görmezlikten gelir. Bu yönüyle, ağırlıkla gazetelerde üslenen yeni engizisyonun "sağır, dilsiz ve cüppesiz" yargıçlarından biridir.

Sağcı komisyon başkanından 'solcu' rapor!

▼ TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarını Nusret Demiral engellemiş

Haber Merkezi - 'Olağanüstü Hal Bölgesi'nde süren savaşla da bağlantılı bir şekilde, son yıllarda çok büyük sayılara ulaşan "faili meçhul cinayetler", 1993 yılı başında TBMM'nin gündemine alınmak zorunda kalındı. Kesin sayısı hala tam olarak verilemeyen, 2200 ila 3000 arasında olduğu ileri sürülen bu cinayetleri araştırmakla görevlendirilen bir komisyon 1993 Şubat'ında kuruldu. İki yıl süren çalışmasından sonra bu komisyon geçtiğimiz günlerde bir rapor hazırladı.

Faili meçhul cinayetlerle ilgili olarak kesin sayı veremeyen komisyon, Diyarbakır'da 259, Mardin'de 155, İstanbul'da 145, Batman'da 125, Şırnak'ta 34, Malatya'da 25, Adana'da 23 ve Tunceli'de 15 "faili meçhul" siyasi cinayet işlendiğini ve bölgedeki insanların bu cinayetlerden devlet yetkililerini sorumlu gördüğünü belirtiyor.

Aslında henüz taslak halinde olduğu ve son şeklini almadığı belirtilen raporda, başta Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral ve savcı Ülkü Coşkun olmak üzere, birçok kişinin komisyonun çalışmalarını engellemeye uğraştığı ifade edilirken, aynı zamanda şu tür değerlendirmeler ve öneriler yer alıyor:

- "Birbirleriyle her haliyle bağlı oldukları dıştan bakıldığında bile belli olan birtakım odaklar..." devlet içinde örgütlenmiş, adeta "devlet içinde devlet" konumundadırlar. Bu hukukdışı "çekirdek" dağıtılmalıdır.

- Özellikle emniyet içinde "hukukdışı" örgütlenmeler bulunmaktadır.

- Hizbullah doğrudan jandarma ve güvenlik kuvvetleri tarafından korunmakta ve desteklenmektedir.

- Diyarbakır'da polisleri yargılayan yargıç "can güvenliği olmadığı" gerekçesiyle görevden çekilmiştir. Yargı bağımsız değildir.

- Koruculuk sistemi dağıtılmalıdır. Korucuların kendileri "suç örgütü" durumuna dönüşmüşlerdir.

- Jandarma ve JİTEM (Jandarma İstihbarat Merkezi) dağıtılmalıdır.

- İtirafçılar polisle işbirliği yapmakta, polis lojmanlarında kalmakta, cezaevlerinden çıkartılarak polisle birlikte operasyonlara katılmaktadırlar. Bu duruma derhal son verilmelidir.

TBMM Faili Meçhul Siyasi Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun bu raporu kendisini "milliyetçi ve vatanperver" olarak tanımlayan DYP'li başkan Sadık Avundukluoğlu tarafından kaleme alınmıştı. Ayrıca da komisyonu oluşturan milletvekillerinden sadece biri CHP'liydi ve eğer bu üye solcu sayılabilirse, diğer hepsi sağcı partilere mensuptu. Ancak başta DYP milletvekilleri olmak üzere, birçok kişinin değerlendirmesi raporun "solcu ağzıyla yazılmış" olduğu yönündeydi! Sağcı ve milliyetçi başkandan böylesi "solcu" bir rapor nasıl çıktı?

Gerçekten de raporda yer alan görüş ve öneriler yıllardır bu ülkede solcuların, sosyalistlerin dile getirdiği taleplerin ne kadar haklı olduğunu ortaya koydu. Meclis komisyonu "faili meçhul kalan" bu cinayetleri araştırmaya yönelince öyle gerçeklerle yüzleşti ki, anlaşılan bunlardan bir hayli ürktü ve en azından bu gerçeklerin bir bölümünü kamuoyuna yansıtmak zorunda kaldı. Mevcut rejimin sürekliliği ve "devletin bekası" için bazı düzeltmeler veya müdahaleler önermekte yarar gördü.

Ancak gerek TBMM'de, gerekse de siyasal çevrelerde bu raporun herhalde sadece bir bölümünü yansıttığı vahim sorunlar tartışılacağına, komisyonun "devleti küçük düşürdüğü", "güvenlik kuvvetlerini yıprattığı" gibi karşı saldırılar ortalığı kapladı. TBMM kendi içinden görevlendirdiği milletvekillerine yeterince sahip çıkmadı. Şimdi ya bu rapor son şeklini alırken iyice "yumuşatılarak" değiştirilecek ya da komisyon başkanı da dahil olmak üzere, belki bazı kişilerin "kirli çamaşırları" ortaya dökülecek, rapor şu ya da bu biçimde gündemden çıkarılacak.

Oysa "parlamenter demokrasi", "hukuk devleti" gibi iddialarını ciddiye alan ve en azından bunlarla bir ölçüde uyumlu olmaya çalışan bir siyasal rejim, böylesi bir raporla yüzleşme cesaretini gösterebilirdi.

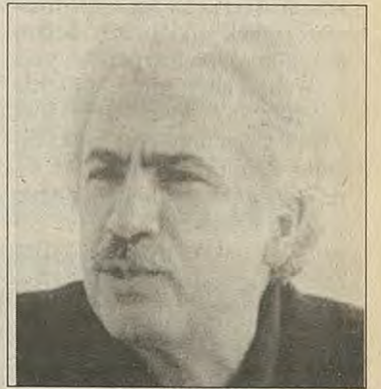

Faili meçhul cinayetlere kurban gidenlerin yakınları sık sık gösteri yaparak ilgilileri uyarmaya çalışıyorlar

TİP yıllar sonra 'soruşturma' tutanaklarında

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşunun 34. yıldönümü nedeniyle gerçekleştirilen etkinliklerde yasalara aykırı konuşma yapıldığı, etkinlik amacının dışına çıkıldığı ve slogan atıldığı gerekçesiyle, Şişli Cumhuriyet Savcısı tarafından Düzenleme Kurulu hakkında soruşturma açıldı. Sözkonusu 'suç'ların, TİP'in, Türkiye siyasal yaşamına ve kültürüne katkılarını değerlendirmek amacıyla, geçtiğimiz şubat ayında düzenlenen panel ve kültür gecesinde işlendiği savlanıyor. Etkinlikleri düzenleme kurulunda yer alan Gülden Sevgili, Ayten Targan, İbrahim Bozkurt, Mustafa Atalay, Yücel Gürsel, Çetin Serfidan ve Sönmez Targan hakkında açılan soruşturmayla ilgili olarak kurul adına bir açıklama yapan Sönmez Targan, Türk siyasal yaşamının gelişmesine katkıda bulunmuş bir partinin 34. yılını kutlama etkinliklerinde yapılan konuşmalarda suç aranmasını bir türlü kabullenemediklerini söyledi. "Sosyal demokratların da bir kanadını oluşturduğu siyasi iktidar sözcüleri demokratlığı kimseye bırakmadan hamasi nutuklar atarken, eskimiş, güncelliğini yitirmiş Türk Ceza Yasası'nın maddelerine dayanan savcılar demokratikleşme söyleminin tam aksi uygulamaları mahkemelere getirmekten kaçınmıyorlar" diyen Targan, şöyle devam etti: "Tarihsel bir kesitin zenginliğini herşeyin kirlendiği günümüz Türkiye'sine taşımak ve bundan dersler çıkarmaya çalışmak, kendine ilerici, demokrat ve aydınım diyen herkesin görevi olmalıdır. Özellikle Avrupa Birliği kapılarında mendil açarak demokratikleşmeyi gündemine almış bir Türkiye'nin dış değil, kendi iç dinamiklerine güvenerek çağcıllaşması için TİP deneyiminden alacağı çok dersler vardır."

Perinçek'e ceza

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu, İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek hakkında Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin verdiği beraat kararını bozarak Perinçek'in altı aydan iki buçuk yıla kadar cezalandırılmasını kararlaştırdı. Sosyalist Parti'nin Anayasa Mahkemesi'nde görülen kapatma davası sırasında verdiği bir demeç nedeniyle Anayasa Mahkemesi'ne hakaret suçundan hakkında dava açılan Perinçek, bu davadan daha önce iki kez beraat etmişti. Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun kararına yerel mahkemelerin direnme hakkı bulunmadığı için Perinçek'in cezası kesinleşmiş durumda. Perinçek, Cumhuriyet gazetesine verdiği söz konusu demecinde Anayasa Mahkemesi'nin Türkiye'nin başına bela olduğunu söylemiş ve asıl bu mahkemenin kapatılması gerektiğini savunmuştu.

'ABD'den para yardımı almadık'

İHD ve TİHV genel başkanları önce Aydınlık, sonra da Türkiye gazetelerinde çıkan iddiaları yalanladılar.

Türkiye

Denktaş'tan şok açıklama

Urperten itiraf!

İnsan Hakları Derneği Başkanı Akın Birdal, uluslararası kuruluşlardan nakit para yardımı aldıklarını itiraf etti

Aydınlık

İnsan hakları örgütlerinden Amerika'ya brifing

ABD parasıyla insan hakları

İnsan Hakları Vakfı yöneticileri, ABD Senatosu'ndan kulisle para çıkarttılar. Ama parayı alabilmek için Minnesota'dan bir kuruluşu aracı yaptılar...
Avrupa Birliği'nden para alan vakıf ve dernekler...

İşçi Partisi: Amerikalı defol

Ankara, Söz- İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı Akın Birdal, İHD'nin Avrupa Birliği'nden (AB) gizli para yardımı aldığı şeklinde Aydınlık gazetesinde çıkan iddiayla ilgili olarak Söz'e yaptığı açıklamada; örgütlerinin iki yıldır Avrupa Birliği İnsan Hakları Fonu'ndan proje karşılığı katkı sağladığını belirterek, "Projeyi başlatırken kokteyller yaptık, demokratik kitle örgütlerinden, siyasetçilere, diplomatlardan basına kadar herkesi çağırdık." dedi.

Aydınlık gazetesi, önce 8 Nisan'daki, ardından da 15 Nisan'daki sayılarında TİHV'nin ABD Senatosu'ndan dolaylı ve gizli yollarla para yardımı aldığını ileri sürmüş ve İHD'yle birlikte bu iki kuruluşu "ABD'ye bilgi sızdırmak"la, "emperyalistlerin parasıyla insan hakları savunuculuğu yapmak"la ve "Türk devleti hakkında şikayette bulunmak"la suçlamıştı.

İHD Genel Başkanı Akın Birdal, Avrupa Birliği İnsan Hakları Fonu'ndan katkı aldıkları projelerin birincisinin, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvuru hakkıyla ilgili olduğunu söyledi. Altı ilde yürütülen projeden 565 avukat, savcı ve hakimin yararlandığını ifade eden Birdal, "Bu yıl yine 'eğitimcilerin insan hakları konusunda eğitimi' amacıyla Eğitim–Sen'le birlikte bir proje hazırladık. Proje dahilinde ikinci olarak da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları Türkçe'ye çevrilerek üç cilt halinde yayımlanacak." dedi.

TİHV Başkanı Yavuz Önen Söz'e yaptığı açıklamada, Aydınlık gazetesinin olayı kişiselleştirerek kendisini ve Mahmut Tali Öngören'i hedef aldığını söyledi. Aydınlık'la sorunlarının farklı görüşlerde olmaktan kaynaklanmadığını belirten Önen, "Aydınlık çevresi, dünyada insan hakları savunuculuğunu, emperyalist destekli bir hareket olarak görebilir. Bunu anlıyorum. Ancak, yalan ve kasıtlı bir habere dayanarak bunu yazdılar. Dolaylı da olsa ABD'den almadık" dedi.

'Bizi mi buldular?'

Önen'in bahsettiği tekzip, Aydınlık'ın 8 Nisan tarihli sayısında yayımlanan "ABD Senatosu'ndan TİHV'e 'yardım' kararı" başlıklı yazıdan sonra bu dergiye gönderiliyor. Aydınlık ise bu tekzibe 15 Nisan günü çıkan sayısında "Yavuz Önen bir açıklama gönderdi. ... para almaya çalıştıklarını reddetmeye çalışıyor. (...) " cümleleriyle değiniyor.

Önen, Aydınlık'a şu soruları yöneltiyor: "Türkiye, Amerikalılar'ın fethedemediği bir kale midir? Bir kaleyi içeriden ele geçirmek için Amerika bula bula TİHV'yi mi buldu?"

Bir sağ, bir sol

18 Nisan tarihli Türkiye gazetesini görenler, 1. sayfanın manşetinde Akın Birdal'ın resmini görünce oldukça şaşırdılar. Aydınlık dergisinin 'haber'ine, günlük Türkiye gazetesinin attığı başlık 'Ürperten itiraf'tı. Aydınlık'ın 'gizli' dediği, ancak Birdal'ın kokteyllerle kamuoyuna tanıtımını yaptığı projelere verilen katkıların açıklanması, Türkiye gazetesine göre 'itiraf'tı.

Bu iki gazetenin aynı konuyu manşetten verme dışında hangi ortaklıkları paylaştığı tartışma konusu haline gelirken, Türkiye'nin haberinin büyük ölçüde Aydınlık'ta çıkan yazının aynısı olduğu dikkat çekti.

Eylem yine baharı getirdi...

İstanbul/Ankara, Söz - Geçtiğimiz 20 Nisan'da büyük şehirlerin sokakların, caddeleleri canladı.. Tam 1 Mayıs arifesinde yaşanan bu eylemin sahipleri onbinlerce kamu çalışanıydı... İstanbul, Ankara, Kocaeli, İzmir, Adana, Diyarbakır başta olmak üzere bir çok ildeki kamu çalışanları sokaklarda şu mesajı iletiyorlardı hükümete; "IMF dayatmalarına, devlet terörüne, vergi soygunlarına, yağmaya, savaş bütçesine, sıfır zamma karşı suskun kalmayacağız." Ve bir kez daha toplusözleşme masasına çağrılıyordu devlet.

Alanlara çıkan PTT, TEK, hastane, tarım il müdürlükleri, demiryolları, Tekel ve İSKİ çalışanlarıyla Haber-İş ve Tümtis sendikalarında örgütlü işçiler de bu eylemde onlarla aynı kortejdeydi.

20 Nisan'da yine sokaklara dökülen kamu çalışanlarını işçiler de destekledi.

Şenlikli muhalefet

20 Nisan'da İstanbul'da artık geleneksel toplanma merkezi haline gelen Aksaray'daki Metro önüne doğru sürüp giden yürüyüşler şehrin havasını, trafiğini bir anda etkiledi..

Sloganların hedefi IMF güdümlü hükümet ve destekçisi sermayeydi. Türkiye çapında onbinlerin katıldığı bu gösteri, kamu alanında bir 1 Mayıs egzersiziydi adeta. Tüm Haber-Sen Genel Başkanı İsmail Çınar "Sendikal mücadelede yer aldığımızdan bu yana bir çok kamu çalışanı sürgün edildi. Demokratikleşme ve insan hakları ihlalleri karşısında barış, özgürlük ve kardeşlik adımı atılmadı. " diye konuşuyordu. Çınar son cümlesini şöyle bağlıyordu; "Bu ülkedeki namusluları, namussuzlar kadar cesaretli olmaya davet ediyoruz!"

Avrupa yakasında, Kadıköy'de ilçe belediyesi önünde toplanan 4 bin dolayında insan sahile doğru aktı, çoğalarak. Pendik Belediyesinde kıyama uğrayan, 90 gündür direnişte olan işçiler de yürüyüş kortejindedi.

Kocaeli'nden Özcan Bayraktar'ın bildirdiğine göre Kocaeli'nde de büyük bir gösteri yaşanmıştı. Cumhuriyet Parkında bütün Kocaeli kamu çalışanları toplandı. Tüm Bel-Sen Şube Başkanı Bedriye Yıldızeli, topluluğa şöyle seslendi; "20 Aralık'ta başladık. Bu gün yine alanlardayız. Biz artık susmayacağız. Bugün ülkenin her yerinde hizmet üretiminden gelen gücümüzü kullandık. Yarın eylemlerimiz artarak sürecek." Destekçi işçilerin arasında Yarımca Petkim'den işçiler de vardı.

Anakara'daki kamu çalışanları da Kızılay Meydanı'da toplandı. Sabah insanlar işlerine giderken alışılmamış kalabalıklar gördüler. Davullar çalınıyor, halaylar çekiliyordu. Her sokaktan insanlar ellerinde pankartlarla, dövizlerle çıkıyor, Kızılay Meydanı'na doğru akıyorlardı.

KÇSKK dönem sözcüsü Yıldırım Kaya alanda toplananlara seslendi; "Kamu çalışanları 5 yıldan bu yana alışılmışın dışına çıktı. Yani haksızlığa uğradığında tepki gösteren, baskılara, yolsuzluğa, hırsızlığa, partizanlığa, yalana, talana karşı çıkmaya çalıştı. Sömürü düzeninin arka yüzünü açığa çıkarmaya, çıkar çevrelerini teşhir etmeye çalıştı."

Ankara'daki yürüyüşlere Devlet Su İşleri ve Elektrik Etüt İdaresi işçileri de gelmişti.. Birçok demokratik kitle örgütü temsilcisi de oradaydı.

Ankara eylemlerinde yaşanan yoğun coşkunun ardından işyerlerine dönen insanlar devletin soluğunu ensellerinde derhal hissettiler, Birleşik taşımacılık sendikası üyesi 20 kamu çalışanına işe döner dönmez "trenleri durdurdukları" için açığa alındıkları iletildi. Miting, kamu çalışanlarının sık sık "yakın temasta" oldukları polislere yapılan bir çağrıyla sona erdi:

"5 yıllık mücadelemiz boyunca beraberdik. Kimi zaman bildirimizi alıp, gittiler. Kimi zaman coplandık, dövüldük, yerlerde sürüklendik.. Kimi zaman göz altına alındık. Ancak polis memurları da bizim durumumuzda. Çocuğunu okula gönderemiyor. Yarın onları da Polis-Sen pankartıyla burada bekliyoruz!"

KÇSSK bu günlerde dört aylık bir eylem programı yapacak ve 6 Mayıs'ta yeniden bir Ankara yürüyüşüne çıkacak...

'Mezarda emeklilik' tasarısı Meclis'te

Kefenin cebi yok!

Haber Merkezi- İşçilerin "mezarda emeklilik" olarak adlandırdıkları 5506 Sayılı SSK yasa tasarısına geçtiğimiz günlerde son rötuşlar yapıldı. Emeklilik yaşını yükselterek bu hakkı ortadan kaldıran formül, IMF tarafından dikte edilmişti. Yoğun tepkiler üzerine yeniden ele alınan SSK yasa taslağında "iyileştirme" gibi gözüken değişikliklerin aldatmaca olduğu biliniyordu. Özellikle hükümetin CHP kanadından umutlu olan emekçilerin, tasarının son hali ortaya çıkınca hayalleri yıkıldı.

Ankara'ya yürüyüş

Şimdi geriye kalan tek şey yasayı geri aldırmak. Bunun için 24 Nisan gününden itibaren yasa iptali üzerine eylemler yoğunlaşıyor. Türk-İş'ten sonra, DİSK te atağa geçiyor. 20 Nisan günü olağanüstü olarak Ankara'da toplanan Başkanlar Kurulu, SSK yasa taslağındaki değişikliklerin emekçiler açısından telafisi mümkün olmayan kayıplara yol açacağını vurgulayarak eylem kararı aldı. Bu eylem, 24 Nisan Pazartesi günü saat 10.30'da Kadıköy'den başlıyor. DİSK Başkanlar Kurulu, yönetim kurulu üyeleri ve işyeri temsilcilerinden oluşan ekibin amacı, Ankara güzergahı üzerinde işyerlerinį de ziyaret ederek, işçilere sorunu anlatmak. Bu uyarı eyleminden sonuç alınamazsa, örgütlü olunan illerden Ankara'ya ikinci bir yürüyüşün gerçekleştirilmesi planlanıyor.

Bilindiği gibi IMF'nin "öneri"si doğrultusunda hazırlanan 5 Nisan "istikrar" paketinden çıkan "Geç emekllik" projesi geçen yıl da çalışanlar tarafından yoğun tepkiyle karşılanınca geri çekilmişti. Tasarı sözde "çalışanların çıkarlarını gözeterek" yeniden ele alınmıştı.

Basın-İş İstanbul Şube Başkanı Kenan Kaya, 'mezarda emeklilik'e karşı eylemlerle etkili bir kamuoyu yaratıldığını söylüyor. "Bundan sonra imzalarla değil, meydanlarda haklı istemlerimizi haykıracağız" diyor. "Bu kabul edilemez bir şey. SSK'nın ölüm endeksleri 60. Sen 60 yaşında, yani mezarda emekli oluyorsun. Oysa kefenin cebi yok!"

'Bir yandan sopa, bir yandan et gösteriyorlar'

İstanbul Şubeler Platformu Dönem Sözcüsü Ercan Atmaca, iktidarın gider ayak oyunlar peşinde olduğuna inanıyor: "TV programları ve gazeteler bunun üzerine yoğunlaşınca bizim lehimizde büyük bir kamuoyu oluştu. Şimdi sendikaların bunu kullanması gerekir. Mezarda emekliliğe karşı çıkmak, 1 Mayıs'ın en önemli taleplerinden biri oldu. Toplusözleşme dönemi başlıyor. 1 Mayıs'tan sonra eylemler daha da yükselecek. Bizim 26 Mayıs'tan sonra hastanelere yönelik eylem programımız var. Çünkü tasarının bir de sağlık hizmetleri bölümü var. Sağlık çalışanlarını yanımıza almadan bu problem çözülmez. Yasanın çıkmaması için herşey yapılacak."

Bayrampaşa PTT'den Erdoğan Ülüş "Özal'ın bir sözü vardı" diyerek giriyor söze: " 'İnsanlar 40 yaşında emekli oluyor. 40 yıl da devletten emekli maaşı alıyor. Devlet 40 yıl bedava bu insanlara bakıyor' diyordu. Onlara göre işçi 60'a kadar çalışacak ondan sonra devlete masraf olmadan öbür dünyaya gidecek. 1500 parlamenter ise ayda 29.5 milyon maaş alacak. Bu yasayı çıkaramazlar." Bu gücü nereden alıyorsunuz sorusuna şu örneği veriyor: "Bizi 15 gün Güneydoğu'ya sürgüne göndereceklerdi. Gitmeyiz dedik, gitmedik. Bu örgütlü gücü parlemento önüne yığacağız." Şimdiye kadar yaşanan sessizlik konusunda ise çok eski bir hikayeden örnek veriyor: "Padişahın, 'halk susuyorsa o zaman korkun' sözü vardır. Bu, ona benzer. Bunlar köpeksiz köyde değneksiz dolaştıklarını sanıyorlar. Ama öyle değil. Bunlar bir yandan sopayı gösterirken öbür taraftan etin ucunu gösteriyorlar. Basın, medya falan ellerinde.."

PTT teknisyeni Zeki ise bundan sonra SSK'ya olan tepkilerin aynı 89 baharı gibi eylemliliğe dönüşeceğine inanıyor. Erdoğan da teknisyen Zeki de haklılar aslında. Bu hafta SSK tasarısına karşı gelişen eylemlilikler, sonrasının da işaretini veriyor. Yani işçinin mezarda emekli olmaya hiç niyeti yok..SSK'nın verilerine göre 23 milyon kişi SSK sağlık hizmetlerinden yaralanıyor. Yani Türkiye'de her yüz kişiden 38'i sağlık hizmetlerinden yararlanıyor.

Sendika bürokratları kurtuldu!

Ankara-8 Nisan tarihli Resmi Gazete'de sessizce yürürlüğe giren 2821 sayılı sendikalar yasasındaki değişiklik sayesinde Türk-İş, Hak-İş ve TİSK yöneticileri kurtuldu. Konuyla ilgili olarak DİSK'e bağlı Dev Maden-Sen Genel Sekreteri Yılmaz Bütün'le görüştük:

– Türkiye'de sendikal örgütlenme ve çalışmanın önünde 50 kadar sınırlayıcı hüküm bulunduğunu görüyoruz. Yapılan değişiklik bunlara dokunmuyor, esas olarak uzun süreden beri yöneticilik yapan sendikacıları kurtarmaya çalışıyor.

– Evet, doğru. Anti-demokratik ve sendikal özgürlüğü sınırlayan hükümler olduğu gibi korunurken, hükümetle Türk-İş ve Hak-İş yöneticileri arasında yapılan gizli bir pazarlık ve uzlaşma ile seçilme sınırı kaldırılıyor. Bana öyle geliyor ki, bu uzlaşmanın diğer yanında özellikle kamu işçilerinin toplusözleşmeleri de kapalı kapılar arkasında sonuçlandırılmış durumda. Ama bunu işçilere nasıl kabul ettirecekler onu hep birlikte göreceğiz.

Sendikalar yasasında1983'te yapılan değişiklikte bir yöneticinin dört dönem (azami 12 yıl) seçildikten sonra, bir dönem ara vermeden yeniden aday olmaması kuralı getiriliyordu. Şimdi bu tahdit kalktı. Yönetici seçildiği sürece görevi devam edecek. İkinci bir sınırlama olan, emekli malul ya da toptan ödeme alanın sendikadaki üyeliğinin son bulması hükmü de kaldırıld. Yeniden seçildiği takdirde üyeliğinin devam etmesine karar verildi. Türk-İş, Hak-İş ve TİSK yöneticilerinin bir bölümünün görev süresi dolar, bir bölümünün de sendika üyeliği düşerken, yeni gelen yasa ile görevlerine devam etme olanakları çıktı.

– Bu uygulama sendika yöneticilerine ömür boyu görevde kalma olanağı ve işçilerin iradesinin yönetime hiç yansımaması sonucunu doğurmaz mı?

- İlke olarak insan seçildiği sürece görevine devam etmeli ve hiçbir şekilde seçme hakkının önünde engel olmamalıdır. Ancak delege seçimlerinin demokratik olması şartıyla. Şimdiki hukuksal prosedüre göre, şube genel kurulları yargı denetimine tabi değil. Çıkan yasanın taslağında, şube genel kurullarının yargı denetimine açılması vardı, taslaktan çıkartıldı. Genel kurullarda da yapılan seçimlerin demokratik olmadığını biliyoruz. Böyle olunca, sendikal görev meslek haline dönüşüyor, sendika yöneticilerinin bürokratik bir kast oluşturabilme olanağı ortaya çıkıyor.

Sendikaların hangi koşullarda kapatılacağını hükme bağlayan 58. maddede yapılan değişiklik, sendikalar için hiçbir demokratik yenilik getirmiyor. Birinci fıkradaki "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" diye başlayan muğlak hükümle, suçu bu tanım içinde ele alıp, sendikayı kapatabilirsiniz. Ayrıca bir sendika ya da konfederasyonun kapatılmasına bir yerel mahkeme karar verebiliyor, hem de yargılanmanın sonuçlanmasını beklemesi şartı bile yok.

Bir sendikadan ayrılıp diğer sendikaya geçmek için gerekli olan bekleme süresi üç aydan bir aya indirilmiş. Bu iyi bir şey, ancak bizim için önemli olan noter masrafları. Bir işçinin bir sendikaya üye olması için ödemesi gereken noter gideri 350 bin lira. Asgari ücret alan için büyük rakam. Cumhurbaşkanı'nın bile bir dilekçeyle aday olup, istifa edebildiği durumda sendika üyeliği için bunu istemek büyük haksızlık.

İstanbul ve Ankara il kongreleri yapıldı

BSP'de 'sancılı' kongreler

İstanbul/Ankara, Söz- Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP) İstanbul ve Ankara il örgütleri, 15-16 Nisan günlerinde gerçekleştirdikleri il konferansları ve kongreleriyle yeni yönetimlerini ve büyük kongre delegelerini belirlediler.

İstanbul'da İTÜ Maçka Kampüsü G Anfisi'nde düzenlenen 1. Olağan Kongre'de Erdal Kara yeniden il başkanlığına seçilirken, yeni yönetim kurulu da şöyle belirlendi: Ali Rıza Tura, Aziz Çelik, Cemal Polat, Cemile Arda, Gülseren Cüre, Halil Çamalan, H. Kaya Eker, Kemal Arslan, Nesrin Aslan, Nuri Ödemiş, Ömer F. Oyal, Şule Kurtluoğlu, Recep Üzmez, Yavuz Yılmaz.

Yaklaşık 300 delegenin katıldığı kongrenin coşkulu geçmediği gözlenirken, parti tüzüğünde yapılacak değişiklikler çerçevesinde kadınlara yüzde 30 oranında kota tanınması önerisi de oy çokluğuyla kabul edildi. Tartışmaya açılan "Program taslağı"nın yeniden hazırlanarak özel olarak toplanacak bir "program ve tüzük kurultayı"nda görüşülmesi yönündeki öneri ise oy çokluğu ile reddedildi.

HADEP İstanbul İl Başkanı Kemal Parlak, Arslan Başer Kafaoğlu, Türkiye İşçi Partisi'nin eski genel başkanlarından Şaban Yıldız, TİP'in eski yöneticilerinden Sönmez Targan'ın da konuk konuşmacılar olarak katıldığı kongre, oybirliğiyle kabul edilen bir karar tasarısıyla "Gazi Mahallesi ve Ümraniye Halkı ile Dayanışma Kongresi" olarak ilan edildi. Kongrede partinin, "Ayrımsız ve koşulsuz bir genel af için aktif eylem çizgisi geliştirmesi" de kararlaştırıldı.

İstanbul delegeleri oylarını kullanıyor.

Kongrede kabul edilen diğer karar tasarıları ise şunlar: Gazi olaylarının sorumlularının yargılanması, İçişleri Bakanı, Vali ve Emniyet Müdürü'nün istifası; mezarda emeklilik yasasının iptali; Türk ordusunun Kuzey Irak Kürt bölgesinden çekilmesi ve Kürt sorununun siyasal bir çözüme kavuşturulması yönünde tutum alınması; 12 Eylül'ün sorumlularının yargılanması; "faili meçhul"lerin ve gözaltında kayıpların toplumsal bir tepki ile protestosu ve faillerin bulunması talebiyle politik tutum alınması; Yaşar Kemal'in yargılanması için onay veren Adalet Bakanı Mehmet Moğultay'a protesto telgrafı çekilmesi.

Ankara İl Başkanlığı'na Turan seçildi

İl Başkanlığı'na İlhan Kamil Turan'ın seçildiği BSP Ankara İl Konferansı'nda bir konuşma yapan Genel Başkan Sadun Aren "En geç bir yıl içinde sosyalist hareket büyük bir adım atacak. Özünü Devrimci Yol hareketinin oluşturduğu 'kitlesel sol parti girişimi' ile birleşmenin yollarını arıyoruz" dedi.

Daha sonra söz alan konuşmacılar ise, partinin günlük politikanın içine girmesi, militan kadrolara sahip olması, birim çalışmasına geçilmesi, siyasi açılımların tabandan belirlenen eğilimlere göre yapılması yönünde çeşitli öneriler getirdiler. Konuşmalar içerisinde partiye yönelik eleştiriler de, konferansa gelene kadar il ve ilçeler arasında yeterli koordinasyonun sağlanmadığı, üyelerin parti merkezine çekilmediği, gerçek bir parti işleyişinin kurulamadığı noktaları üzerinde yoğunlaştı.

Seçimler sonucunda yönetim kurulu Emrah Güzel, Işın Başgül, Atalay Girgin, Mustafa Çelebi, Hayri Paker ve Süleyman Çıplak'tan oluşturuldu.

Kongre süreci ve BSP

Seyfi Öngider

Mayıs ayı sonunda yapılacak Genel Kongre öncesinde il örgütü konferanslarını ve kongrelerini tamamlamaya çalışan Birleşik Sosyalist Parti bu "kongre süreci"ni düşündüğü veya umduğu gibi yaşayamıyor. Örneğin en büyük il örgütü olan İstanbul'un kongresi hemen herkesin canını sıkan ve tedirgin eden bir görüntü ortaya çıkardı. 800 üyesi olan İstanbul il örgütü kongresi 300 kişiyi aşmayan bir katılımla yapılınca, ne yeterince bir kalabalık, ne de coşku vardı. Bu durum, bazı organizasyon ve planlama eksiklerinin ötesinde, çeşitli sorunların da varlığına işaret ediyordu.

Herşeyden önce "kongre süreci" BSP'yi kendi içine dönük bir yaşama sürüklemiş bulunuyor. Aslında BSP'nin yönetici organları böylesi bir durumu öngörerek tam da bu süreçte bir siyasi kampanya planlamışlardı. Ancak İstanbul Valiliği'nin afişleri yasaklamasıyla başlayan çeşitli sorunlar nedeniyle bu kampanya düşünüldüğü gibi yürütülemedi.

Partinin kendi içine dönmesi ve kongrelerin bir açıdan kaçınılmaz olan bir takım iç mücadelelere sahne olması bazı parti çevrelerinin moralini bozdu. Ancak bu durumu fazla abartmamak gerekir ve buradan partinin genel durumuna ve yapısına ilişkin kesin sonuçlar çıkarmakta acele etmek yanlış olur. Henüz "partileşme sürecini" veya "inşa sürecini" yaşamakta olan ve birleşik bir parti modeli olarak da yeni bir deneyimi ve politik kültürü ifade eden BSP, bu gibi "sancılı süreçlerden" geçerek hedeflerine ulaşacaktır. Başka türlüsünü düşünmek belki de eşyanın tabiatına aykırı olur!

Bir tür "yönetime gelme mücadelelerine" sahne olan il kongreleri BSP'yi oluşturan çeşitli siyasal grupların, çevrelerin ve kişilerin bir takım reflekslerine de sahne oldu ve kongrelerin gerçekleştiği anlarla/ saatlerle sınırlı kızgınlıklara veya "grupsal ya da kişisel tatminlere" de yol açtı. Ancak bu gibi duygu ve düşünceler gerçekten de o anlar ve saatlerle sınırlıydı, çünkü seçim sonuçlarının alınmasının hemen ardından istisnasız herkes olan-bitenlerden ders almak gerektiğini, yapılan hataların ve eksikliklerin nasıl düzeltilebileceğini hep birlikte konuşur, tartışır oluyordu. İşte önemli olan da buydu. BSP'nin bizzat kendisi, onun içinde buluşmuş olan herkes için ortak ve vazgeçilmez bir kazanımdı ve kimsenin bundan vazgeçmeye niyeti yoktu. Ya da belki bazıları sağduyuyu ve siyasal olgunluğu bir kenara bırakacak olsa bile binlerce BSP'liye rağmen partiye ciddi zararlar verebilecek davranışlarına destek bulamazlardı.

Kongre süreci BSP'yi meydana getiren grupların ve dolayısıyla çeşitli "kimliklerin" henüz pek kaynaşmadığını da ortaya çıkardı. Az önce de işaret ettiğimiz gibi bu kimliklerin refleksleri sıkça görüldü. Ancak yine bazı BSP'lilerin ileri sürdüğü gibi bu durumu aşmanın yolu en kısa sürede bu grupların dağılması ve "BSP kimliği"nin hızla oluşturulması değildir. Daha doğrusu, bu kimliklerin çözülmesi ve daha üst ve yeni bir ortak kimlikte, BSP'lilikte birleşilmesi bazı kararlarla, genelgelerle olabilecek bir şey değildir. Bu, zamana yayılması gereken bir iş olduğu kadar ayrıca bu açıdan bir zorlama "birleşik" ve "çoğulcu" parti modelini yeterince kavramamak demektir. Yani bugünkü grupların özelliklerine ne kadar uygun olur veya olmaz tartışması bir yana, farklı kimlikler, çeşitli bağlamlarda oluşan "farklı platformlar" sadece bugün değil gelecekte de böylesi bir birleşik ve çoğulcu parti içinde olabilir ve herhalde olacaktır da. Belirli bir program ve eylem hattında anlaştıktan sonra farklılıkların böylesi bir parti içinde bulunması hem istenen, hem gerekli ve zaten hem de kaçınılmaz değil midir?

Öyleyse bütün sorunları, hataları ve aksaklıkları ile birlikte kongre sürecini partiyi sahiden inşa etmeye hizmet eden bir çabalar ve eylemler bütünlüğüne dönüştürmek şarttır. BSP'nin kendini örmesi ve geliştirmesi öyle kolay olmayacaktır, ama ortaya çıkan ilk sorunlar ve sıkıntılar karşısında gereğinden fazla telaşlanmak da doğru değildir. BSP'yi oluşturan kadrolar mücadelelerinin ortak kazanımlarının farkındadırlar ve bu bilinci partinin daha geniş çevrelerine ve bir bütün olarak parti örgütüne yaymalı ve içselleştirmelidirler.

Bu perspektifle Mayıs ayı sonundaki Genel Kongre il kongrelerinde yaşanılanlardan derslerin alındığını kanıtlayan ve BSP'yi sosyalist hareket için sahici bir umut olarak daha ilerilere taşıyan bir sosyalist platform olabilmelidir. Bu, mümkündür ve istenirse yapılır, yapılmalıdır...

Afakî sorular

Tektaş AĞAOĞLU

1991, âdeta Kurunu Vusta'dan kalma bir yıl oldu.

O yılki genel seçimde hangi partiler ne kadar oy almışlardı? Seçmene neler vaadedilmişti?

Bugün ülkeye ne vaadediliyor?

Ne yapıldı? Ne yapılmak isteniyor?

Demokratikleşme olmadı, gümrük birliği verelim. Enflasyonu yüzde 10'a indiremedik, özelleştirmeye ne dersiniz? Bir de sınırötesi harekâtımız var, bayılacaksınız!

Herşey, seçimin ve seçmenin hiçbir kıymeti harbiyesi olmadığını göstermiyor mu?

İktidarın icraatı üzerine bunca tartışma var. Neyin hangi yetkiyle yapıldığı ya da yapılacağı, yetkiyi kimin adına kimin kullandığı hiç tartışılıyor mu?

Sorgulanmıyor bile.

"Parlamenter sistem", kara para aklanır gibi, kendi kendine "çözüm" üretiyor. Çözüm ürettikçe halk fukaralaşıyor.

Birileri "çözüm" ürettikçe halk niçin fukaralaşıyor?

Bu işte bir münasebetsizlik var ama nerede?

Seçimle geldilerse, ne türden bir seçim yasasıyla geldiler? Seçimin sonucu seçmenin tercihi miydi? Seçmenin kendi tercihini oluşturma şansı, imkânı ne ölçüde vardı?

"Doğru mu, yanlış mı?", "Saadet mi, felaket mi?" tartışmasından geçilmezken, "Kim? Hangi yetkiyle?" tartışmasına niçin kimse yanaşmıyor?

Gazi Mahallesi ve Ümraniye'de otuza yakın yurttaşın kurşunlanıp öldürüldüğü polis operasyonu ardından, "Bunu bize Yunanistan yaptırdı!" diyenleri kim seçti?

5 Nisan 95'ten bir yıl sonra çalışan herkesin geliri yarı yarıya azaldı. Üretimde görülmemiş düşüş var. Yatırımlar durdu. İşsizlik kol geziyor. Enflasyonun yüzde 140'ı aşmamış olmasını 5 Nisan operasyonunun "başarı"sına bağlayanlar, bununla övünenler kimi temsil ediyor?

Seçimle mi geldiler, kongrelerden mi çıktılar? Kongrelerden nasıl çıkılıyor? Delegeler kimler? Kongrelerden hükümetler çıkaran süreçlerin ardında kimler var?

Seçimle geldilerse, ne türden bir seçim yasasıyla geldiler? Seçimin sonucu seçmenin tercihi miydi? Seçmenin kendi tercihini oluşturma şansı, imkânı ne ölçüde vardı? Olduğu kadarıyla o tercih sonuca ne ölçüde yansıdı?

91'de "Böyle seçim yasasına böyle hükümet! Bu ne biçim parlamenter demokrasi?" diyenler şimdi neredeler?

Seçmen tercihi (o zaman, 91'de nasıl oluştuysa ve şimdi 95'te nasıl oluşuyorsa) hiç mi değişmedi?

95, 91'e mahkûm mudur?

Sorun doğrudan doğruya siyasî meşrûiyet sorunudur. Ama, ondan da önemlisi, öyle olduğunu idrak sorunudur. "Kim idrak edecek?" diye soracak olursanız, en âfakî soru işte odur!

KONFERANS

12 EYLÜL HUKUKU, DEMOKRATİKLEŞME ve İNSAN HAKLARI

Konuşmacılar:

- Aziz NESİN (yazar)
- Akın BİRDAL (İHD Genel Başkanı)
- Prof. Cevat GERAY (öğretim üyesi)

Yöneten:

M. Kemal KAÇAROĞLU

Yer: Antalya Falez Otel Konferans Salonu

Tarih: 29 Nisan 1995

Saat: 13. 00

BSP

Birleşik Sosyalist Parti Antalya İl Örgütü

Doğum günün kutlu olsun dünya!

22 Nisan Dünya Günü, sorunların katlanarak arttığı bir ortamda kutlanıyor

Hatice CAN

Ankara– Adı üstünde Dünya Günü. Yani yeryüzünün üzerinde ne kadar dert varsa, o kapsamda bir gün bu. Yaygın kanının aksine, sadece "çevresel" bir gün değil. Yeryüzünü bir bütün olarak, bir ekosistem biçiminde ele alan bir anlayıştan türemiş. Friends of Earth (Yeryüzünün Dostları) tarafından, 70'li yılların başlarında Kanada'da ortaya atılmış, o kadar çabuk yayılmış ki, bütün dünyada kutlanır hale gelmiş bu gün.

Savaşlar ve silahlanma

22 Nisan'a dünyanın doğum günü diyoruz ama herhalde en büyük derdi, kitlesel öldürmenin kendisi: Savaş..

Dünya bugüne değin, kendi adını taşıyan iki büyük savaş gördü. İkinci Savaş'tan sonra ise, savaşlar hiç bitmedi, biçim değiştirerek yerel ve sürekli hale geldi. Daha önce cephelerde yapılan savaş Vietnam'la birlikte, ülkelerin orta yerinde, asker kişilerden çok, sivil halka yöneltilen bir saldırı haline geldi. Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahların icadı ise, savaşın etkilerini taraf ülke halklarının ve doğasının yokedilmesinden, bölge ve dünya çapında bir tehdide dönüştürdü. Bugün dünyanın dört yanında "küçük çaplı" savaşlar oluyor. Bu "küçük"leri birleştirdiğimizde, yeryüzünde artık bir dünya savaşına gerek kalmadığını, zaten her yerde savaşın sürüyor olduğunu görürüz.

Savaş hazırlıkları ve silahlanmaya ayrılan fonlar ise ülke bütçelerinin önemli bir bölümünü oluşturuyor. Nükleer silahlar, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra sanki nükleer tehlike ortadan kalkmışcasına tartışma gündeminden çıkarılmaya çalışılıyor. Oysa 17 Nisan'da, Newyork'ta Nükleer silahların denetimine ilişkin görüşmeler yeniden başlatıldı. Anlaşma, 1970'te 25 yıl için yürürlüğe konmuştu. Nükleer silahlara sahip olan ABD, Rusya, Çin, Fransa ve İngiltere'nin de katıldığı toplantıda 175 ülkenin temsilcileri de bulunuyor.

Bu beş ülkenin 2010 nükleer deneme yaptığı biliniyor. Londra'daki Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün verileri, nükleer güce sahip ülkelerin elinde yeryüzünü binlerce kez yok edebilecek kadar nükleer silah olduğunu gösteriyor. Nükleer silah sahibi olmayan ülkeler, bu anlaşmanın denetlenmesinde aktif rol oynayamıyorlar.

Resmen açıklanmamasına karşın nükleer silahlara sahip olduğu öne sürülen İsrail, Hindistan ve Pakistan ise, anlaşmanın tarafı değiller. İsrail anlaşmayı imzalamadığı takdirde, Mısır, Suriye ve diğer Ortadoğu ülkelerinin de imza atmaması da gündeme gelebilir.

Nüfus 35 yılda iki katına çıkacak

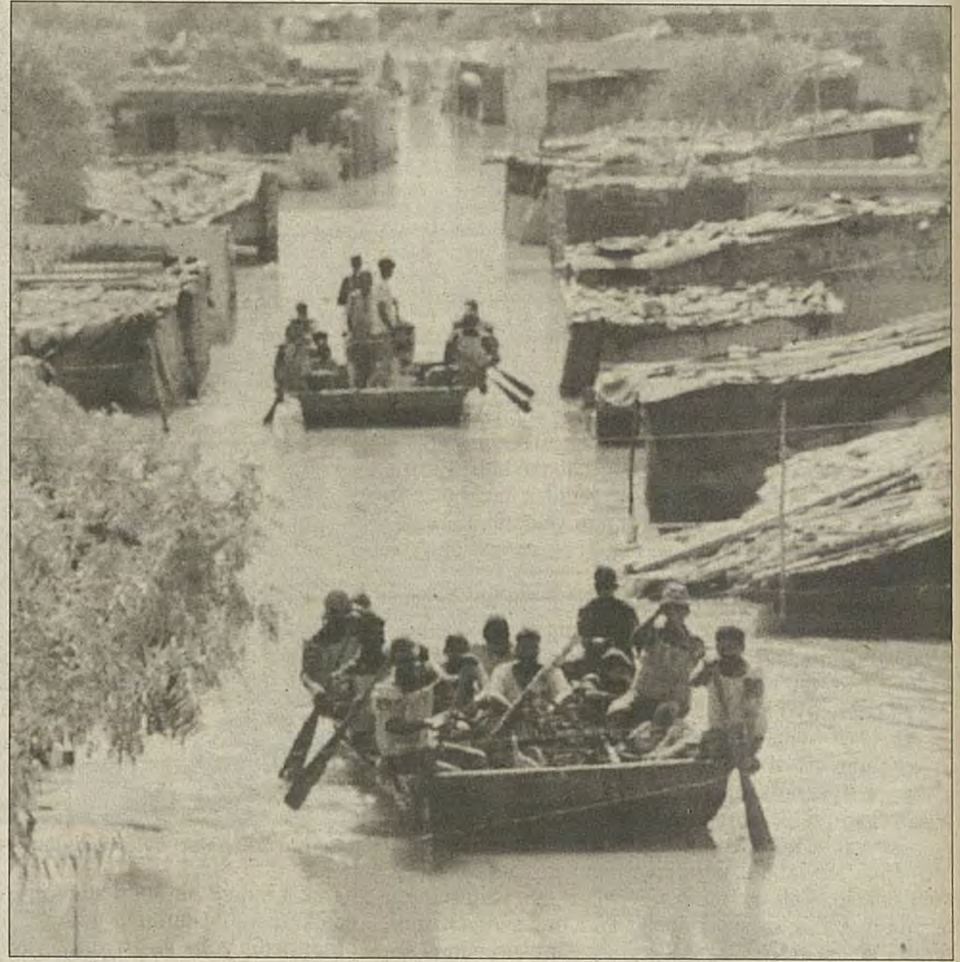
Dört buçuk milyarı geçen nüfusu artık dünya taşıyamıyor. Dünyada nüfusu en çok artan ülkelerin Güney ülkeleri olduğu doğru, ancak, nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ülkeler Kuzey ülkeleri. En yoğun nüfusa sahip Japonya'da kilometrekareye 300'den fazla insan düşüyor. Kuzeybatı Avrupa ve Hindistan'da kilometrekarede 1404'den fazla insan yaşıyor. Dünya'nın en düşük nüfus yoğunluğuna sahip Kuzey Afrika, Afrika'nın iç kesimleri ile Avustralya'da kilometrekareye beş kişi düşüyor.

Nüfus bu hızla artmaya devam ederse, dünyanın canlı kaynakları üzerindeki basınç dayanılmaz bir hale gelecek. Kendi dışımızdaki canlıları gerek yiyerek, gerekse yaşam alanlarını işgal ederek yok ettiğimiz için sırf bu yönden yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağız.

Şu anda pek çok Güney ülkesinde kol gezen açlık ise nüfus fazlalığından kaynaklanmıyor. Çünkü 1970'den beri yiyecek arzı, nüfustan hızlı arttı. Sorun dağılımın adaletsizliğinden kaynaklanıyor.

Erozyon uygarlığı tehdit ediyor

Dünya yiyecek üretimi 1950'den beri ikiye katlandı. Fakat bu, rotasyon nadas gibi geleneksel tarım yöntemlerinin terkedilip, endüstriyel tarıma geçilmesiyle mümkün oldu. Kimyasal gübre, hormonlar, sulama ve böcek öldürücüler kullanımı ile yıllarca aynı ürünün ekilmesi anlamına gelen monokültür eski zamanların daha çeşitli ekim yöntemlerinin yerini aldı. Bu da her yıl 200 milyon metrekarenin üzerinde bir alanın terkedilmesi sonucunu yaratıyor. Erozyon kontrol önlemleri ise çok pahalı ve günün ekonomik jargonuyla "maliyeti karşılamıyor". Şu anda dünyada bulunan ekilebilir toprak miktarının en fazla yüzde 10'u kadar bir potansiyel kaldı. Lester Brown bunu şöyle ifade ediyor; "Ekilebilir topraklar, yalnız tarımın değil, uygarlığın kendisinin de temelidir. Petrol rezervlerinin tükenmesi halinde de uygarlık ayakta kalabilir; fakat toprağın üst tabakasının kaybıyla ayakta kalamaz."

Türkiye'de ise erozyonun boyutlarını kavramak için şu bilgiden fazlasına gereksinimimiz yok. Cumhuriyet kurulalı, Türkiye 50 santimetre alçaldı. "Verecek bir karış" toprağı olmayan yetkililerimiz de başımızdayken üstelik!

'Yağmur ormanları' yok ediliyor

Dünyanın genelinde ve özellikle Amazon ve Güneydoğu Asya ormanları hızla tüketiliyor. Orman ürünlerinin dağılımı ve kullanımı, global zenginlik dağılımını tam olarak yansıtıyor. Her yıl ortalama bir ABD vatandaşı, birçok Üçüncü Dünya ülkesindeki ortalama vatandaşın yakacak olarak kullandığı odun miktarına eşit odunu kağıt olarak tüketiyor.

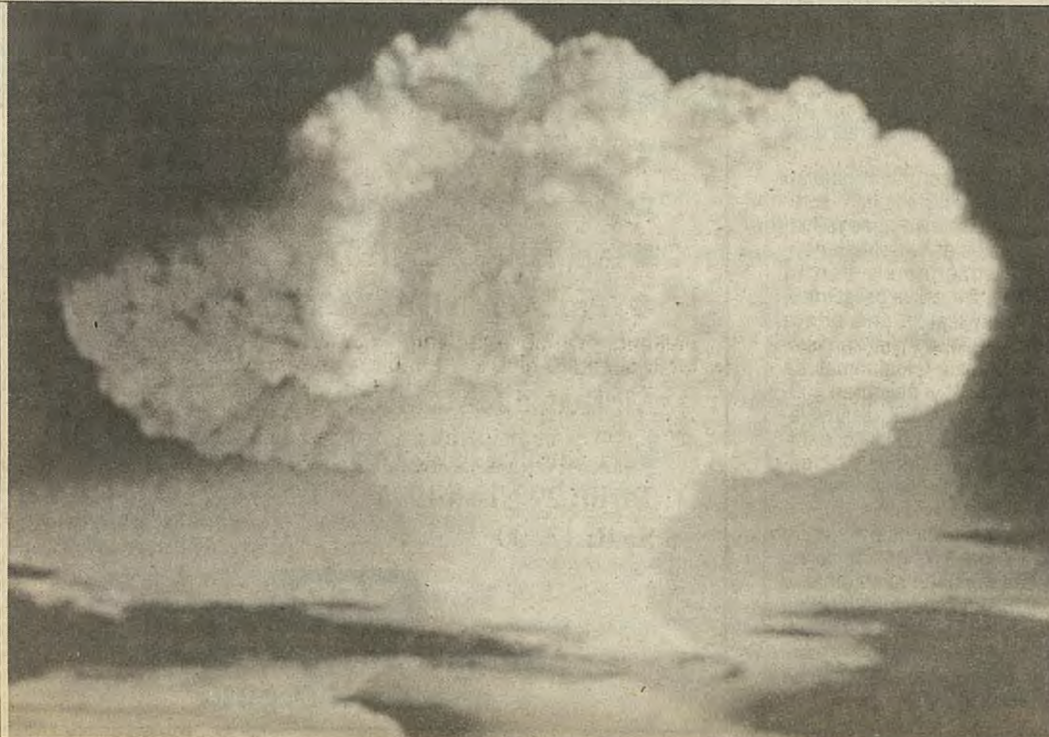
'Global ısınma'

Atmosfere, katı atıkların yakılması sonucu karbondioksit bırakılır. Bu konuda yapılabilecek bir teknolojik müdahale yok ve günümüzdeki tüketim hızıyla atmosferdeki karbondioksit yoğunluğu gelecek yüzyılın ortasında iki katına çıkacak. Bu, önemli ve toplumsal olarak sarsıcı iklim değişikliklerine yol açarak, 'sera etkisi'ni başlatabilecek. Atmosfer ısısında iki derecelik bir artış Antartika'nın büyük bölümünün erimesi için yeterlidir.

Asit yağmurları

Asit yağmurlarının varlığı, 1960'larda İsveç göllerindeki balıklar ölmeye başladığında kabul edildi. Şu anda 18 bin göl asitlenmiş durumda. Asit yağmurları, toprağın zaman içinde asitlenmesine yol açarak, ağaçların ve bitkilerin besinleri emmelerine engel olarak, alüminyum ve kadmiyum gibi zehirli ağır metalleri toprağa ve suya bırakarak, bitkileri ve balıkları zehirleyecek miktarda hasar yaratıyor. ABD'deki binaların asit yağmurundan gördüğü zararın yılda 2 milyar doları aştığı tahmin ediliyor.

Kirlenmeyi dağıtmak için uzun bacalar yapmak artık çare olmuyor, bu sadece kirliliğin daha geniş bir alana dağılmasına yol açıyor.

Dünya Günü Etkinlikleri

İstanbul

22 Nisan Çernobil'in 9. yıldönümünde ve dünya gününde ekoloji ve insan sağlığı sempozyumu
Oturumlar:
–Sağlıklı insan ve ekosistem etkileşimi
–Endüstriyalizmin insan sağlığına etkileri
–Doğa destekli sağaltım
–Öğle arasında Muammer Ketencioğlu'ndan müzik.
Düzenleyenler: Sosyal Ekoloji Grubu, İstanbul Tabip Odası.
Yer: Mecidiyeköy Kültür Merkezi, Katlı Otopark Üstü
Saat: 10.30–17.30
22 Nisan Polonezköy'de koşu, DHKD düzenliyor.
26 Nisan Ukraynalı Bilim İnsanlarının Semineri Greenpeace düzenliyor.

Ankara

22–23 Nisan Yüksel Caddesi'nde Şenlik: Dünya Dostları, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, İnsan Hakları Derneği, Alınteri ve Devrimci Gençlik Dergileri, TMMOB ve Çankaya Belediyesi Etkinliği
24 Nisan Yeşiller ve çevreciler Akkuyu'da nükleer santral girişimini protesto ettikleri için yargılanıyorlar.
25 Nisan Video ve DİA gösterisi,
Yer: İnşaat Mühendisleri Odası
Saat 18.30
26 Nisan Çernobil felaketinin yıldönümünde sokak gösterisi

Türk askerinin bölgeden çekilmesinin yansıtıldığı gibi gerçek anlamda bir çekilme olmayacağı ortaya çıkıyor.

Türkiye bağımlı bölge peşinde

Mustafa ERDOĞAN

Ankara - Türk ordusunun Irak Kürdistanı'na yönelik operasyonu devam ediyor. Önceki hafta 5 bin kişilik bir gücün geri çekilmesinin ardından, Başbakan Çiller ABD'ye gitti. ABD Başkanı Clinton'a Türkiye'nin, Kuzey Irak'a ilişkin ekonomik, sosyal, askeri ve siyasal bağımlılık doktrinini onaylatmaya çalıştığı bildiriliyor. Hafta sonunda Barzani teknik heyetinin Türkiye'yi ziyaret edeceği ve bölgeye ilişkin Barzani planını Türkiye'ye sunacağı bildiriliyor. Talabani ise Türkiye'nin kendisine karşı güvensiz tutumundan rahatsız. Bugüne kadar Talabani'yi "ihmal eden" Türkiye'nin önümüzdeki günlerde Talabani ile de görüşmesi bekleniyor. ABD'nin yalnızca Barzani'li bir formüle sıcak bakmadığı ise biliniyor.

Bu plana göre Kuzey Irak'ın sınırına paralel uzanan bölgedeki yaklaşık 300 köy Türkiye tarafından imar edildikten sonra bölgeye Türk subaylarının denetiminde peşmerge birlikleri yerleştirilecek. Bazı fonlardan özel ödenek ayrılarak finansmanı sağlanacak olan bu planın bedelinin ise, uzun vadede petrolden çıkarılması bekleniyor. Türkiye'nin bu kararın alınması ve Azeri petrollerindeki hissesini artırmasının ardından, bölge petrolleri ile ilgili pay kapma savaşında etkin olmaya çalıştığı gözleniyor. Ankara'daki siyasi çevreler operasyonun askeri anlamdaki başarısından çok operasyonun bu boyutları ile ilgileniyorlar. Türkiye'nin uzun vadede bölgeyi bağımlı hale getirerek, Kuzey Kıbrıs benzeri bir yapılanmayı dayatacağı öne sürülüyor.

Türk askerinin bölgeden çekilmesi konusunun ise, yansıtıldığı gibi gerçek anlamda bir çekilme olmadığı, Çiller'in ABD ziyareti öncesinde yapılmış bir manevra olduğu bildiriliyor. Irak'tan çekilen birliklerin bir süre Silopi'de konuşlandırıldıktan sonra Şırnak ve Çukurca bölgesine kaydırıldığı ve buradan yer yer operasyon gereği sınırı geçtikleri öğrenildi. Bölgedeki kaynaklar bu birliklerin sayısının yaklaşık 40 tabur civarında olduğunu öne sürüyorlar. Ayrıca askeri uzmanlar Türkiye'nin bölgeden tamamen çekilmesinin sözkonusu olmadığını, bölgenin Türkiye'nin "doğal hükümranlık alanı" olduğunu söylüyorlar. Sonuçta ise Türkiye'nin bölgede oluşturacağı "bağımlı bir yönetimle" bölge üzerindeki ağırlığını hissettireceği gözleniyor.

Çatışmalar devam ediyor

Öte yandan, bölgedeki çatışmalar sürerken çatışmalara ilişkin açıklamalar da birbiriyle çelişmeye devam ediyor. Resmi açıklamalarda 464 PKK'linin öldürüldüğü, 12'sinin de sağ olarak yakalandığı öne sürüldü. Merkezi Almanya'da bulunan Kurd-A haber ajansı ise, harekatın başlangıcından itibaren toplam 190 çatışma meydana geldiğini, bunlardan sonucu belirlenen 55 çatışmada, 1047 kişinin öldüğünü ve bunlar arasında biri binbaşı olmak üzere, üç subay, bir astsubay ve onyedi korucunun da yer aldığını öne sürdü. Ajans ayrıca Haftanin'de bir helikopterin düşürüldüğünü de ileri sürdü. Bu arada sorunun çözümü için PKK'nin Almanya'dan Türkiye'ye baskı yapmasını istediğini bildiren ajans, ayrıca PKK ve ERNK'nin Almanya'da yasaklanması kararının da kaldırılmasını ve Alman yetkililerinin kendileriyle görüşmesini istediğini açıkladı.

Öte yandan, bölgede yaklaşık 53 köyün bombardımanlar sonucunda boşaltıldığı öğrenildi. Yerel kaynaklardan aldığımız bilgilere göre, boşaltılan köylerden 26'sının isimleri şöyle: Dergele, Şelaze, Derşis, Ravina, Ormane, Hedina, Herebina, Kerero, Girika, Mezra Ciya, Hese, Rehulke, Mergate, Baverkekete, Gewre, Beheke, Evinka, Yusufka, Kani Belave, İsmailke, Vaze, Bahaka, Gare, Tırvanış, Sace ve Cemav.

Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Melih Aktaş:

Türkiye tam anlamıyla çekilemez

MİT eski görevlilerinden ve Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Melih Aktaş, Kuzey Irak'a yapılan harekatın esas amacının PKK'yi bitirmek değil Türkiye'nin Ortadoğu'daki gelişmelere ağırlığını koyması ve petrolden bir şekilde pay almak olduğunu belirtti. Söz'ün sorularını yanıtlayan Aktaş şöyle konuştu:

" Bence harekattan beklenenler şunlar; birincisi harekat öncesi Erbil, Barzani güçleri tarafından kuşatılmıştı. Talabani ve Barzani 36. paralelin kuzeyinde bazı paylaşımlara başladılar. Türkiye bunları uyardı. Yani doğabilecek emri vakilere ve fiili durumlara rıza göstermeyeceğini bildirdi. Bu harekatla bu bölgedeki gelişmeler ve oluşumlarda söz sahibi olduğunu vurguladı.

" İkincisi bol miktarda asker sokarak bundan sonraki muhtemel operasyonlarda askerine tecrübe kazandırdı. Bu, Batılılar'ın istemediği bir şeydi. Batılılar, Türkiye bir kez bölgeye girerse, ayakları alışır, sürekli girer diye düşünüyor. Dolayısıyla tedirgin oluyorlar. Maksat PKK'lıları imha etmek değildi. Zaten verilen sayılar da öyle fazla değildir. Ancak PKK'nın lojistik destek alabileceği bazı ara istasyonlar imha edilmiştir.

"Türkiye zatan çıkmak üzere girmiştir ve bir şekilde çıkacaktır da. Ama geride bir takım önlemler almadan çıkılmaz. Bu harekat planı aslında Bitlis'in planıdır. Ancak Bitlis süikastı ile ertelenmiştir. Bu bölgeye ilişkin sorun aslında iki yıl önce bitecekti. Onun için Bitlis'in katili zamanın başbakanıdır, diyorum."

Mc Namara'nın anıları ve "Vietnam batağı"

Saruhan OLUÇ

29 Nisan 1975'te, yani bundan 20 yıl önce Amerikan helikopterleri Saygon'daki ABD Büyükelçiliği'nin damından son yolcularını da alarak havalanıyorlardı. Birçok filmden de hatırladığımız bu kaçış sahnesi muhteşemdi. Sadece aşağıda kalan, çığlık çığlığa bağıran işbirlikçilerin gözü yaşlı değildi. Bu uzun süren savaşın faturası da çok kabarıktı.

Bir tarafta 58 binden fazla Amerikalı ölmüş, onbinlercesi fiziken ve ruhen sakat kalmıştı. Diğer tarafta 130 binden fazla sakatı, 13 küsur milyon ölüsü ile muzaffer Vietnam vardı. Sonuçta, dünya devi ABD, "Vietnam batağı"na saplanmıştı. Savaşta yaşananlar çeşitli kitaplarda, filmlerde, araştırmalarda ele alındı, değişik açılardan değerlendirildi. Son günlerde ABD'de yayımlanmış olan ve yeni bir tartışmaya kaynaklık eden kitap ise, bu sürecin en önemli mimarlarından, ABD Savaş Bakanı Robert McNamara'nın anılarını içeriyor.

"Hindi Çini'ni ne ziyaret ettim, ne de oranın tarihini ve kültürünü anladım. Bu, başkan Kennedy, Dışişleri Bakanı Rusk, Ulusal Güvenlik Danışmanı Bundy ve Kennedy'nin en üst askeri General Maxwell Taylor için de geçerliydi. Bilinmeyen bir alanda politika dikte ediyorduk." Milyonlarca insanın hayatını mahveden, bir dönemin en etkili isimlerinden, o günlerin barış hareketi tarafından "Vietnam katili", "savaş suçlusu" kavramlarıyla tanımlanan McNamara savaşın korkunç bir yanlış olduğunu böyle anlatmaya başlıyor.

Kısacası, McNamara, 20 yıl geçtikten sonra "yanlış yaptık" diyor.

Vietnam Savaşı'nın korkunç bir yanlış olduğunu, ülkeyi baştan aşağı yakıp yıkmayı, adeta bir halkı ortadan kaldırmayı amaçlayan bombardımanın askeri açıdan etkisizliğini ve buna benzer birçok görüşü o günlerde tüm dünyadaki savaş karşıtları, barış hareketi dile getiriyordu.

> Aydın olduğu zannına kapılan bazı okur–yazarlar, savaşın yarattığı büyük yıkıma karşı çıkanları eleştiri yağmuruna tutuyorlar. Bir de bunlar görüşlerini yabancı basın organlarına açıklayacak olurlarsa, vay hallerine…

Ancak savaşın sürmesini isteyen askeri ve sivil çevrelere, savaş sanayii, savaş zenginleri, yerleşik basın ve yayının seçkin isimleri bu söylenenleri ya yalanlıyor, ya da etkisiz kılabilmek için karşı propaganda oluşturuyordu. McNamara'nın "asker devlet adamı" olarak nitelendirdiği ve övdüğü Maxwell Taylor, gerçeği söyleyen ve savaşın iyi gitmediğini vurgulayan herkesi yerle bir etmeyi kendine amaç edinmişti. 20 yıl sonra savaşın başmimarlarından birinin anıları bir kez daha savaş karşıtlarının, barış hareketinin tarihsel haklılıklarını ve doğruluklarını vurguluyor. Bu haklılık, o dönemde Vietnam Savaşı karşısında yer almış olanlara bugün de çok önemli bir moral destek veriyor.

Türkiye'de de benzer sorunlarla karşı karşıyayız. Kürt halkına karşı bir kirli savaş sürdürülüyor. Üstelik de işbirlikçi korucusu, itirafçısı, devletin içindeki gizli sivil ve askeri örgütleri, ırkçı faşistlerin örgütlendiği özel timi ile birlikte. Bu savaşın karşısında olmak, atılan adımları tartışmak, ordunun yaptıklarını sorgulamak ve eleştirmek, askeri çözümden yana olmamak, işgale karşı çıkmak suç sayılıyor. "Milli mukavemeti kırmak", "milleti askerlikten soğutmak" gibi iddialarla, savaş karşıtları sivil oldukları ve ülkede sıkıyönetim ya da askeri diktatörlük bulunmadığı halde askeri mahkemelerde yargılanıyorlar.

Basın–yayın organlarındaki köşe yazarları, yorumcular, yayın yönetmenleri ve bilumum aydın olduğu zannına kapılan okur–yazar, gerçekleri ifade eden, savaşın yarattığı büyük yıkıma karşı çıkanları eleştiri yağmuruna tutuyorlar. Hem de en aşağılık ifadelerle. Hele savaşı ve askeri çözüm politikalarını eleştirenler, bu görüşlerini bir de yabancı basın organlarına ve dış dünyaya açıklayacak olursa, vay hallerine… Gelsin vatan hainliği, gitsin Nobel düşkünlüğü…

Çiller'in "bu savaşı medya ile kazanacağız" sözünün anlamı böyle anlarda ortaya çıkıyor. Eleştirel olmayı, devlet politikalarını eleştirenlere hakaret etmek olarak kavrayanları, paranın ve politik iktidarın yanında olmayı seçenleri bir tarafa koyalım.

Diğerleri ya olan bitenleri anlayamıyor ya da bilmiyor. Savaş Bakanı McNamara da kitabında "olanların hepsini bilmiyorduk" diyebiliyor. Ancak bu yine de suçsuzluğu kanıtlamıyor. Aynı Alman halkının, "Yahudiler'e yapılandan habersizdik" demesinin çok anlamlı olmadığı gibi. Sorunu bilmeyenlerin yapabilecekleri tek şey, bilenlerden, eleştirel duranlardan, devlet politikalarıyla, askeri çözüm uygulamalarıyla örtüşmenin yarar getirmediğini ve sorunları çözmediğini anlatanlardan öğrenmek.

Basında çöl ayısı Schwarzkopf'a benzetilen Korgeneral Hasan Kundakçı'nın "Vietnam batağı" olarak değerlendirdiği savaş bir gün bitecek. Ve o zaman her savaş ertesinde olduğu gibi, eldeki belgeler, fotoğraflar, tanıklar açığa çıkacak. O zaman öldürdüklerinin kulaklarından kolye yapan özel tim mensuplarının fotoğrafları gazetelerde çıktığında, "biz bunları bilmiyorduk" demek hiçbir şeyi düzeltmeyecek.

Önemli olan sadece kamuoyu karşısında ne söyleneceği ya da yazılacağı değil, bir insan olarak ahlaki açıdan kendinize de ne anlatacağınız. Hep de boynu bükük, başı önde yaşanmaz ki…

'Hasbelkader Diyarbakır'da ve Ermeni olarak doğduk'

▼ Ermeni yazar Mıgırdiç Margosyan: Diyarbakır'da Yahudi Mahallesi diye bir mahalle vardı. Şimdi Kore Mahallesi olmuş. Moşe dediğimiz bu insanlar 1950'lerde çekip İsrail'e gittiler. Bir tek Ferho diye deli bir kadın kaldı. Ferho bütün deliliğine rağmen, ismini Selma olarak değiştirdi, biraz rahat etti.

Mıgırdiç Margosyan İHDAzınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun düzenlediği söyleşinin konuğuydu.

Osman KÖKER

"Televizyonda veya gazetelerde şu veya bu olayla ilgili olarak 'Bu memleketin yüzde 98'i Müslüman...' diye bir ifade kullanıldığında ben kendimi işkenceye tabi tutulmuş hissediyorum" diyor Mıgırdiç Margosyan, "Yüzde 98'e girmiyorum diye bunu niye ikide bir yüzüme vuruyorlar kardeşim."

Ermeni yazar Mıgırdiç Margosyan, 1938 yılında Diyarbakır'da Hançepek Mahallesi'nde (Gavur Mahallesi) doğmuş. O dönemin Diyarbakır'ındaki farklı etnik ve dinsel grupları ve bunların birbirlerine bakışlarını yeni yayınlanan "Söyle Margos Nerelisen?" adlı kitabında yer alan delilerle ilgili bir öyküde şöyle anlatıyor:

"'Cehü' Yahudiler'e Kürtçe'de verilen addı. Biz Hıristiyanlar ise Yahudiler'e 'Moşe' diyorduk. Hıristiyanların hepsi toptan gâvur veya 'Fılla' oldukları halde kendi içlerinde Ermeni, Süryani, Keldani, Pırot'tular. Ermeniler ise Süryaniler'e 'Asori' derlerdi. Müslümanların tüm Hıristiyanlara toptan gâvur demelerine karşılık, Hıristiyanlar da tüm Müslümanlara toptan 'Dacik' diyorlardı. Ama tüm bunların dışında gerçek olan şu ki, deliler bir safta, geriye kalan diğerleri, yani Dacikler, Gâvurlar, Haçolar, Kızılbaşlar, Yezidiler, Ermeniler, Türkler, Kürtler, Keldaniler, Süryaniler, Asoriler, Pırotlar, Fılleler, Moşeler, Cehüler, Dürziler hep beraber diğer saftaydık!"

15 yaşındayken babası Sarkis Margos nam-ı diğer Dişçi Ali tarafından "lisanını öğren", "oku da adam ol" diye İstanbul'a gönderilen Margosyan'a göre, Diyarbakır'da Ermeni olmakla, İstanbul'da Ermeni olmak arasındaki fark sadece isim düzeyinde:

"Bir insanın doğuşunda Ermeni, Laz, Çingene olması kendi elinde değil. Ama biz hasbelkader Diyarbakır'da doğduk ve Ermeni doğduk. Ermeni doğduk ama Ermeni'nin ne olduğunu bilmiyoruz. Bir farklılık, evvela bir isim farklılığı var. Diyarbakır'da okula gidiyoruz. Bir öğretmenimiz var. Hepimizin adını biliyor. Yıl içinde bir bakıyoruz öğretmen değişiyor. Yeni gelen öğretmen ilk iş olarak adlarımızı soruyor:

'Ahmet', 'Mehmet', 'Mustafa', 'Süleyman'...

Sıra bana geliyor: 'Mıgırdiç'.

'Haa?!..'

Arkadaşlarım gülüyor. Hiçbir ard niyet yok aslında. Ama ben orada eziliyorum. Allahım diyorum. Şu öğretmenler değişmesin. İyi kötü ismimizi öğrendi. Şimdi üç ay sonra altı ay sonra yine ismimizi söyletecekler.

1953'te İstanbul'a geldiğim zaman bir Ermeni ortaokulunun 8. sınıfına yazıldım. Ermeniceyi doğru dürüst bilmiyorum. Öğretmen bir şey soruyor. Ben Diyarbakır'da bildiğim çat pat iki kelimeyle cevap vermeye çalışıyorum. Yine millet gülüyor. Ama buradakinin bir farkı var. 'İsmin nedir?' 'Mıgırdiç' deyince yadırgamıyorlar. Diyarbakır'daki Ermeni'yle buradakinin arasında bir isim farkı var, başka birşey yok."

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi bünyesinde oluşturulan Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun geçtiğimiz hafta düzenlediği söyleşinin konuğu olan Margosyan, Ermeni "taşra edebiyatı" ekolünün yaşayan son temsilcisi olarak tanınıyor. "İstanbul Anıları"nı Türkçe olarak okuduğumuz ve Armudan anılarının da yine Türkçe yayınlanmasını beklediğimiz Hagop Mıntzuri'nin genç çağdaşı olarak da adlandırılan Margosyan, Ermenice yazan yazarlara verilen Eliz Kavukçuyan Vakfı Edebiyat Ödülü'nü 1988 yılında kazanmış. Ermenice'den çevrilen, daha doğrusu yazarı tarafından Türkçe olarak yeniden yazılan ilk öykü Gavur Mahallesi gibi, yeni kitabı "Söyle Margos Nerelisen?" de yine Diyarbakır'daki Ermeniler'i anlatıyor. Bu kitabın son bir özelliği de içindeki öykülerin bir bölümünün Ermenice'den çeviri olmayıp, doğrudan doğruya Türkçe yazılmış olması. Kitabı yayınlayan Aras Yayınları, Önsöz'de buna "Margosyan'ın salt Ermenice edebiyat içinde değil, aynı zamanda Türkçe edebiyat içinde de değerlendirilmesi gerekir" ifadesiyle dikkat çekiyor.

Margosyan, Ermeni yazarların kitaplarının son yıllarda Türkçe olarak da yayınlanmaya başlamasını başka insanlara ulaşabilmek ve onların Ermeniler'i anlaması bakımından önemsiyor. "Kabahat belki bizdeydi. Şimdiye dek hep kabuğumuzun içinde kaldık. Bu kabuğu şimdi kırmaya çalışıyoruz" diyor.

Öyküleri nasıl yazdığını, "15 yaşına kadar yaşadığım Diyarbakır'da sadece aklımda kalan, benim üzerimde şu veya bu şekilde etkisi olan olayları bir fotoğraf çeker gibi yazmaya çalıştım. Biraz da yazarlık boyutuyla süsledim. Derleme falan sözkonusu değil" şeklinde yanıtlıyor. Dillerin bu kadar içiçe geçtiği bir ortamda bu anıları yaşayan Margosyan yazarken hangi dilde düşünmüş?

"Karşımda konuşturduğum kişiler gibi düşünüyorum. Anamla konuşurken onun konuştuğu Ermenice'yle düşünüyorum. Dayımla konurken onun konuştuğu Türkçe'yle. Zaman zaman köyden gelen bir Kürtle konuşurken, başlıyorum Kürtçe düşünmeye. Babamla konuşurken iki türlü düşünüyorum. Bir Sarkis Margos olarak konuşuyorum. Evde Ermenice düşünüyorum. Bir de babamı dükkana götürüyorum; Dişçi Ali olarak alıyorum. Orada başlıyorum. Türkçe düşünmeye."

Bu insanların hiçbiri artık Diyarbakır'da yok. Önce Yahudiler'in gittiğine tanık olmuş Margosyan, "Diyarbakır'da Yahudi Mahallesi diye bir mahalle vardı. Şimdi Kore Mahallesi olmuş. Moşe dediğimiz bu insanlar 1950'lerde çekip İsrail'e gittiler. Bir tek deli kadın kaldı. Ferho diye bir kadın. O gitmek istemedi, götürülmedi mi bilmiyorum. Ferho bütün deliliğine rağmen, ismini Selma olarak değiştirdi, biraz rahat etti."

Peki, gidenler gittikleri yerde rahat etti mi?

"Tabii ki gidenler, daha iyiyi bulmak için gidiyorlar. Belki maddeten buluyorlar ama manen? Kitabımda bahsettiğim dayım Demirci Haço Amerika'ya gitti. New York'a yerleşti. Ermenice'nin yanısıra Kürtçe ve Zazaca'yı da anadili gibi bilir. Buraya geldiğinde soruyorum. 'Amerika'da ne yapıyorsunuz?' 'Bizim evimizde bir televizyon var; ha bu kadar. Sizinki ne ki. Biz yengenle oturik onun karşısına. Bakik bakik, hiçbir şey anlamik. Açiz programları... Bu bir heyvanlı resimdir. Karıma diyom ki, onlar heyvan, biz heyvan.'"

DGM, tabuları yıktırmaz!

Haber Merkezi- İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 24-25 Nisan olaylarının 80. yıldönümüne hazırlıklı girdi. Belge Yayınları tarafından yayımlanan Yves Ternon'un Ermeni Tabusu adlı kitabının mahkum edilmesinin ardından, 1915 Ermeni olayları konusunda aynı yayınevinin yayımladığı 'Ulusal ve Uluslararası Hukuk Sorunu Olarak Jenosid' adlı kitap da toplatıldı. New York Üniversitesi profesörlerinden Vahakn N. Dadrian'ın bilimsel-akademik çerçevede hazırladığı "1915 Ermeni Olayları ve Hukuki Sonuçları" alt başlıklı kitabın orjinali 1989 yılında Yale Üniversitesi Uluslararası Hukuk Dergisi'nde yayımlanmıştı.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimliği tarafından alınan 17 Nisan tarihli toplatma kararında, Yavuz Alogan tarafından çevrilen kitabın, "1894-1909 dönemi ve daha sonra bir milyonun üzerinde Ermeni'nin soykırım amacıyla Türkler tarafından öldürüldüğü iddia olunarak, halkı ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığı açıkça tahrik ettiği" öne sürüldü.

Belge Uluslararası Yayıncılık adına Ragıp Zarakolu tarafından yapılan açıklamada, "artık tarihe mal olmuş bir insanlık trajedisinin tartışılması ne yazık ki, aradan 80 yıl geçmiş olmasına karşın hala mümkün olamamaktadır. Daha acısı ırkçılığa ve soykırıma karşı bir anlayışla kaleme alınmış bilimsel bir çalışmanın, halkı ırk farklılığı gözetilerek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmekle suçlanmasıdır" ifadeleri yer aldı. Prof. Dadrian'ın 1989 yılında XI. Türk Tarih Kongresi'ne çağrılı olduğuna dikkat çeken Zarakolu, "Acaba görüşlerini orada dile getirse hakkında dava mı açılacaktı?" sorusunu ortaya attı.

Açıklamada, toplatma kararının, değiştirilmesi uzun süredir gündemde olan Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinin dışındaki başka maddelere dayandırılması da, bu madde yerine başka maddelerin ikame edilmesi olarak nitelendirildi ve hükümetin düşünce özgürlüğü konusunda ne kadar "samimi" olduğunu gösterdiği belirtildi.

Ermeni Tabusu'nun yargılandığı 4 Nolu DGM, yayınevi sahibi Ayşenur Zarakolu'nu 2 yıl hapis ve 250 milyon lira para cezasına çarptırmıştı. Mahkemenin 30 Ocak tarihli kararında, kitabın yazarı olarak, tanınmış Fransız araştırmacısı Yves Ternon yerine, Ayşenur Zarakolu'nun sorumlu tutulduğu dikkati çekti.

Karar metninde, kitaba önsöz yazdığı için hakkında suç duyurusunda bulunulan Ragıp Zarakolu'nun "Özgür Gündem ve Özgür Ülke gazetelerinin yazarı" olduğu özellikle belirtilirken, kitabın çevirmeni Abdülkadir Konuk'tan ise, PKK örgütünün Almanya'daki temsilcilerinden" şeklinde bahsedildi. Yayınevinin kitabın çevirmeni olarak bildirdiği gazeteci-yazar Konuk, Almanya'nın önemli edebiyat ödüllerinden biri olan 1995 Ingeborg Drewitz Ödülü'nü kazanmıştı.

Mussolini'nin Hitler'e yazdığı mektup arşivlerden çıktı:

Bana bağırmayınız FÜHRER... Lütfen!..

22 Mayıs 1943 tarihli mektup, Mussolini ile Hitler arasındaki ilişkinin bir ast-üst ilişkisine bürünmüş olduğunu ve yenilginin yaklaşmasıyla beraber iki diktatör arasındaki güvensizliğin arttığını gösteriyor.

Ali IŞINGÖR

14 Haziran 1945 günü Amerikan Generali T.S. Airey'in Müttefik Orduları Komutanlığı'na 'Çok gizli' ibaresiyle geçilen şu mektubu 50 yıl boyunca arşivlerde yer almadı:

"Müttefik Orduları Komutanlığı'na;

Benito Mussolini'nin kişisel arşivinin kanımca en önemli bölümünü ele geçirmiş bulunmaktayız. 30 çelik kasa ve 37 kutu kadar belgeyi Dışişleri Bakanlığı'ndan getirttiğimiz uzmanlara inceletiyoruz. Lüzumlu görülenler çevriliyor, sanırım bazıları savaş sonrası kurulacak mahkemelerde delil oluşturacak nitelikte..."

General Airey bu mektubu İkinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde, İtalya'da son direniş noktası 'Faşist Salo Cumhuriyeti'nin düşüşünden hemen sonra yazdı. Faşist diktatör Mussolini yanına aldığı bir tümen Alman askeriyle beraber Garda Gölü kenarındaki Feltrinelli villasını terketmiş, İsviçre sınırına ulaşmaya çalışıyordu. Bir süre sonra Alman üniforması içinde sınıra yakın bir bölgede partizanlarca yakalandığı ve öldürüldüğü haberi geldi.

Kayıp arşivlerin akıbeti ne oldu?

Müttefik ordularının Sicilya'yı ve ardından Anzio-Nettuno çıkartmasıyla Orta İtalya'yı işgale başlamasıyla, faşist İtalyan hükümetinin arşivleri Almanların isteği üzerine daha güvenli bölgelere, Kuzey İtalya'ya taşınmış, Roma'yı işgal eden İngiliz ve Amerikan kuvvetlerince işe yarar hiçbir belge bulunamamıştı... İstihbarat birimleri tarafından gelen 'duyumlar'da arşivlerin bir kısmının Almanya'ya, bir diğer kısmının Milano'ya ve en önemli belgelerin Mussolini tarafından Salo'ya götürüldüğü bildiriliyordu. Savaş sonrası davalarında Milano'ya ve Almanya'ya giden belgeler ortaya çıkarılmış, Mussolini'nin yanında götürdüğü arşivlerin akıbeti ise meçhul kalmıştı...

Ta ki, bu yılın başında bu belgelerin Amerikan arşivinde su yüzüne çıkmasına kadar... Söz konusu arşiv Amerikalılar tarafından birkaç sınıfta toparlanmıştı. İçişleri, Dışişleri, Savaş Bakanlığı gibi başlıklar arasındaki, çeşitli mektuplardan oluşan 'Yazışmalar' başlıklı grup oldukça ilgi çekici...

Savaş boyunca cepheyle olan yazışmaları, bakanlıklar arasındaki kavgaları, tarihi belge niteliği taşıyan mektuplaşmaları içeren bu belgeler içinde bir tanesi, Mussolini'nin Adolf Hitler'e savaşın son günlerinde yazdığı mektup, iki diktatör arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından dikkate değer...

Durmadan yenilen İtalyan kuvvetlerinin başarısızlığı üzerine iki komutan arasında gerginlik doğmuş, Hitler, başarısız yönetimi dolayısıyla, telefonda Mussolini'ye bağırmış! İtalyan diktatör tarafından kaleme alınan 22 Mayıs 1943 tarihli mektup bu telefon görüşmesine cevap niteliğinde...

Mussolini'nin Hitler'e yazdığı mektupta ilk dikkati çeken, iki diktatör arasındaki ilişkinin bir ast-üst ilişkisine bürünmüş olması... Bir değişik nokta ise, yenilgi yaklaşınca yandaşları Sırp faşist çeteleri Çetnikler'den dahi kuşkulanıp, onları imha etmeyi planlamaları...

Faşizmin yenilgisinin yaklaşmasıyla birlikte, aralarında güvensizlik olan Hitler ve Mussolini'nin ilişkisi daha da sevimsizleşiyor. Alman askerlerine Alman subayların, İtalyan askerlerine İtalyan subayların komuta etmesi isteği ise zaten subaylarının tamamı Alman olan Balkan ordusunda 'size güvenmiyoruz' demenin İtalyancası...

Mussolini'nin mektubunda satıraralarında, "Ne arıyorum ben burada?" diye hayıflandığını duymak zor değil...

Sovyetler'e karşı Doğu cephesinin açılmasından iki ay sonra Hitler ve Mussolini'nin cepheyi ziyaretleri...

Führer,

19 Mayıs'taki görüşmemize cevap veriyorum. İzin verirseniz mektubu özetleyerek yazıyorum.

1- Von Ribbentrop ve General Warlimont ile Şubat'ın sonunda yaptığımız görüşmede Alman Genelkurmayı'nın partizanlara karşı bizim yanımızda savaşan faşist Çetnik çetelerinin, Balkanlar'a olası bir İngiliz-Amerikan indirme harekatı sırasında potansiyel tehlike olduğu konusundaki düşüncesinde birleşiyoruz.

Bu yüzden, Hırvatistan'daki Çetnikler'in partizanların temizlenmesiyle koşut biçimde silahsızlandırılması ve tehlike yaratmaları halinde ordularımızca dağıtılması hatta gerekirse yokedilmesi konusunda görüşlerimiz arasında bütünlük mevcuttur.

2- Bu görüşler çerçevesinde, İtalyan kuvvetlerince Çetnikler'e silah ve lojistik destek aktarımı durdurulmuştur.

3- Yapılan tüm harekatlara rağmen partizanlar Hırvatistan'dan tamamen temizlenememiş, İtalyan-Alman kuvvetlerine karşı koyabilmek için ağırlıklı olarak Karadağ bölgesinde üslenmişlerdir.

4- Alman Genelkurmayı yapmayı düşündüğü operasyonlardan bizi haberdar etmediği gibi, bundan önceki harekatlarda da bize bilgi vermemiştir. Bu durum iki devletin kuvvetleri arasında onarılması mümkün olmayan yaralar açmaktadır.

5- Birleşik ordularımızda İtalyan askerlere İtalyan subayların, Alman askerlere Alman subayların komuta etmeleri önemli bir noktadır.

6- Özellikle Doğu Afrika'daki kuvvetlerimizde, yiyecek sorunu bölge halkından ve düşmandan ele geçirilenlerle çözülememekte, yağmalar gerçekleşmektedir.

(...)

Führer, şu zor günlerde moralleri yüksek tutmaya ve halklarımıza zafer haberleri vermeye çalışmamız gerekmektedir. Bu yüzden son telefon görüşmemizdeki olumsuz havanın kalkmasını temenni ederim. Telefonda bana bağırmanızdan müteessir oldum, bundan sonra bana bağırmamanızı istirham ederim...

En derin saygılarımı kabul etmeniz dileğiyle.

B. Mussolini

Kadınlar tehlikede Kadınlar eylemde

Uluslararası Af Örgütü, eylül ayı sonuna kadar sürecek olan Kadınlar Tehlikede–Kadınlar Eylemde adlı dünya çapında bir kampanya başlattı. Mart ayında başlayan kampanya, toplumun her tabakasından kadınları hedef alan insan/kadın hakları ihlallerine bütün dünyanın dikkatini çekme amacını taşıyor.

Birleşmiş Milletler 4. Uluslararası Kadın Konferansı 30 Ağustos–8 Eylül tarihleri arasında Çin'in başkenti Pekin'de yapılacak. Bu konferansta ağırlıklı olarak, "Eşitlik", "Gelişme" ve "Barış" konuları, kadın bakış açısıyla tartışılacak. Aralarında Uluslararası Af Örgütü'nün de bulunduğu hükümetlerdışı örgütler (NGO'lar) bu toplantıya paralel bir forum düzenliyorlar. Af Örgütü'nün bu toplantılara yaklaşık 8 ay sürecek dünya çapında planlanan bir kampanya sonunda katılmasının amacı, yıl boyunca kamuoyunun dikkatlerini bu konu üzerine yoğunlaştırmak ve mümkün olduğunca geniş tartışmalar yaratabilmek.

Merkezi olarak düzenlenen bu kampanyanın İsviçre'deki faaliyetleri 7 Mart tarihinde Bern'de düzenlenen bir basın toplantısıyla başladı. İnsan/kadın hakları ihlallerinin en fazla olduğu ve üzerinde özellikle durulması gereken ülkeler arasında Türkiye de yer aldı. Yurtdışında yapılan bir toplantıya gönderdiği 'Dünya Kürt halkından özür dilemelidir' başlıklı mesaj nedeniyle hapis cezası alan Avukat Eren Keskin, kendisiyle doğrudan dayanışma içinde olunması gereken kadınlardan biri olarak seçildi. Af Örgütü, Eren Keskin için, Başbakan Tansu Çiller'e gönderilmek üzere imza kampanyası başlattı.

İsviçre genelinde yaklaşık 16 bin üyesi bulunan Af Örgütü İsviçre Seksiyonu, kampanyayı 85 bölge örgütlenmesiyle yürütüyor. Film gösterileri, imza kampanyaları, resim sergileri, standlar ve tartışma toplantıları gibi etkinliklerle süren kampanyaya Bengladeşli kadın yazar Teslime Nesrin de katılıyor.

Deniz CANTÜRK - Baden

FSLN'nin sağ kanadı uçtu

Nikaragua DOSYASI

▼ Kongrede azınlıkta kalan reformistler, demokrasi havarisi kesilmiş olmalarına rağmen çoğunluğun kararlarına uymayarak, anayasal değişiklikler paketini parlamentoya getirdiler. Reformistlerin lideri Sergio Ramirez Parlamento Grup Başkanlığı görevinden alınınca ise FSLN'den ayrılarak ayrı bir parti kurmaya yöneldiler.

Somoza diktatörlüğünün devrilişinin 15. yıldönümünde düzenlenen mitingte konuşan FSLN lideri Daniel Ortega'yı yüzbinlerce kişi dinledi.

Sedat KALIPÇI

Nikaragua'daki Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN) içindeki ayrılıklar son yıllarda iyice gün yüzüne çıktı. FSLN'nin, 1996'da yapılacak seçimlerde, 1990 seçimlerinde yitirdiği iktidara yeniden kavuşması için cephenin sağa çekilmesini savunanlar geçtiğimiz yaz, Başkan Yardımcısı Sergio Ramirez'in önderliğinde bir Yenilenme Hareketi (MRS) başlattılar. Ramirez'in 9 Şubat'ta istifasını vermesiyle kopuş tamamen kesinleşti. Somoza diktatörlüğüne karşı 1979'da yapılan devrimin önderlerinden Ernesto Cardenal'in de aralarında bulunduğu MRS'ciler, mayıs ayında programlarını yayınlayarak, bağımsız bir parti haline gelecekler.

Sandinistler 1979'da iktidara gelmelerinin hemen ardından, çok yönlü saldırılarla karşılaştılar. 1981–84 arası ABD destekli kontraların askeri ve ekonomik alanlara yönelik saldırıları altında geçerken, Nikaragua 1982 yılında bir de tarihinin en büyük doğal felaketlerinden birini yaşadı. Ürünün yüzde 60'ını telef eden yağışlar ve seller yolları ve köprüleri tahrip etti. Hasar 250 milyon dolardı. Komutan Sıfır olarak adlandırılan devrim liderlerinden Eden Pastora'nın kontra saflarına geçmesiyle savaş şiddetlendi. Bu koşullarda yapılmasına karşın, 1984 seçimlerinde FSLN oyların yüzde 67'sini alırken, Daniel Ortega da devlet başkanı seçildi. Seçim sonrasında, kontra saldırılarının yetmediğini gören ABD, bizzat kendi askerlerini saldırıya geçirerek, körfezleri mayınlamaya ve bombalamaya başladı.

1990 şubatındaki seçimleri yüzde 41 oyla kaybeden FSLN, hükümeti liberal Violetta Chamorro'ya devretti. Devrimle ele geçirdikleri hükümeti 10 yıl sonra seçimlerle geri vermek zorunda kalan Sandinistler 1990'dan beri muhalefetteler. Devrimin halka kazandırdıkları Chamorro hükümeti tarafından bir bir geri alınmaya çalışılıyor. Sağlık hizmetleri yarı yarıya özelleştirildi. Öğrenim neredeyse tamamen paralı hale geldi. Sandinistler tarafından uygulamaya konan cinsel

Ernesto Cardenal: Mirasımı FSLN'ye bırakmayacağım

Eski İçişleri Bakanı Tomas Borge ayrılmanızın FSLN'yi parçalama stratejisinin bir parçası olduğunu söylüyor.

FSLN'yi yıkan kendi tarafının çıkarları için saldıran Daniel Ortega ve Tomas Borge'nin bizzat kendileridir. Parti totaliter bir grup tarafından gasbedilmiştir.

Ayrılış açıklamanızda özellikle yönetim tarzı ve parti–içi entrikalara değiniyorsunuz. Daniel Ortega'nın çizgisine ne tür eleştirileriniz var?

Söz konusu olan, kısa süre önce gerçekleştirilen parti içi seçimler ve eski Başkan Yardımcısı Sergio Ramirez'e karşı açılan karalama kampanyasındaki manipülasyonun nasıl gerçekleştirildiğidir. "Şefçilik"ten, "katı hiyerarşi"den ve otoriter yönetim tarzından şikayetçiyim, ayrıca yolsuzluk ve kural haline gelmiş hırsızlık var.

FSLN lideri Daniel Ortega ile aranızdaki ayrılık Kültür Bakanlığı'nın faaliyetlerinin sürekli olarak kısıtlanmasıyla mı başlamıştı?

Hayır, 1988 yılında Kültür Bakanlığı daha lağvedilmeden önce Daniel'den birçok defalar beni bürokratik görevlerden almasını istedim. Bakanlığın lağvedilmesini bir hata olarak görüyorum, ama o zamanlar aramızdaki farklılık FSLN'den vazgeçmeme neden olacak kadar büyük değildi. Sorun Kültür Bakanlığı'na savaş ilan etmiş olan Rosario Murillo (Daniel Ortega'nın karısı) idi. Daniel bu çelişkide bazen bizim tarafımızda yer aldı, bazen kendi partilerüstü pozisyonunun gereğine göre davranmaya çalıştı ve sonra tekrar ondan yana döndü.

O zamanların First Leydi'sinin ne türden düşmanca tavırları vardı?

Kültür dergisi VENTANA'da sürekli bize saldırdı. Neredeyse Oscar kazanacak olan ilk filmimiz "Alsino ve Akbaba"yı çevirdiğimizde yıkıcı bir eleştiriyle arkadan saldırdı. Kıtanın dört bir yanından gelen en ünlü şarkıcıların katıldığı politik bir şarkılar festivali düzenledik, bunu da mahvetti. Kültür Bakanlığı'nın hiçbir etkinliği ondan beğeni görmedi. Biz en berbat düşmanımızı FSLN'nin kendi yayın organı olan VENTANA'da bulduk.

Bundan sonra FSLN'de işler nasıl gidecek?

"Yenilenme ya da ölüm" sloganına inanıyorum. Parti kendisini yenileyemezse batacak.

Buna karşı ne tür bir sihirli formül öneriyorsunuz?

Böyle bir formülüm yok. Benim gibi düşünen arkadaşlarla olan konuşmalarımızda bazen hiçbir çıkış yolu olmadığını söylüyoruz. Bir keresinde "Barricada" gazetesinde, Sandinist cephenin bugün düştüğü durumu yaşamak zorunda kalmamış olan kahraman ve şehitlere imrendiğimi yazmıştım.

Yine de Ortega'nın kitleler arasında kırılmayan bir popülaritesi var.

Bu doğru. Zaten diktatörler çoğu zaman halk desteği bulurlar. Daniel görkemli bir devrimin yarattığı bir hükümetin en üst makamında bulundu. Onu değiştiren deformasyon taban tarafından henüz anlaşılmış değil.

İnsan bu durumu kabullenmeli mi, yoksa partide yeni bir devrim için mi hazırlanmalı?

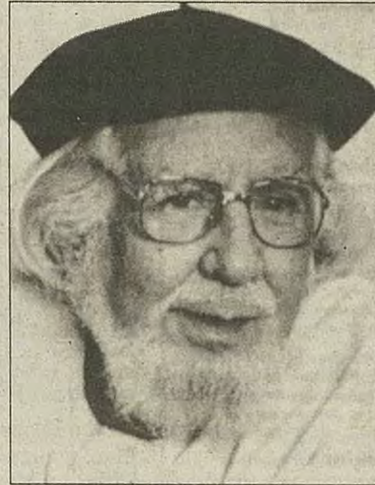
Bu durum hiçbir şekilde kabullenilemez. Sandinist devrim ilerletilmelidir; fakat FSLN adı olmaksızın.

Tek neden bu olmasa da, sizin teşviklerinizle devrim lehine politize olmuş Avrupa'daki binlerce Hıristiyan'ın şimdi kafaları karıştı.

Onlar gerçek sandinizmle dayanışmaya devam etmelidirler. Partinin üst tabakasıyla değil. Bunlara hiçbir şekilde para göndermemelidirler. Geçen yılki vasiyetnamemde telif haklarımdan elde edilen gelirlerimi FSLN'ye bağışlamıştım. Bunu bugün yapmazdım.

Vasiyetnamenizi değiştirmediniz mi?

Evet, şimdi hepsi aileme kalıyor.

Rahip, şair ve devrimci

1950'li yıllarda yazdığı şiirlerle Somoza diktatörlüğü ve emperyalizme savaş açan Ernesto Cardenal, 1970'li yıllarda Solentiname takım adalarında köylülerle birlikte, İncil'in sosyal devrimci içeriğini analiz ettikleri bir Hıristiyan komünü kurdu. Somoza diktatörlüğünün yıkılmasından sonra kurulan Kültür Bakanlığı'nın başına geçen Cardenal, 1988 yılındaki tasarruf politikaları sırasında bakanlığı lağvedilene kadar bu görevi sürdürdü. Eski Başkan Yardımcısı Sergio Ramirez'in önderliğindeki Yenilenme Hareketi'nin ortak imzacılarından olan Cardenal ilk defa geçen yıl, Daniel Ortega'nın yönetim tarzını açıkça eleştirmeye ve Sandinist hükümetinden son aylarındaki kişisel zenginleşmeler hakkında açıklama istemeye başladı. FSLN liderliğiyle girdiği çatışmayı, 25 Ekim'de partiden ayrılmaya kadar götürdü.

İlk muhalefet kadınlardan

Savaş sırasında erkekler cepheye gönderirken tütün tarımı sadece kadınlara kalmıştı.

FSLN'nin iç muhalefetinde partinin ideolojik duruşuna ilk edimsel tepki kadınlardan geldi denebilir. Özellikle iç savaşın iyice kızıştığı 1985'te "Herkes Cepheye" sloganı pratikte, erkekler (askeri) cepheye, kadınlar iş–ev politika cephesine anlamına geliyordu bir yerde. Savaşın getirdiği zor koşullar kadınları evlerinden çıkarıp işyerlerine ve politikaya daha çok sürmüş, yükleri daha fazlalaşan kadınlar aynı zamanda kendi politik ve ekonomik güçlerinin farkına vararak, bunu istemeye başlamışlardı. Bu, Nikaragua kadını için daha fazla iş, hareket alanı ve sorumluluk demekti aynı zamanda. İlk feminist metinler bu dönemde kaleme alınmaya başlandı ve B. Calderon Hastanesi'nde ilk yasadışı kürtaj meşrulaştırıldı. Ve kadınlara, artık "kahraman anne"yi oynamaktan vazgeçmeleri çağrısı yine bizzat kadınlar tarafından yapılmaya başlandı. FSLN'ye bağlı kadın kitle örgütü AMNLEA tarafından ülkenin ve devrimin savunulması için seferber edilen kadınlar, bu seferberlik sürecinde kendilerini seferber edenlerin beklentilerini karşılamanın yolunu, onların beklemedikleri yollardan yapmaya başlıyorlardı. Ülkenin ve devrimin savunulması yalnızca cephelerden geçmiyordu, savaş yaşamın her alanına ve her anlamda ve şiddetle sızmıştı, o halde yaşamın her alanında devrim gerekliydi. "Savaş evlerde de patladıysa evlerde de devrim".

Partinin resmi kadın politikası dışına çıkamayan AMNLEA duruma çare aramak için 86'da bir dizi kadın toplantıları örgütledi. Sonuç yine beklenen ve istenenin aksi oldu. Kürtaj ve aileiçi şiddet, toplantılarda en çok konuşulan konular oldu. Oysa zamanın FSLN ve AMNLEA yönetimi özellikle aile içi şiddet konusunu "özel sorunlar" olarak kabul edip geçiştirmeye çalışıyordu. Bu konular feministler tarafından kışkırtılan küçük burjuvaca şeylerdi, bunlardan önce ülke ve devrim kurtarılmalıydı! Hele bunlar bir halledilsindi... Düzenlenen kadın toplantıları bitip, "gündemden düşünce" bu konuşmalara öncülük eden partili kadınlar tenzil–i rütbe edilmeye başlandılar. Kadınların tepkileri ise sert oldu. Bunların çoğu, bağımsız kadın projelerinde çalışmak üzere kendiliğinden parti ve AMNLEA'dan ayrılmaya başladılar; lezbiyenlik, küçük burjuvalık, hatta kontralıkla suçlanma pahasına da olsa.

Çeşitli eğilimlerden kadın örgütlerinin ortak çatısı olan Ulusal Feminist Komite sözcüsü Malagy Quintana, FSLN yönetiminin hükümetle ortak çalışmaya yoğunlaştığını ve artık genel bir toplumsal perspektif sunamadığını söylerken; feminist haftalık gazete Gente'nin yayın yönetmeni Sofia Montenegro, FSLN'nin kaybetmesine ve şu anki durumuna ilişkin şöyle diyor:

"FSLN yaratmış olduğu anti–emperyalist etiğin yanısıra aynı zamanda bir de gündelik yaşamı devrimcileştirecek bir etik yaratabilseydi, hegemonyasını garantileyip koruyabilirdi. Ama o bunu başaramadı."

eğitim ve aile programları kaldırıldı. Sağlık nedenleri dışında yapılan kürtaj cezaya bağlandı. Homoseksüel ilişki de ceza nedeni. İşsizlik yüzde 60'lara vurdu. Toplumda fuhuş ve dinsel tarikatlara üyelik oranı birbiriyle yarış ediyor. Alkol tüketimi arttı. İşsizlik patladı. Sakinliği ve temizliği ile ünlü "Nika"lar çileden çıkmış durumda. Sosyologlar toplumsal bir sinirlilik durumu tespit ederken, çeteler köy basıp adam kaçırıyorlar.

Muhalifler zaman zaman silaha sarılmaya başladılar bile. 93 yazında Esteli kentini basan 150 FROC (Devrimci İşçi Köylü Cephesi) militanı, önüne gelen bankayı soydu ve ele geçirdikleri 100 bin doları oracıkta olayı izleyen halka dağıttı. Dağıttıkları bildiride ise, devrimin kazanımlarının bir bir elden gittiğini, FSLN'nin muhalefet değil, hükümetle işbirliği yaptığını iddia ettiler. Hükümet ulusal uzlaşma çağrısı yaparken, isyancılar, Daniel Ortega'nın kardeşi Humberto Ortega yönetimindeki Sandinist ordu tarafından bastırıldı. Bu olay FSLN'deki iç huzursuzluğu körükledi. İç savaşın sona ermesinden bu yana yaklaşık 400 aktif Sandinist sağcılar tarafından katledildi.

Çözümsüzlük kongresi

Koşullar muhalefetin gelişmesi için bu kadar elverişliyken, FSLN yönetimi neden radikal bir muhalefet yapmadı; yapamadı? 1994 Mayıs'ındaki olağanüstü parti kongresine kafalardaki bu sorulara çözüm bulunacağı umuduyla gelinmişti. Ama dağ fare doğurdu. FSLN yine "birlik ve beraberliğini korudu". "Tarihsel önder" Tomas Borge'yi yanına almayı başaran Daniel Ortega beklendiği üzere yine başkan seçildi. Ortega'ya karşı aday olan reformist kanat sözcüsü Sergio Ramirez açık farkla kaybetmiş, 15 kişilik Ulusal Direktörlüğe bile yeniden girememişti.

Anayasa reformları

Kongrede ele alınacak konulardan biri de anayasa reformlarıydı. 1987 yılında devrimin sağlamlaştırılması için çıkartılan temel yasalarda yapılması uzun süredir gerekli hale gelmiş olan ve bütün Sandinistler'in o zamana kadar fikir birliğinde oldukları anayasa reformları kongrede ele alındı ve konunun parlamentoya getirilmesi için zamanın erken olduğu kararına varıldı.

Reformlar parlamentodan geçtiği takdirde, devlet başkanı olan birisinin yeniden aday olamayacak, hatta akrabaları da başkanlığa adaylığını koyamayacak. Bu durum, tekrar başkan olmak isteyen Ortega'nın Chamorro'yla işbirliği yaptığına dair söylentileri gündeme getirdi.

Olağanüstü kongreden hiçbir sorunu çözemeden çıkmış olan FSLN'de azınlıkta kalan reformistler, demokrasi havarisi kesilmiş olmalarına rağmen, çoğunluğun kararlarına uymadılar. Kongrede alınan karara karşın reformistler, anayasa değişikliği konusunda bir teklifi parlamentoya getirdiler. Bunun üzerine Ramirez, parti yönetimi tarafından Parlamento Grup Başkanlığı görevinden alındı. Parti yönetimine eleştirel tutum takınan yayın organı Barricada gazetesinin yıllardır direktörlüğünü yapmakta olan C. Fernando Chamorro da görevinden alınıp yerine Tomas Borge getirilerek, gazete "hizaya" çekildi.

Bu yılın başında yeni parlamento yönetimi seçimlerinde Hıristiyan Demokrat ve eski Muhalefet Birliği UNO'nun bir franksiyonu ile ittifak yapan reformist milletvekilleri sözkonusu anayasa reformları paketinin onaylanması yolunda sağlam bir adım attıkları düşüncesindeler. Ortega yanlısı miletvekilleri ise, buna karşı aşırı sağcı liberallerle ittifaka girdiler; ama parlamentodaki kesin çoğunluk karşısında kaybettiler.

Ayrılıklara rağmen FSLN'deki karışıklıklar devam ediyor. 15 yıldır sürdürdüğü savunma bakanlığı görevinden, süresi bittiği için 21 Şubat'ta ayrılan Humberto Ortega'nın aktif politikaya geri dönüşü de ortalığı karıştıracak bir gelişme olarak görülüyor. Kimileri Daniel Ortega'nın sertlik yanlısı olduğunu söylerken, kimileri de Ramirez'in arkasındaki adamın o olduğu görüşünde.

DARAĞACINDA 6 FİDANI ve TÜM DEVRİM ŞEHİTLERİNİ ANIYORUZ

PROGRAM:
- Konuşmacı: M. Emin SERT (BSP MYK üyesi)
- EMEKÇİ
- OZAN NURŞANİ
- ALİ ASKER
- ÇETİN ORANER
- ŞAHİN ÇOKBİLİR
- HALK OYUNLARI

TARİH, YER:
6 Mayıs 1995
Saat: 17.00
JUGENDTREFF
NEUABING
Wiesentfelser str. 57
81249 MÜNCHEN
Tel: 089/ 8714242

EMEK - MÜNİH

Kürt sorunun çözümüne ilişkin fikirleri nedeniyle Milliyet'ten çıkarılan yazar

'Devletin, medyanın ve toplumun bir ke

Gazeteci-yazar Ahmet Altan'ın Milliyet gazetesindeki işine, yazılarında savunduğu fikirler nedeniyle geçen salı günü son verilmesi, toplumun çeşitli kesimleri ile bazı politikacılar ve gazeteciler arasında "bomba etkisi" yarattı.

Altan'ın, geçen pazartesi günü yayımlanan "Atakürt" başlıklı yazısı gerekçe gösterilerek "kovulması", "gazetecilik ahlakı"na ilişkin yeniden bir tartışma başlatırken, esas olarak "demokratikleşme" ve "Kürt sorunu" bağlamında rejimin sorgulanma alanını genişletti.

Olayı Söz'e yorumlarken, devletin, dolayısıyla toplumun ve medyanın bir kısmının "çıldırdığı"nı belirten Altan, "İzledikleri politikanın yanlışlığını çok açık görüyorlar, çıldırma nedeni bu" diyor.

Milliyet'te "Kum Saati" başlığı altında üç aydır köşe yazarlığı yapan Altan'ın işten çıkarılması kararını doğrudan gazetenin patronu Aydın Doğan verdi.

Bir "gazetecilik" tartışmasını aşan bu olay hakkında **Ahmet Altan** ile arkadaşımız **Merdan Yanardağ** görüştü. Bu görüşmenin "şifresi" çözülürse, "Atakürtçülük'ün esasları" hakkında sanırız bir fikir sahibi olacaksınız.

Kum saati

AHMET ALTAN

Atakürt

MUSTAFA Kemal, Selanik'te değil de Musul'da doğmuş bir Osmanlı paşası olsaydı, urtuluş Savaşı'nı Türklerle ve Kürtler birlikte gerçekleştirdikten sonra ku-lmasına önayak olduğu cumhuriye adını **"Kürdiye Cumhuriyeti"** koy-ydı, kendisi de Meclis kararıyla **"A-akürt"** adını alsaydı...

Kürdiye Cumhuriyeti'nin bütün va-ndaşlarına **"Kürt"** deneceği için he-miz **"Kürt"** sayılsaydık, Taksim'e, dıköy'e, Kızılay Meydanı'na, Kor-'a **"Ne mutlu Kürdüm diyene"** ınkartları asılsaydı...

"Kürdiye'de" Türk olmadığı, herke-in aslında Kürt olduğu söylenseydi, ndileri Türk sananların aslında deniz Kürdü" oldukları iddia edil-ydi...

Kürtlerin **"yedi bin yıllık"** bir tarihi lunduğunu, Anadolu'nun esas sa-plerinin Kürtler olduğunu, Moğolla-rın, Hunların, Etrüsklerin aslında Kürt-rin atası sayıldığını, Osmanlıdaki ürt paşalarının kahramanlıklarını ersierde okusaydık.

Teoman, Cengiz, Atilla, Osman gi-i isimler almamız yasaklansaydı, efin, Beruj, Tiruj, Nevruz gibi isim-r almak zorunda kalsaydık...

Türkçe televizyon kurulması yasak ilseydi, bütün televizyon yayınları ürtçe yapılsaydı...

Romanlarımızı, hikayelerimizi, şiir-lerimizi Kürtçe yazmak zorunda kal-aydık, yalnızca Kürt şarkıları dinle-eydik, gazetelerimizi Kürtçe çıkar-aydık...

Okullarımızda yalnız Kürtçe oku-ulsaydı ve Türkçe okutulması yasak-lansaydı...

"Biz Türküz, bizim bir tarihimiz, bir dilimiz var" ...iz

12 Eylül darbesinden sonr batı bölgesindekiler hapisl doldurulsa, inanılmaz işkenc geçirilse, boğazlarına kadar ç rın içine battıkları hücrelere tazyikli sularla iç organları pe dilse, azgın köpeklerle bacak. çalansaydı...

Evlerimiz basılsa, ayrılıkçı " **rörislere"** yardım ettiğimiz ic la apartmanlarımız yakılsa, b mizden bir eşya bile alamada lıp, Diyarbakır'a, Hakkari'ye gönderilerek, çadırlarda yaşa rında bırakılsaydık...

Biz Türkler buna razı olur **"işte hepiniz Kürdiye Cu ti'nin vatandaşı olarak birer nüz, ayrıca Türklük diye niye yorsunuz, isterseniz başbaka labilirsiniz"** sözlerini bir hakl şareti olarak kabul eder miyd.

Yoksa Türk kimliğimizin, d kültürümüzün, bu ülkenin "e tandaşları olarak kabul edi ısrarcı mı olurduk?

Bu ülkenin Türk ve Kürt v ri var ve tarih **"Türk"** çizgisi rümüş, bugün bizim **"Türk** kabul edemeyeceklerimizi kabul etmesini istemişiz, bu tek sonunda patlamış, ülke ör re arkasından bir iç savaşa y mış.

Türkiye'nin bu kanlı kar **"demokrasiyle"** ve Kürt vata **"kimliklerinin"** kabulüyle ku na inanan insanlar, bu düşi dile getirdiklerinde, bizim ye le taraftarları hep aynı soruyu.

– Nedir demokratik çözüm Kürt kimliği?

Biz Türkler, bir **"Kürdiye** ...'de" yaşasaydık, ne istey

Bir gazetecinin diğeriyle söyleşi yapması zordur. İnsan klasik sorular sormak istemiyor, ama çare yok. Bu olayı nasıl yorumluyorsunuz?

İnsan kendi başına gelen bir şeyi çok objektif olarak yorumlayamaz, ama ben mümkün olduğunca objektif olmaya çalışarak söyleyeyim. Bana öyle geliyor ki, devletin bir kesiminde bir çıldırma var. Onun nedeni de izledikleri politikanın yanlışlığını çok açık görüyor olmaları. Bunu hem Türkiye'nin kendi içindeki ekonomik gerileme nedeniyle görüyorlar, hem de Türkiye içindeki diğer problemlerden görüyorlar. Askeri boyutun gittikçe büyümek zorunda kaldığını görüyorlar, dünyanın tepkilerini görüyorlar ve gittikleri bu yolun Türkiye'yi barışçı, huzur verici iyi günlere ulaştırmayacağını da farkediyorlar. İşte bu onları çıldırtıyor ve bu konuda hiçbir yorum yapılmasına, bu konuda hiçbir söz söylenmesine tahammül edemiyorlar. Benim düşüncem; bu çıldırma, medyada, büyük bir ihtimalle, çeşitli patronlara da yansıyor ve benim işten çıkarılmam onun bir sonucu diye düşünüyorum. Devletin bir kesiminde, aynı zamanda toplumun bir kesiminde de var bu çıldırma. Yani bu konuda koşullanmış bir kesim var. Yani bu ikisi birleşiyor ve bu çıldırmanın çeşitli işaretlerini orada burada görüyoruz.

Bu olay bir anlamda Orhan Pamuk ve Yaşar Kemal'in neden Der Spiegel'de yazdığının da yanıtını vermiyor mu? Hakikaten alanın çok daraldığı görülüyor. Medyada da inanılmaz bir kirlenme var. Adeta bir kesimi savaş taraftarlığı yapıyor.

Bir kesiminin savaş taraftarı olduğu doğru.

Yani işten atılmanız böyle bir bölünmeye mi denk düşüyor?

Tek başına Aydın Doğan'dan kaynaklandığını zannetmiyorum. Şunu da söylemek zorundayım. Aydın Doğan daha önce biz Kanal D'de "Kampana" adlı programı yaparken, bildiğim kadarıyla bizi çok da korudu. Çünkü, o zaman da çok tepkiler gelmişti. Ama o zaman çok korumuştu. Yani bize ulaşmadı tepkiler. Tepkileri ben başka yerlerden duydum. Öğrendiğim kadarıyla tepkiler bize gelmeden Aydın Doğan tek başına göğüslemişti. Ama şimdi ne olduysa ne hale geldiyse, böyle Milliyet'in prestijine de zarar verebilecek bir kararı alabiliyor. Bu kolay değil. Ben çok önemliyim manasında söylemiyorum, herhangi bir yazarı, beni ya da bir başkasını, yazı yazdığından dolayı işten çıkartmak bir gazete için kolay verilecek bir karar değil.

Olayın etik bir boyutu da var. Milliyet'in profilini ciddi bir şekilde etkiledi. Yüksek satışlı bir kitle gazetesi –ki geniş bir yelpazeyi içermeye çalışıyor- yara aldı. Siz bu değerlendirmeye katılıyor musunuz?

Elbette böyle bir olay o gazetenin prestiji ile ilgili sorun yaratır. Gazetenin belki bir kısım okuyucusu bunu alkışlar, ama bir kısmı da kınar. Genelde bir fikri yasaklar duruma düşüyorsun.

Yani dediğim gibi, olay benimle ilgili olduğu için çok kesin konuşmak zor benim açımdan. Gazetenin imajında bir sarsıntı oldu tabii ki, yani benden dolayı değil, bir yazarı fikrinden dolayı atmak bu sonuca

yolaçar. Türkiye'de demokrasiyi seven insanlar da var. Bütün o insanların tepkisini almak iyi birşey değil. Üstelik Milliyet şu anda demokrasi taraflısı insanları okuyucuları arasına katmaya çalışıyor. En azından niyetleri öyleydi. Ama ne olduysa tahammül edemediler.

Bir şeyin palavra olduğu orta-

...hmet Altan'la söyleştik:

...simi çıldırmış'

...a çıkmıyor mu sizce? Yani de...mokratikleşmeden en çok söz edi...en bir dönemde, bu olayı Milliyet ...amiasıyla sınırlayabilir miyiz? ...ani "savaş lobisi"nin bir baskı...ından sözedebilir miyiz?

Şimdi buna çok kesin bir cevap ...ermek zor. Ama olabilir. Yani bir ...ere o grupta (Milliyet grubu) yazı ...azan hiç kimse bundan sonra yazı ...azarken kendini çok özgür hisset...meyecek. Bir kere böyle problem ...ar. Sadece o grupta değil birçok ...erde, Babıali'de ya da televizyon...arda birçok insan fikrini söylemek is...ediği anda aklına işte benim örne...ğim gelecek.. Ve dillerini tutacaklar. ...elki de amaç bu zaten. Yani tek ba...ına beni susturmak değil. Ben ko...nuşsam ne olur, konuşmasam ne ...lur? Türkiye'de çok büyük bir şey ...eğişmez. Hem beni cezalandırırken ...ynı zamanda benim gibi demokrasi ...steyen birçok insanı önceden sus...urmak için bir şey yaptılar. "Bak iş...e böyle olursun" demek için..

Yani bir örnek mi oluşturmak istediler?

Çok da rastlanan bir şey değil bu son yıllarda ben böyle bir olay hatırlamıyorum. Yani pek iç açıcı bir örnek değil benim durumum.

Peki bu işten çıkarma kararına gazeteden, çalışanlardan bir tepki var mı?

Bana karşı mı, benden yana mı?

Sizden yana.

Elbette ki var. Olmaz mı, o gazetede o kadar insan çalışıyor. Bunların birçoğu benim dostum. Birçoğu benim fikirdaşım. O insanlar bana telefon ediyorlar. Bir patron bir gazeteciyi kovunca, onu sevenlerin yüreğinden atmayı da beceremiyor Allah'tan ki.

Eylemli bir tepki var mı?

Eylemli bir tepki yok. Olmasını da tercih etmem zaten. Yani, şu anda orada ne kadar aydınlık kafalı insan çalışırsa, bu hem o gazete için, hem Türkiye için, hem de gazetecilik için iyi. Kalkıp oraları terketmelerinden yana değilim, bunu da herkese söylüyorum.

Belki eylemli tepki çok abartılmış bir kavram olabilir, ama gazetecilerin yaşadığı bir dram var. Söyledikleriyle, yazdıklarıyla yaşadıkları hayat arasında derin bir uçurum bulunuyor. Demokrasiyi savunurlar sütunlarında, demokratik hak ve özgürlüklerin sözcülüğünü yapmaya çalışırlar, ama çalıştıkları gazetelerin örgütlenmesi pek de demokratik değildir, katılımcı değildir, dardır. Sizin kadar şöhretli olmayan başka gazeteciler de benzer nedenlerle zaman zaman gazetelerden çıkartılır. Yapılan bir haber, vb nedeniyle. Yani gazetecilerin mesleki bir dayanışmasının olmaması bir sorun değil mi sizce?

Gazeteciler arasında böyle bir mesleki dayanışma yok. Bir kere bizim sendikamız çok zayıf. Sendika geçenlerde, bir açıklama yapmış, eğer yazısından dolayı atıldıysa sahip çıkarız, diye.. Başka neden olabilir? Yani bir gazeteci neden atılmış olabilir? Böyle bir şey söyleyebilir mi bir sendika? Böyle bir laf olabilir mi? Yani akıllarına hangi ihtimaller geliyor? Bu lafı bile çok tuhaf karşılıyorum. Sendika güçsüz. Dediğin gibi gazeteciler arasında böyle bir dayanışma yok. Ayrıca da birkaç patrona mahkum bir sektör bu..

Yine de bana Sabah grubunun sahip çıkması, atv'nin haber yapması büyük bir nimet.. Ben Güneş'ten kovulduğum zaman tıs çıkmamıştı.

Bu olayda da olabilirdi. Gene bugün Türkiye'de hala buna sahip çıkan insanlar var, gazeteciler var, yazarlar var, okuyucular var ve bu beni çok sevindiriyor.

Yazdığım yazı tarihe kaldı. En azından Babıali tarihine kaldı.

Böyle bir nedenle işten çıkarılmak, insanın kişisel tarihine, siciline bir onur olarak kaydedilir.

Ben çok onurluyum. Çok onurlu bir hale geldim. İşten atılıyorum.. Bu kadar yardım etmeleri gerekmiyor aslında. Ben kendi kendime de onurlu olabilirim.

Çok yardımcı oluyorlar, değil mi?

Evet, görüyorsun..

Vatan İçin Görev Yarışı

70 milyara

Yurt içi Türk Lirası yardımlar için:
Ziraat Bankası Ankara Merkez Şubesi 5000 no lu hesap
Yurt içi döviz cinsinden yardımlar:
Ziraat Bankası Ankara Merkez Şubesi 10 000 no lu hesap
Yurt dışı döviz cinsinden yardımlar:
Ziraat Bankası Frankfurt Şubesi BLZ. 51220700 Konto No: 10 000

● Türk Silahlı Kuvvetleri'nin güçlendirilmesi amacıyla başlatılan 'Haydi Türkiye Mehmetçik'le El Ele' kampanyası yurt içi ve yurt dışındaki vatandaşlardan büyük ilgi gördü. İlk gün 70 milyar liraya ulaşıldı. Toplanan paralar Genelkurmay Başkanlığı'na teslim edilecek.

Hürriyet

6 Nisan 1995 Perşembe

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

"Resmi medya"nın "Mehmetçik'le elele" kampanyasına, Petrol-İş Kocaeli şube yöneticisi Yusuf Engin gibi sendikacılar da katılıyor.

Mehmetçik sendikacılar da var!

Ayla ÖNDER

İstanbul- TRT, Hürriyet gazetesi ve Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nden sonra, "Ülkesini, milletini, bayrağını seven insanların hislerine tercüman" olan (!) Petrol-İş Sendikası Kocaeli Şube yönetimi Nisan ayı başında "Kuzey Irak Çelik Harekatı için yardım kampanyası" başlattı. IMF güdümündeki politikaların ve savaş ekonomisinin işçilere sıfır zammı dayattığı bir ortamda, bir sendikanın bu savaşa katkı olarak kampanya açmasına söylenecek söz bulmak bile zor.

Yorumunu Söz okurlarına bırakarak, şubenin yöneticilerinden kampanyanın "gerekçelerini" öğrenmek istedik. Şube Sekreteri Yusuf Engin "Türkiye'de sendika olarak ilk biz başlattık" sözleriyle girdi konuya. Kampanyaya katılan 17 fabrikadan bir bölümünü saydı; Adapazarı Asit Sanayii, İzmit Petrol Ofisi, Tüpraş, İgsaş, Türk Petrol, Türkkas, Aygaz, İpragaz, Shell.... 17 fabrikada çalışan toplam 3.400 işçinin bordrosundan para kesilecek.

"Yardım paraları işçilerin bordrolarından kesiliyor işverenin kasasında toplanıyor" diyor Yusuf Engin. Bu uygulama sadece nisan ayı için geçerliymiş. Toplam 300 milyon liranın üzerinde para beklenilyormuş.

Engin'e savaş ekonomisinden söz ediyoruz ve hükümetin kamu çalışanlarına sıfır zam teklifini hatırlatıyoruz. "Yurtdışında ülkeyi bölmek için para topluyorlarsa ben de kendi ülkemde toplarım" yanıtı geliyor. Şube Yönetim Kurulu üyesi Yusuf Kahyaoğlu bu "düşman ülke"yi açıklıyor; "Yunanistan'da PKK'ye yardım kampanyası için konserler başlatıldı. Türkiye üzerine oynanan bir oyun var." Savaşın bütün faturasının işçiye, emekçiye çıkartıldığı ve işçi sınıfının doğal olarak savaşa karşı çıkması gerektiğine ilişkin düşüncemiz karşısında şöyle diyor şube sekreteri; "Bu savaşa katkı değil. Biz ülkenin birliği, bütünlüğü için uğraşıyoruz. Onlar dışarda bize karşı kampanya yapıyor, biz de kendi mehmetçiğimize elimizden geleni yapıyoruz." Sorularımız yoğunlaşınca bakışlardaki kuşkuyu farkediyoruz. Bir şey keşfettiğini düşünüyor olmalı ki soruyor; "Sen PKK devletini kabul ediyor musun yoksa?"

Anahtar sözcük, "Ülkenin birliği, bütünlüğü". Ve bu ideal için "savaş doğal."

Binlerce kez duyduğumuz sözcükler etrafında dönüyor sohbet. "PKK'ye dış güçler yardımcı oluyor. Onlara Ermeniler destek veriyor. Türkçeyi bilmeyen Ermeniler var...." Israrlı sorular karşısında yine soruyor; "Yoksa sen orada kundaktaki bebelerin ölmesine karşı değil misin?" Bunun savunulacak bir tarafı yok elbette. Savaşın acı sonuçları. Bu nedenle savaştan yana tavır almadığımızı anlatıyoruz. İki yönetici de sıkıştırıp, ya devletten ya da PKK'den tarafta olduğumuzu söyletmekten yanalar. Bir soru daha; "Sizin dergi yasal mı?"

Tartışma hızlanıyor:

-Siz savaştan yana mısınız?

-Yoo savaşı kabul etmiyorum.

-Güneydoğu'da ve Kuzey Irak'taki çatışmalarda çok kan akıyor. Birçok insanın ölümü bu savaşın sonuçları değil mi?

-PKK örgütünü nasıl çökerteceksin peki?

-İnsanlar ölüyor, köyler yakılıyor. Oralardaki operasyonlar için trilyonlarca lira -hem de emekçilerin cebinden kesilerek- harcanıyor.

-Köy yakma yok. Güvenlik için. Devlet güvenlik gerekçesiyle orayı boşaltıyor.

-İnsan haklarından sorumlu bakan bile devletin köy yaktığını söylemişti TV'de.

- Güvenlik için orayı boşaltıyor. Halkı oradan alıp başka yere yerleştiriyor.

-Tek bir yeşil alan kalmadı. Köyler, ormanlar yanıyor.

-Eğer orada birilerini barındırırlarsa tabii yıkarlar yakarlar!

Zorlandığı her soru karşısında o anahtar soru önümüze geliyor; "Söyle bakalım PKK'yi destekliyor musun. Sen bu dergide PKK terör örgütü diye yazabilir misin?"

-Peki siz işçinin temsilcisi olarak neden savaşa işçinin cebinden katkı sunuyorsunuz?

-Ben savaşa hayır diyorum onu öyle yaz.

Böyle kısır tartışmanın sonu yok tabii. Görüşme sona eriyor.

Petrol-İş Kocaeli şube yönetiminin yürüttüğü kampanya, İzmit'teki diğer sendikacılar tarafından kınandı. Petrol-İş genel merkez yönetiminin de karşı olduğu kampanyaya, aynı sendikanın Yarımca Şube yöneticileri ile Eğitim-Sen, Tüm Bel-Sen, Tüm Sağlık-Sen Kocaeli şube yöneticileri ve kentin önde gelen kitle örgütleri sert tepki gösterdi.

Bir sendika, iki kampanya...

Haber Merkezi- Petrol-İş Kocaeli Şubesi yönetimi, 'Mehmetçiğe yardım kampanyası'nın koyu savunuculuğunu yaparken, bu sendikanın eski başkanı Münir Ceylan, geçen hafta, "Türk ordusu Kuzey Irak'tan bütünüyle, derhal ve koşulsuz geri çekilsin" başlıklı bir metnle başlatılan imza kampanyasının ilk katılımcıları arasında yer alıyor. Ayrıca çeşitli sendikalardan birçok yönetici ve işçi de bu kampanyaya omuz veriyor. Bunlar arasında Sabri Topçu (Tüm Tis Gn. Bşk.), Rıfat Kendirligil (ASİS Gn. Bşk.), A. Rıza Küçükosman (Nakliyat–İş Gn. Bşk.), İrfan Erdem (Tüm Maliye–Sen Gn. Bşk.), Ercan Atmaca (İstanbul İşçi Sendikaları Şubeler Platformu Sözcüsü), Munzur Pekgüleç (DİSK/ Deri–İş Örg. Skr.), Atilay Ayçin (Hava–İş Gn. Bşk.) ve Kemal Nebioğlu (Eski DİSK Gn. Bşk.) gibi isimler de yer alıyor.

Bu tür girişimlere aşina olanlar için, kampanyaya katılanlar içindeki sendikacı oranının fazlalığı dikkati çekiyor. Ancak kampanya, sol medyada daha çok 'Aydınların girişimi' biçiminde işlense de imzacılar arasında 'aydın' diye nitelendirilen kişilerin az olduğu görülüyor.

Örneğin Der Spiegel dergisine yazdığı makalesinde Türk ordusunun K. Irak'a girişini işgal olarak nitelendiren Orhan Pamuk ve Yaşar Kemal ile Aziz Nesin katılımcılar arasında bulunmuyorlar. Bu ünlü isimlerin ve böyle bir kampanyaya katılması beklenebilecek diğer aydınların yokluğu dikkat çekiyor.

Resmi medyada, "Türk ordusunun büyük başarısı etrafında kenetlenmiş Türk milleti" görüntülerinin çizildiği, savaşı halka finanse ettirme çabalarının yoğunlaştığı ve bir toplumsal mutabakat üzerinden harekatın meşruiyetini sağlanmaya çalışıldığı bir dönemde, 'Mehmetçik Kampanyası'na karşı ciddi itirazlar da yükseliyor. Ancak, farklı ve muhalif sesler şimdilik çok etkili değil. İsmine rastlayamadığımız bazı aydınlarla görüştüğümüzde, çoğu böyle bir şeyden haberli olmadıklarını, imzalayabileceklerini, ancak kendilerine ulaşılamadığını söylüyorlar.

Ayrıca, 13 Nisan günü İstanbul Bilar'daki toplantıda Birleşik sosyalist Parti (BSP) Genel Başkan Yardımcısı Masis Kürkçügil'in kampanyayı bir genel af ve ateşkes kampanyasıyla bütünleştirme önerisinin de yine katılımcılar arasında tartışılmadığı görülüyor.

Alternatif bir niteliği olan "K.Irak'tan Çekil" kampanyasının geleceği belirsiz. Yürütücü konumunda olacak herhangi bir kurul oluşturulmamışken, toplanan imzaların da nereye verileceği konusunda kesin bir karar verilmiş değil.

Entegrasyon, dağılma içiçe...

Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden İşaya Üşür ile 'Yeni Dünya Düzeni' ve 'Globalleşme' tartışmaları ve bu bağlamda Türkiye'nin yeni konumlanışı üzerine görüştük.

1989 çöküşü sonrası "yeni dünya düzeni" ya da düzensizliği denen sancılı bir geçiş dönemi yaşanıyor. Bu dönemin çelişkili gelişmelerine Türkiye de tanık oluyor bir yerde. Entegrasyon ve dağılma eğilimleri içiçe geçiyor. "Globalleşme" denen bu süreci Türkiye bakımından açar mısınız?

Sorunuzdaki iki sözcüğe, yani "dünya düzeni" ve "globalleşme" sözcüklerine açıklık getirmekle başlamak uygun olacaktır sanırım. Herşeyden önce her iki sözcüğün de ideoloji yüklü siyasi yönlü sözcükler olduğunu vurgulamam gerekli. Bu bakımdan "bilimsel" tartışmalarda kullanılmaya pek elverişli olmadıklarını düşünüyorum. Bu iki sözcük, konjonktürel ve bağlamsal nitelikleri gözönünde tutulmadan yerinde ve yeterince anlaşılmaz. Muhtemelen bu nedenledir ki, neredeyse kullanımcıları kadar anlamları oluşuyor. Bu da sağlıklı bir analiz yapmayı engelliyor. Üçüncü olarak, "yeni dünya düzeni" ve "globalleşme" süreçleri birbirleriyle yakından ve etkili bir biçimde ilişkili olsalar da aynı süreçler değiller. Farklı bir anlatımla; bu iki süreç birbirleri yerine kullanılmamalıdır.

O halde bu söylediklerinizi biraz daha açar ve yukardaki soruyla bağlantısını kurar mısınız?

Peki. Mümkün olduğunca kısa tutmaya çalışarak açayım. "Yeni dünya düzeni" denen süreçle başlayayım.

"Yeni dünya düzeni", görebildiğim kadarıyla iki ayağa oturtulmak isteniyor. Fakat sanıyorum orijininde tek dayanağı vardı ki, bu da sorunuzda zikredilen sosyalist ülkelerin 1989'daki çöküşü idi. 1989 hiç de küçümsenecek bir olgu değildir. Bir yönüyle 1789 ile, bir diğer yönüyle de 1917 ile sıkı şekilde bağlantılıdır. Bugün egemen olan retorik, 1789'un 1917 üzerindeki egemenliği şeklinde sunulmaktadır. İdeoloji yüklü siyasi yönlü dediğim veçhesi bu. Siyasi demokrasi açısından bakıldığında liberal kapitalist demokrasinin egemenliği şeklinde, iktisadi açıdan bakıldığında ise, kapitalist iktisadi yapıların sosyalist yapılanmalara üstünlüğü şeklinde takdim edilecektir. Tam bu noktada sürecin öteki ayağı devreye sokuluyor ki bu tutamak "globalleşme" ile bağlantı kayışını oluşturuyor. Birtakım teknolojik gelişmeler sonunda, üretme süreçleri ulusal temelde değil, uluslararası temelde ve üstelik daha "rasyonel" biçimde yapılabilir hale gelmiştir.

Ne var ki "yeni dünya düzeni" fikriyatının altında somut bir konjonktür, bir bağlam da vardı ki, gözden ırak tutulmaması gereken şey de bana göre budur. Şunu söylemek istiyorum: 1789 süreciyle birlikte ve bu süreçten itibaren Janus'un iki başı belirginleşmiştir. Bunlardan birini (genel olarak) burjuvazi, ötekini ise (genel olarak) çalışan sınıflar temsil etmekteydi. Değişik bir anlatımla, daha başlangıçtan itibaren burjuvazi, mümessili olduğu kadarıyla, uluslararası düzeyde, bir taraftan kendi içindeki, fakat diğer taraftan da kendi karşısındaki çelişkilerle gelişti. Buna, uluslararası burjuvazinin ikili–çelişkili gelişimi adını layık görebiliriz. 1917, Janus'un bu ikinci başının elle tutulur hale gelmesiydi. 1917'den itibaren "yeni bir dünya düzeni" kurulmak durumundaydı ve kuruldu. Bu "yeni dünya düzeni", kıvrımı bol bir yol izleyerek, 1989'a kadar sürdü. Uluslararası burjuvazi kendi çelişkilerini görünürde hep alt sıralara itti. Fakat 1989'da Janus'un öteki başı ortadan kalkınca kendi içindeki çelişkilerle yüzyüze kaldı. Bir kez daha bir "yeni dünya düzeni" kurulması durumu ve hatta zorunluluğu ortaya çıktı. O zaman bir mit yaratılmaya başlandı. Her mit yaratılma sürecinde olduğu gibi bu da sancılı, kararsız ve acılı oluyor.

Bu süreçler içinde ve karşısında Türkiye'nin konumuna gelince; Türkiye, kapitalizm içinde oluştuğunu söylediği bu paylaşımın doğrudan tarafı değil. Bu açık ve tartışma dışı, ama bana göre dolaysız biçimde paylaşımın nesnesi de değil. Yani, sadece ve basitçe bir iktisadi sömürü nesnesi biçiminde algılanmıyor. Türkiye'nin konumu, bu açıdan bakınca, belki iktisadi olmaktan daha ziyade siyasi açıdan önem taşıyor. Yukarıda açmaya çalıştığım yeni dünya düzeni ve globalleşmenin içerik ve kapsamı içerisinde ve bunlarla uyumlu yaşadığı kadarıyla sistemin parçası değil öğesi haline gelmeye/getirilmeye çalışılıyor. Problemleri de bu noktada başlıyor. Türkiye yeni dünya düzeni ve globalleşmenin ima ve telkin ettiği gerekleri ne ölçüde yerine getirebilecek? Bence temel soru bu. Bu açıdan yaklaşınca, daha başlangıçtan itibaren bir takım safsataları analiz dışında bırakma durumu ortaya çıkıyor. Safsata şeklinde nitelediğim, belli ölçülerde maddi güçlere de sahip görüşler kısaca şunlar:

–Batı Türkler'i sevmez–yani dış düşman retoriği.

–Batı müslüman olduğumuz için bizi içine almak istemiyor.

Batı'nın ırk sevgisiyle veya sevgisizliğiyle çok ilgili olduğunu sanmıyorum. Aynı şekilde, tanrısı ile kulu arasındaki bir iman ilişkisi olarak kaldığı sürece müslümanlıkla da bir alıp veremediğinin

'Globalleşme miti'

"Globalleşme" mitine gelince: Sanıyorum bu sürece içeriğini, en iyi biçimde, üç çift kavram hevengi kullanarak verebiliriz. Fakat daha başlangıçta şu hususun altını çizerek belirtmeliyiz ki, globalleşme, bir iktisadi, sosyal ve siyasi sistem olarak kapitalizmin globalleşmesidir; yoksa kapitalizm–ötesi bir sistem değildir. Sözünü ettiğim üç çift kavram hevengi kabaca, 17. yüzyıldan bu yana kapitalizmin gelişme süreci içinde tanık olduğumuz ilişkiler setini anlatır:

a) Kapitalist sınıf ile çalışan sınıflar arasındaki ilişkiler,

b) Kapitalist sınıfın kendi içindeki ilişkiler ve

c) Genel olarak bu iki sınıf ile devlet arasındaki ilişkiler.

Bu üçlü hevenk, kapitalizmin tarihi boyunca geçirdiği evreleri ve uluslararası işbölümünü de tanımlar, sınırlarını çizer. İşte bana göre globalleşme, sözünü ettiğim bu üç ilişki setinin kapitalist süreç içinde almakta olduğu yeni biçim ve kimlikten öte bir anlama gelmez. Bu sohbette bu ilişkiler setini uzun uzadıya ele almamız uygun olamayacağına göre birkaç fırça vuruşuyla yetinmek zorundayız.

Kapitalist sınıf ile çalışan sınıflar arasındaki ilişkinin yönü, örneğin tekelci kapitalist aşamada tanık olunanın aksine, sendikalar gibi yapılar arası mücadeleler şeklinde değil, fakat bireyler arası ya da en fazla birey kümeleri arasındaki anlaşma, yani bir anlamda atomlaştırma süreciyle karakterize edilmek istenmektedir. İşte taşeronlaştırma, alt-taşeronlaştırma ve benzeri girişimlerin ardında yatan realite bu bağlamda anlamlı olabilmektedir. Bu sürece, üretim süreçlerindeki teknolojik gelişmelerin de imkan ve ortam sundukları açıktır. İşte, esnek üretim sistemleri veya post–fordizm gibi oluşum ve tartışmalar da anlam ve önemlerini bu bağlamda ortaya koyabilmektedirler. Kısaca, çalışan sınıflar ricata zorlanmakta, yapılar çözülmeye çalışılmaktadır. Farklı bir düzeye, dolayısıyla değişik boyutlara sahip olsa da postmodernizm tartışmalarının bu değişim süreciyle paralel bir biçimde yürüdüğüne işaret etmeden geçemeyeceğim. Kapitalist sınıfın kendi içindeki ilişkilerinin değişim yönü ise tekelci ulusal sermayelerden ulusötesi sermayelere doğru olmaktadır. Yukarıda sadece değindiğim teknoloji boyutunun buradaki ilişkilerde de ağırlık taşıdığı açıktır. Fakat bu bapta bir diğer önemli olguya daha işaret etmek durumundayım ki bu olgu da finans piyasalarının ulusötesi nitelikler kazanmasıdır. "Sıcak para" hikayesine ilişkin tartışmaların içeriğinin belirlendiği yer, bana göre tam da burasıdır.

Genel olarak sınıflar ile devlet arasındaki ilişkiler meselesine gelince; yukarıda işaret ettiğim iki ilişki setinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu meseleye nüfuz etmenin güzel bir giriş noktası "devletin göreli özerkliği" tartışmaları olabilir. Hatırlayacağınız gibi devletin göreli özerkliği tartışmalarına anlam ve haklılık kazandıran, genel olarak kapitalist sınıf ile genel olarak çalışan sınıfın siyasi süreçleri, kuvvetli ve etkili bir biçimde etkilemeleri sonucunda devletin son çözümlemede "kapitalist sınıfın devleti" vasfını korumasına ve bundan vazgeçmemesine rağmen, sınıfların baskısı sonucu "özerk" davranabilmesiydi. İddia buydu. Fakat yukarıda değindiğim iki süreç, atomlaştırma süreci ve ulusöteleştirme süreci, birarada devletin "özerk" değil "nötr" olması durumunu gündeme getirdi. Daha doğrusu bu yöndeki arzu ve istekler bütünüyle gerçekliğin kendisiymiş gibi bir mit biçiminde sunulmaya başlandı. Bu haliyle süreç, idealinde, ulus–devletin bütünüyle ortadan kalkmasa bile bir tür ulusüstü devlet biçiminde nihayetlenmesini gerektirecektir.

Şimdi, "yeni dünya düzeni" kurulmuş mudur, "globalleşme" yerleşik hale gelmiş midir sorularını kendimize sorduğumuzda, yeni dünya düzeninin bir düzensizliğe dönüştüğünü, bu fikri ilk ortaya atanların dahi kabul ettikleri bir durumla karşı karşıyayız. Globalleşme mitine gelince; bu sürecin de, iddiaların ya da retoriğin aksine, yerleşmediğini, üretim süreçlerinde tek ve egemen duruma gelmediğini, bir çok durumda, bu deyimi kullanmama izin verirseniz, fordist süreçlerle post-fordist süreçlerin sembiyotik bir ilişki sürdürdüğünü söyleyebilirim.

"Yeni dünya düzeni" idealinin bir düzensizliğe yol açmasının altında yatan temel olgu, sanıyorum, ulus-devletin hala mevcudiyetini korumakta ve bir tür paylaşım mücadelesinin sürmekte oluşudur. Bu açıdan bakınca, yeni dünya düzeni ya da düzensizliği esas itibariyle kapitalizmiçi ve veya kapitalistlerarası bir mesele haline gelmektedir. Düzensizlik nitelemesinin veya görünümünün içerik ve kapsamı da böylece belirginleşmektedir. Çünkü, "paylaşım" henüz sonuçlanmadığı gibi paylaşımın referans çerçevesi üzerinde de kesinleşmiş bir anlaşma yoktur.

Avrupa Gümrük Birliği Türkiye açısından, gerçekçi mi? Dikkat ediyorum, bu ve benzeri sorulara getirilen cevaplar, esas itibariyle, iktisadi düzeyde değil de, daha çok siyasi düzeyde. Bu, özellikle sol gelenekten gelenler için daha doğru gibi duruyor. İktisadi açıdan bakıldığında, Türkiye'nin kıyaslamalı üstünlüğü hemen hemen hiçbir alanda yok. Bana göre en büyük zaafı ya da eksikliği de kapitalist–iktisadi kültürünün mevcut olmayışı sanıyorum.

olduğunu sanmam. Batı'nın alıp veremediği, bir düzeyde de olsa, kapitalist iktisadın ve siyasetin kültürüne sahip olunup olunmadığı.

Toplumsal ve iktisadi düzenler açısından problemli alanlar bunlar. Yoksa ırk veya din değil görebildiğim kadarıyla. Bu safsatalar bir yana bırakıldığında sorun şuna dönüşür: Yeni Kapitalist Dünya Düzeni kutupsuz değil, kutuplu tecelli edeceğine göre, Türkiye kutuplardan, a– Hangisinin parçası, b– Hangisinin öğesi durumuna gelecektir.

Geleneksel ayrımın gerçeklere fazlaca aykırı olmadığını kabul ederek, Anglo–Sakson çekim alanına mı, yoksa Avrupa çekim alanına mı dahil olacak? Türkiye kapitalizminin ve siyasetinin alacağı biçimler de biraz buna göre belirlenecek. Dikkat ettiyseniz, analizimiz düzeni veri kabul edip düzeniçi tartışma biçimine büründü. İsterseniz ben burada keseyim; belki başka sorularınız da olabilecektir.

Evet. Söylediklerinize bakılırsa globalleşme tek merkezli bir dünya anlamına gelmiyor. Alt merkezler daha şimdiden oluşmuş vaziyette. Uzakdoğu ekonomik çekim alanı, Avrupa Birliği, Latin Amerika zincirleme entegrasyonu gibi...

Türkiye sizce nasıl bir bölgesel entegrasyon çekim alanına giriyor? Avrupa Gümrük Birliği gerçekçi mi? Yoksa Karadeniz çevresi, ya da Ortadoğu'ya yönelik başka çekim alanları mı gündeme geliyor? Türkiye'yi zorlayan çelişkiler, bu farklı çekim alanlarının etkisinin bir sonucu mu?

Çok uzun dönemi bilemem, ama uzun dönemde Türkiye bugünkü seçenekler itibariyle Avrupa ya da Anglo–Sakson çekim alanlarından birine girecekmiş gibi görünüyor. Anglo-Sakson çekim alanına girdiğinde, bu İsrail–Ortadoğu ve Rusya ekseninden bağımsız düşünülemeyecek bir şey.

Yeri gelmişken söyleyeyim, şimdi analizlerde yüksek sesle dile getirilmiyor dahi olsa, bir süre sonra Rusya, Avrupa–Anglo/Sakson kutuplaşmasının varabileceği sınırları belirlemede son sözü söyleyecek gibi. Karadeniz çevresi gibi oluşumların fazlaca bir ciddiyeti ve geçerliliği olacağını sanmıyorum. Dikkat ettiyseniz, kimse de bu işe sarılmıyor zaten.

Avrupa Gümrük Birliği Türkiye açısından, gerçekçi mi? Dikkat ediyorum, bu ve benzeri sorulara getirilen cevaplar, esas itibariyle, iktisadi düzeyde değil de, daha çok siyasi düzeyde. Bu, özellikle sol gelenekten gelenler için daha doğru gibi duruyor. İktisadi açıdan bakıldığında, Türkiye'nin kıyaslamalı üstünlüğü hemen hemen hiçbir alanda yok. Bana göre en büyük zaafı ya da eksikliği de kapitalist–iktisadi kültürünün mevcut olmayışı sanıyorum. Avrupa Birliği açısından, Türkiye mevcut haliyle fazla büyük. Bu haliyle Birlik'in bir ögesi haline gelemeyecek kadar büyük. Parçası haline getirmeye ise, gücü yetmiyor ya da uzun dönemli çıkarları açısından anlamlı bulunmuyor. Karşıt yönden etkide bulunan güçler Türkiye'nin tarihsel ikliminde gerilimlere yol açıyor.

Kimi yorumcular, Türkiye'nin bir çeşit alt emperyalizm modeline yöneldiğini söylüyor. Türkiye'de yaşanan yoğun sosyal, ekonomik ve siyasal bunalımı böylesi politikalarla aşmaya çalışmak sizce ne kadar gerçekçi? Böylesi yönelimlerin sizce dayandığı ekonomik bir itilim var mı?

Türkiye'nin alt emperyal bir ülke konumuna sokulmak istenmesi açık bir biçimde 1980'lerin birinci yarısından itibaren Özal ile gündeme getirildi. Bu Amerikan modeliydi. Tepe noktasına Körfez Savaşı sırasında getirildi; ama tutmadı. Şimdi, başka bir düzlemde yeniden deneniyor. Dinsel retorikle bezenmiş ve beslenen "Balkanlar'dan Çin Seddi'ne" sloganı bunun tipik dile getirilişiydi.

Türkiye'nin alt emperyal bir ülke konumuna sokulmak istenmesi 1980'lerin birinci yarısından itibaren Özal ile gündeme getirildi. Bu Amerikan modeliydi. Tepe noktasına Körfez Savaşı sırasında getirildi; ama tutmadı. Şimdi, başka bir düzlemde yeniden deneniyor.

Alt emperyalizm konusunda açıklığa kavuşmak lazım. Benim algılayışım da alt emperyalizm uluslararası işbölümünde, belirli bir iktisadi eşiği aşmış ülke veya ülkelerin siyasi icracı konumuna gelmeleridir. Bu perspektiften bakıldığında Türkiye, emperyalist bir ülke olamayacak kadar küçük, fakat alt emperyal olmanın iktisadi koşullarının en azından sınırında durmaktadır.

Bakın, eğer Kafkasya'ya, Balkanlar'a ve muhtemelen Orta Asya'ya müdahil olmak istiyorsanız, bunun finansmanını bir şekilde sağlamak durumundasınız. Bu finansmanın kaynakları da o kadar fazla değildir. Kabaca ya içerden, yani kendi halkınızın sırtından sağlarsınız, ya da dışarıdan, yani dış borçlar, hibeler, yardımlar vb. araçlarla sağlarsınız. İkinci yolu denediğinizde bu karşılıklı bağımlılık ilişkisi olmaz, bağımlılık ilişkisi olur. Alt emperyal bir ülke her zaman bıçak sırtında bir ülkedir. Eğer tarihi mirası potansiyel sosyal problemleri bağrında taşıyorsa her zaman küme düşebilir. Dolayısıyla alt emperyal politikalarla, sosyal ve iktisadi problemleri aşmak nafile bir çabanın sonucunda hüsranla sonuçlanabilir.

Ekonomik entegrasyon ile siyasal entegrasyon arasında sizce ne çeşit bir bağ vardır? Karşılıklı bir bağımlılık taşıyorlar mı?

Yanlış anlamadıysam bu sorunuz felsefi ve sosyolojik boyutlu bir soru, bir o kadar da tartışmalı. Çeşitli yaklaşımlar mevcut.

Bir görüş şu: Eğer Batı ile (kapitalist) entegrasyonu sağlarsanız, siyasal entegrasyonu da sağlamış olursunuz; yani demokrasiyi de garantiye almış olursunuz. Bu "iktisat siyaseti belirler" demenin liberalcesidir. Friedman'cı, Von Hayet'çi bir yanılsamadır.

Bu iki alan arasında, yani iktisat alanı ile siyaset alanı arasında bir belirleme ilişkisinin olduğunu sanmıyorum. Eğer bir belirleme ilişkisi olsaydı, kapitalizmin mevcut olduğu her yerde ve zamanda siyasi demokrasi de mevcut olurdu.

Türkiye kapitalist bir ülke değil mi? Bir demokrasi sorununu da yaşamıyor muyuz? Türkiye, diyelim Avrupa'ya entegre olduğunda bu, zorunlu olarak beraberinde siyasi demokrasiyi de getirecek mi? Buna teorik düzeyde evet demenin doğru olacağını sanmıyorum. Kaldı ki böyle bir yaklaşım, "demokrasi"yi kapitalizme açıktan bağışlamak anlamına gelirdi. Her ne kadar, tarihsel olarak kapitalist süreç ile demokrasi süreci örtüşen süreçler iseler de, bu ikisinin bir ve aynı şey olduğunu ileri süremeyiz, bu bir.

İkincisi, demokrasi yapılan bir şeydir. Demokrasinin inşa sürecinde, daha 1640'lardan başlayarak, 1820'ler, 1830'lar, 1848'ler, 1870'ler harç koydu, duvar ördü. Bu unutulmamalı, gözardı edilmemeli. Üçüncü olarak da, demokrasi geliştirilebilecek, derinleştirilebilecek bir yapı olduğu kadar, aşılabilecek bir yapıdır da.

Kısacası, benim düşüncem iktisadi entegrasyon ile siyasi entegrasyon arasında bir belirleme ilişkisinin mevcut olmadığı yönündedir. Her ne kadar, aralarında derin, güçlü reddedilemez bağlar varsa da, bu bağ bir zorunluluk, bir belirleme bağı değil, karşılıklı etkileşim bağıdır.

Dip akıntıları

Ahmet ÇAKMAK

Türkiye'de etkisini zamana yayarak gösterecek önemli ideolojik değişimler oluyor. Bunların oluşumu da zamana yayıldığı için dikkatten kaçabiliyor. Sözkonusu ideolojik değişimlerin hızı devletin ve sermayenin yoğun çarpıtma ve algılamayı etkileme çabaları nedeniyle, olabileceğinden düşük kalıyor, ama yine de hayat hükmünü icra ediyor.

Bu ideolojik değişimin bence en önemli ögesi, insanların "gücünü göstermeyene ekmek yok" gerçeğini kavramaya başlamaları. Ama bu kavrayış düz bir süreç şeklinde gelişmiyor. Sözgelimi işçilerin ücretlerindeki artışın, büyük ölçüde kendi mücadelelerine bağlı olduğunu kavramaları epey zaman aldı. Ancak bu süreçte kısmi geriye dönüşler olduğundan kuşkulanıyorum. "İslamiyette sendikaya gerek yoktur, çünkü müslüman işveren işçisinin hakkını verir" mesajının taban bulması bunun bir göstergesi. Sözkonusu geri dönüşün bir başka nesnel sebebi de, özellikle sendikalı sanayi işçileri arasında bir işçi aristokrasisinin gelişiyor omasıdır diye düşünüyorum. Nihayet devlet ve sermayenin yoğun ideolojik saldırısı, bu nisbi gerilemenin bir başka nedeni. Ek bir neden olarak, şu toplumsal hafıza dedikleri kavram kafamı kurcalıyor. Çünkü "toplumun hafızası yoktur" görüşünü doğrulayan birçok kanıt var gibi: Son yıllarda işçilerin ve memurların gelirlerindeki en büyük artış 1989'da gerçekleşti. Bunun başlıca nedeni ise, işçilerin Zonguldak–Ankara yürüyüşü ile sonuçlanan bahar eylemleri idi. Şimdi herkes bunu unutmuş görünüyor. TV'de yorum yapanlar, gazetelerde köşe yazısı yazanlar, panellerde konuşanlar, 1989'da gelir dağılımındaki adaletsizliğin kısmen de olsa giderildiği tesbitini yaparken bunun nedenlerine ya değinmiyorlar ya da işçi eylemini hiç saymıyorlar. Dahası, emekten yana olanlar da aynı tutum içinde, burasını hiç anlayamıyorum.

Son yıllar bir başka ideolojik değişime de zemin yaratmıştı. "Gücünü göstermeyene ekmek yok" ve "gücünü gösteren sonuç alabiliyor". Bu, kitlelerin kendi güçlerine güven duymalarını sağlamak açısından önemliydi.

"Gücünü göstermeyene ekmek yok" gerçeğini son yıllarda kavramaya başlayanlar ise memurlar. Ama süreç yine düz değil ve inişli çıkışlı. Sözgelimi emeklilik yaşının yukarı çekilmesi ile ilgili son tartışmalarda Aydın Güven Gürkan yalnız bırakıldı. Konu çok önemli ve yüzbinlerce çalışanın hayatını etkiliyor. Gürkan epey direndi, ama sokaklar boştu. Sendika başkanlarının destek demeçleri ise bir işe yaramadı, yaramayacağını onlar da biliyordu. Gürkan'a destek vermek için yapılacak kitle eylemleri yasa tasarısını etkilerdi, ama bu da olmadı. Sonuç olarak başbakan insanların gözünün içine baka baka, "IMF'ye söz verdim" dedi ve yüzbinlerce insan gelecekteki yaşamlarına damga vuracak bir olayı seyrettiler.

Oysa son yıllar bir başka ideolojik değişime de zemin yaratmıştı. "Gücünü göstermeyene ekmek yok" ve "gücünü gösteren sonuç alabiliyor". Bu, kitlelerin kendi güçlerine güven duymalarını sağlamak açısından önemliydi. Kısmen böyle bir ideolojik değişimi de başlattığını söyleyebilirz. Ama bu algılama henüz yeterli olmaktan çok uzakta.

Bir başka husus da çalışanların birbirlerine destek vermesiyle ilgili. Zaman zaman toplu eylemler yapılıyor, ama genelde kuyruğu sıkışan bağırırken ötekiler seyrediyor. Kargo işçileri fabrikayı işgal ederken ötekilerden destek gelmiyor. Aynı durum, PTT'cilerin eylemleri, Karabük ve öğretim üyelerinin eylemleri için de geçerli.

FOTOGRAF TASARIM YAYIN
REKLAM HİZMETLERİ LİMİTED ŞİRKETİ

ATÖLYE
ÇALIŞMALARINA BAŞLAMIŞTIR

✔ Macintosh temel eğitimi
✔ QuarkXPress 3.31
✔ Aldus FreeHand 3.1-4.0-5.0
✔ Adobe Photoshop 2.5-3.0

Gruplara indirim yapılır.
Daha geniş bilgi için İsmet Papila'yı arayınız.

Meşrutiyet Cad.No.279 Kat.3.4.5 Şişane/İSTANBUL
Tel: (0212) 243 66 05/ 243 57 76 / 243 57 77 Fax: (0212) 251 75 54

Çiçeği burnunda Kültür Bakanı Ercan Karakaş beklemede ve umutlu...

Kültür Bakanlığı'nda ne var, ne yok?

▼ Varolan bir şeyi yok kabul edemezsiniz ve sorunu çözemezsiniz... Türkiye'de Kürtler yok kabul edildi... Bu yanlış varsayımlar toplumdaki gerilimi artırdı... Siz toplumun bir bölümünü yok sayıyorsunuz, bununla da kalmıyor, bu gerilimi, bunalımları yaratıyorsunuz... Gaziosmanpaşa'da yaşanan olaylar bu bunalımların birikiminin sonucudur.

Şebnem ATILGAN

Ankara alışkın olduğu bir güne daha hazırlanıyor. Sıcaklık kalabalık Ankara sokaklarını daha bir kalabalıklaştırmış gibi... Eski bir bakanlık... Yeni bir bakan... Ve uzun bir bekleyişin ardından ulaşılan bakan...Kültür Bakanlığı'nın eskiden beri siyasal partiler arasında bir "pazar paylaşım alanı" olduğu düşünüldüğünde bakanın verdiği sözleri ne denli tutacağı/tutabileceği merak konusu.... Kültür Bakanı Ercan Karakaş ile "kültür" işlerini görüşüyoruz...

Kültür Bakanlığı, yaşamdan kopmayan, kopmaması gereken bir bakanlık. Gençleri kültür ve sanatla nasıl barıştıracaksınız?

Ercan Karakaş: Toplumsal ve siyasal yaşamla kültürel yaşam gerçekten içiçe ve birbirlerini etkiliyorlar. O yüzden eğitimin, kültürün yaygınlaşmasında etkisi çok büyük. Ezberci eğitim yerine çağdaş, laik, demokratik bir eğitim tabii ki kültürel etkinliklere katkı yapacaktır. Hükümet programında da bir kültür reformu

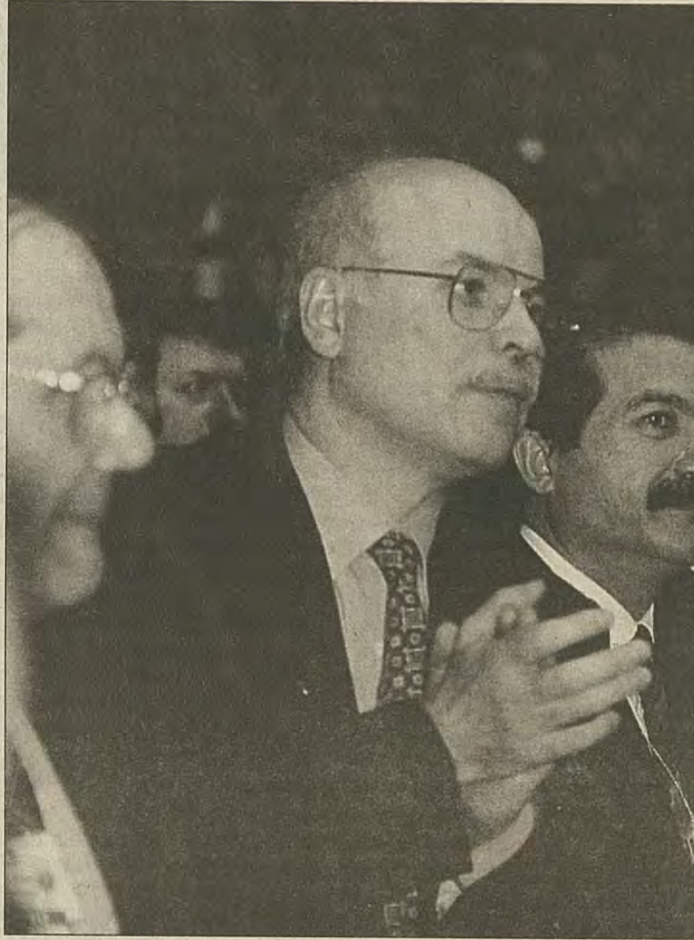
Hala (c)ezaevinde

var. Tabii, eğitim önce akılcı olmalıdır. Türkiye'de biliyorsunuz zorunlu eğitim beş yıl. Oysa dünya ülkelerinde dokuz–on yıl arasında değişiyor. Eğitimin süresini ve içeriğini geliştirmemiz gerekiyor. Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı arasında bir kopukluk var. Kültür ve sanat alanında toplumun belli kesimlerinin yeteri kadar yer alamadığı düşüncesindeyiz. Örneğin gençler ve kadınlar... Bunların yerini araştırmaya karar verdik ve çalışmalarımızı başlattık. Kültür ve sanat konusunda yerel inisiyatifleri, yerel yönetimleri harekete geçirmemiz gerekiyor. Bunun için kültürel ve sanatsal yaşamın unsurlarını biraraya getirecek bir platform oluşturmak düşüncesindeyiz. Yani çizgimiz yönlendirmek, talimat vermek değil. Ortamı nasıl yaratacağımızı birlikte düşünmek. Ayrıca yerel yönetimler de kurmak istediğimiz kültür ağlarını pekiştirebilir, metropollerden gelen sanatçılarla, genç insanların kültürle yakınlaşmasını ve barışmasını sağlayabiliriz. Kısacası biz zorunlu bir bakanlık olarak iş yapmak istemiyoruz. Herkes birlikte, sanat için beraber çaba sarfetmeli...

Bunlar için kendinize ne kadar zaman tanıyorsunuz?

Ercan Karakaş: Kültürel faaliyetler devam ediyor. Az önce anlattığım gibi gençlerin ve kadınların sanata katılması, insanların sanata özendirilmesi için araştırmalarımız devam ediyor... Yanısıra kütüphanelerin internet gibi gelişmiş bilgisayarlarla donatılması projelerimiz var... Bunların projelendirilmesi üç–dört ay alabilir.

Kültürsüzlüğün oluşmasında devlet de rol oynuyor. Bu bağlamda Kültür Bakanlığı'nı, diğer bakanlıklarla nasıl barıştıracaksınız?

Kültür Bakanı Ercan Karakaş, ısrarla demokratikleşmenin altını çiziyor

Ercan Karakaş: Şöyle temel bir sorun var; kültürel ortamın gelişmesi özgürlüklere bağlı. Türkiye'de eksiksiz bir demokrasi olduğunu söyleyemiyoruz. Çünkü özellikle düşünce özgürlüğünün önünde engeller var, terör yasası, başka yasalar var. Bunların kalkması gerekiyor. Bakanlık olarak, kültürel gelişmeleri ve demokratikleşmeyi savunuyoruz. Eksiksiz bir demokrasi ve özgürlükler tam olmazsa kültür ve sanat tam anlamıyla gelişemez. Dolayısıyla kültürel gelişme için demokratikleşme ve özgürlükler zorunludur. Ayrıca yasalarda yazılı olmayan normlar var. İnsanların zihinlerindeki tabuların da yıkılması gerekiyor. Bir de son yıllarda Türkiye'de bir fanatizm gelişti. Özellikle dinsel motiflerle karşımıza çıkan ve sanata karşı eylemleri olan bu davranışlarla da uğraşmak gerekiyor. Sanatın ve kültürün gelişmesinin ön koşulu fanatizm yerine hoşgörü ortamı yaratmak, sınırlama yerine özgürlükleri koymaktır.

Yasaların iyileştirilmesi konusunda bakanlığınıza ayrıca bir görev düşüyor...

Ercan Karakaş: Evet... Ancak şunu unutmamak gerekir ki, Kültür Bakanlığı da devletin bir organı... Bizler ise bakanlığı yöneten sosyal demokrat politikacılarız. Gayet tabii ki demokrasi hedefimiz var. Gayet tabii ki insan haklarına ve özgürlüklere dayalı bir demokrasi için uğraşıyoruz. Hükümet de bunu öngörüyor. Özellikle AB sürecinde gelişmeler ve yenilenmeler gündeme gelecektir.

Sosyal demokrat olmanın farkını ve koalisyondaki yaptırım gücünüzü ısrarla ortaya koymaya kararlısınız... Peki düşünce özgürlüğü...

Ercan Karakaş: Pek çok yazarımız düşüncelerini açıkladıkları ve yayınladıkları için şu anda cezaevlerinde. Yüzlerce, binlerce dava var. Bu davaların büyük çoğunluğu Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesine göre açılıyor. Bu madde düşünceyi engelliyor, ifade edilmesine yasak getiriyor.

Hala (c)ezaevinde

Demokrasiyle asla bağdaşmayan bir madde... Bu kararların başında da özellikle düşünceyi ifade etme özgürlüğünü kısıtlayan maddelerin değişmesi var. Terör yasasının 8. maddesinin kaldırılması var. Düşüncenin özgürce ifade edilebilmesi için derhal adım atılması gerekir. Hükümet'te varlık nedenimiz budur. Bu ülkede eksiksiz bir demokrasinin yerleşmesi, hoşgörü ortamının gelmesi, herkesin düşüncelerini özgürce ifade etmesi... Bunlar olmazsa zaten Türkiye gelişmesini sağlayamaz.

İnsanlar politik tercihlerine bir anda değişik yön verebiliyor. Bunun kültürsüzleşmeyi hızlandırdığını söyleyebilir miyiz?

Ercan Karakaş: İnsanların siyasi görüşlerini değiştirmeleri bizde sık rastlanan bir durum. Belki de bu, siyasi partilerin kendi dünya görüşlerini netleştirememesinden kaynaklanıyor. Siyaset özellikle 12 Eylül'den sonra gerçekten yozlaştı. Birtakım insanlar partileri kişisel meselelerinin hallolacağı yerler olarak görmeye başladılar. Halbuki siyasi partiler, belli bir ideolojiye, dünya görüşüne sahip insanların biraraya geldiği ve ülke sorunlarına çözümler ürettiği yerlerdir. Tabii ki partiler arasında yer değiştirmeler oluyor. Bu açıdan kültür pazarımız da renkli olmalı diye düşünüyorum. Düşüncenin özgürce ifade edilmesini istediğimize göre, önemli olan dayatmamaktır. Zorlamamak ve hoşgörü ortamında bütün bilgilerin insanlara ulaşmasını sağlamak...

Düşüncelerini tek doğru olarak diğerlerine zarar vererek yaygınlaştıran fanatikler görüyoruz...

Ercan Karakaş: Tabii. Onlara zaten tolerans tanınsın demiyorum. Fanatik olan, başka düşüncelere saygı duymayanlara toleranslı olunmasından yana değilim. Hoşgörü karşılıklı olursa bir anlamı vardır. Yani kitap pazarımız, sanat alanımız renkli olacaktır. Fanatizm konusunda, dinsel fanatiklik konusunda konuşabiliriz...

Gazi Mahallesi ve Ümraniye olaylarını biliyorsunuz. Her etnik grubun, dinsel azınlığın kendi kültürünü geliştirip yaşatması gerekmiyor mu?

Ercan Karakaş: Türkiye'de farklı dinden, farklı dilden gelen pek çok insan var. Bunlar bir süre yok kabul edildi. Bu çok büyük bir yanlıştı. Varolan bir şeyi yok kabul edemezsiniz ve o sorunu çözemezsiniz. Türkiye'de Kürtler yok kabul edildi. Bu konuda atılması gereken adımlar var. İnanç dünyasına baktığımız zaman, müslümanlığın önemli bir kolu olan Alevilik yok sayıldı. Ve bütün bu yanlış varsayımlar toplumdaki gerilimi artırdı. Çünkü siz toplumun bir bölümünü yok sayıyorsunuz, bununla da kalmıyor gerilim ve bunalımlara neden oluyorsunuz. Gaziosmanpaşa'da yaşanan olaylar da bu bunalımların birikiminin sonucudur. Provokatörlerden söz ediliyor. Doğrudur. Ama onlar, planlarını uygulayacak zemin ararlar. Gaziosmanpaşa bir zemindi onlar için. Onun için demokratikleşme iddiasında olan Türkiye'de çoklu kültürü kabul etmemiz gerekir. Farklı kültürden olan insanlar pekala demokrasi içinde beraberce yaşayabilirler. Bu bütünlüğü tehdit etmez, tersine pekiştirir. Varolan kültürleri, inançları, tarzları yok sayarsanız ayrımcılık yapmış olursunuz ve insanlar birbirinden uzaklaşır.

Bu bağlamda "Kürtçe konuşma hakkı" gündeme geliyor. Şu günlerde de en çok konuşulan konu Kürtçe TV ve radyo yayınlarına izin verilmesi...

Ercan Karakaş: Başbakan tarafından "Kürt realitesini kabul ediyoruz" diye söylendi. Ama bunun gerekleri yerine getirilmedi. Şimdi farklı kültürleri, farklı dinleri kabul ediyorsak ki var, o zaman kendilerini ifade etmelerini, geliştirmelerinin önündeki anaya-

Hala (c)ezaevinde

sal, yasal ve gizli engelleri kaldırmaları gerekir. Bizim programımızda, buna ilişkin çözüm önerilerimiz var. Radyolarda, TV'lerde Kürtçe program yapılabilmesi için vakıflar, çeşitli kuruluşlar kurulması gibi. Oturdukları yerlerin isimlerinin hiçbir şekilde değiştirilmemesi, çocuklarına istedikleri isimleri vermelerini ve kültürel kimliklerine ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılmasını istiyoruz. Bu, koalisyon ortaklığında henüz çözüme kavuşturulmuş değil. Toplumun bu sorununun barışçıl ve demokratik kültürel çözümü için bir konsensüs sağlanması gerekir. Bu çalışmayı çok önemsiyorum. Aksi takdirde anayasanın bugünkü yapısıyla merkez ve merkez sağ yapısıyla bu konuları çözmek, bu konuda özellikle anayasal, yasal düzenlemeler yapmak kolay değildir.

Kültür Bakanı Ercan Karakaş'a teşekkür ediyoruz... Ankara yeni bir günü yaşıyor. Yeni iddiaların gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini ise zaman gösterecek... Bakan'a kolay gelsin diyoruz....

ΣΥΜΕΛΗΦΘΗΣΑΝ 7 ΑΛΒΑΝΟΙ ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΠΟΥ ΜΕΤΕΦΕΡΑΝ ΟΠΛΑ

ΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΘΟΥΜΕ ΛΙΓΟ ΜΕ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Elmanın tadı yenmesindedir... Ama hangi elma?..

Sezai SARIOĞLU

Son zamanlarda "devlet ve sanat" ilişkileri değişik toplantılarda tartışılıyor. 27–28 Mart günlerinde İstanbul'da düzenlenen "Sanatçılar Kurultayı"ndan hemen sonra, Kültür Bakanı Ercan Karakaş'ın da CHP adına konuşmacı olduğu "Siyasal Partiler ve Sanat" konulu, TOBAV'ın (Tüm Opera ve Bale Sanatçıları Vakfı) düzenlediği bir panel yapıldı. Toplantılarda özel ve tüzel kişilerin tebliğlerine, konuşmalarına baktığımızda iki farklı yaklaşım sözkonusu. Bunlardan birisi, devletin kültür ve sanat alanını yöneteceği ve düzenleyeceğini savunuyor. Diğeri ise, gerçekte tarihsel ve siyasal olarak –özel geçiş momentleri dışında– bir tutuculuk olan devletin genel bir düzenleme ötesinde işlevinin olmamasını vurguluyor.

OGNİ
Skani nena!
KÜLTÜR DERGİSİ
3 AYDA BİR ÇIKAR
Fiyatı: 20.000 TL.
KASIM 1993

- KENDİNDE / KENDİN OLMA BİLİNCİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER
- DİL, KÜLTÜR, KİMLİK SORUNUNA KISA BİR GİRİŞ
- KAZAKİSTAN'A SÜRÜLEN

Sorun, neresinden tartışılırsa tartışılsın önünde sonunda makro iktidarla (siyasal örgütlenme biçimi olan devletle), sanatçı ve sanat kurumları arasındaki ilişkinin bir toplum tasavvuruna bağlı olarak nasıl düzenleneceği sorunudur. Bu nedenle de işin başında sanatçılar, kendi işlevleri ile devlet arasındaki ilişkiyi tarif etmek zorundadır. Bu, sanatçı ve sanat kurumları için söylene söylene cins isim haline getirilen "özerklik" gibi çok kaygan ve içi doldurulamayan verili haliyle de "sanat memurluğu"nu kutsayan "meslek bilincinin" terkidir. Sanatçılar ve sanat "kurumları" sanatsal eylemin tarihsel özneleridir. Kendini fer–i fail, devleti asli fail ilan ederek ya da kabullenerek (zorunluluk denilen ve hergün sanat alanında darplar yapan garb–ı meseli hatırlayalım!) devlet karşısında özgürleştirici bir pratik sergilenemez. Kültür bakanlıklarının ya da kültür komiserliklerinin –aradaki teorik/pratik kategorik dünya görüşü farklılıkları ne olursa olsun– sergiledikleri dünya-tarihsel pratik, makro (devlet) ve mikro (alt iktidar biçimleri) iktidarların sanata dadanmasının ve sanatı, sanatçıyı tarih dışına düşürmesinin tarihi değil midir? Ki, kendini birey-devlet olarak konumlandıran sanatçı pratiklerinin bu mazereti olmayan kabahatte payı büyüktür.

TOBAV'ın düzenlediği toplantıda, soru soran sanatçıların "rica makamında" istekleri, bir talebin dile getirilmesi anlamında önemli ama sanat alanını, "örgütlenme ve özgürleşme makamı" olarak görmemesi anlamında üzücüdür.

Öte yandan bu coğrafyada ise, –özellikle kültür bakanlığı var olduğu sürece – demokratik bir pratik izlenebilmesi için her şeyden önce ulusdevlet çerçevesindeki "Türk resmi tarih tezini" nin tarihsel eylemin tüm alanlarında terk edilmesi gerekmektedir. Bugün sosyal demokratların en ileri ve nihai olarak söyledikleri –ki bakan da bunları tekrarladı– "devletin sanata pek müdahale etmemesi, sanat ortamının koşullarını yaratması, ve bu coğrafyanın etnik ve dinsel mozayiğini dikkate alması"dır. Bu, kısmi bir reform talebi olarak "denizde katre" kadar önemlidir. Ancak tarihsel durum, aşağıdan ve yukarıdan hızla çözülen verili ilişkilerin değişik siyasal ve kültürel güçler tarafından değiştirilmek için zorlanmasıdır. Bu zorlamanın doğasına uygun çözümler üretemeyen iktidarların başarı şansı hemen hemen yoktur. Sosyalist yaklaşım bir yana, kapitalizmin kendi rasyonellikleri bile ulusdevlet çerçevesinin ötesini işaret etmektedir. (Son derece dinamik ve gelgitli bir toplumda bunun nereye kadar ve nasıl gerçekleşebileceği ayrı bir tartışmadır.)

Bu nedenle, kültür politikasının –bırakalım Kürtlerin siyasal, toplumsal ve kültürel taleplerini– uluslararası sözleşmelerle de tanımlanmış azınlık statüsündekilerin (Rumlar, Ermeniler, Yahudiler), ne azınlık ne çoğunluk kabul edilenlerin (Bakınız Süryaniler...) ve son yıllarda değişik kültürel kıpırtılar içinde olan Çerkezler, Araplar, Gürcüler, Abhazlar, Çingeneler, Çeçenler, Lazlar'ın toplumsal ve kültürel taleplerini karşılıyor hale gelmesidir.

Ortada bir "Anadolu mozayiği" lafı dolaşıyor. Bu lafın özgürleştirici bir söz ve pratik haline gelmesi mümkün değil.

Çünkü Müslüman ve Türk çoğunluğun ezelden ebede öteki'ni yok saydığı ve düşman belledīği bir tarih tezi mozayik değil, asar–ı atika müzesinde çıkrıkla kara baltanın yanına atılacak beton yığınıdır.

Resmi tarih ve kültür politikası, sosyal demokratların kendilerince çırpınışları bir yana, en tipik göstergesi faşist tarih tezinde somutlanan "Kızıl Elma"yı bu coğrafyada yaşayan halklara zorla yedirme politikasıdır. Bu, amiyane bir deyimle "ayvayı yemekle" eşanlamlıdır.

Bir zamanlar Marks ya da Engels Amca, "Elmanın tadı yenmesindedir" demişlerdi... Yani bize sunulan elmanın ne "kızıl"ı ne de "elma"sı bizim düşlerimizdeki değil.

Görünen o ki, bu ülkenin halkları ve özgürlükçü sanatçıları "Kızıl Elma"yı yiyerek değil yemeyerek, vadedilen "cennet"ten kovulmayı göze almak durumundadır.

Yaşasın cehennem!..

Şiirler de cezalandırılır

Pencere Yayınları sahibi Muzaffer Erdoğdu, Kemal Yalçın'ın şiir kitabı "Sürgün Gülleri" için 6 ay hapis, 50 milyon lira para cezasına çarptırıldı. Yazarı hakkında dava açılmayan, yayıncıyı hem yazar, hem yayıncı olarak kabul eden İstanbul 3 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi, daha önceki beraat kararında direnemedi. İlk yargılamada ilgili mahkemenin beraat kararına karşın, dava dosyası Yargıtay 9. Dairesi tarafından "ceza istemiyle" geri

gönderildiği için yargılama yeniden başlamıştı. Erdoğdu, Söz'e yaptığı açıklamada, "Mahkemenin önceki kararında direnememesi başlıbaşına bir sorun. Kitaba ceza verilen bir ülkede özgürlük olur mu? Mahkemede de söyledim; Türkiye'de adam öldürmek suç değil, bunu anlatmak, yazmak suç." dedi.

'Tavır' dergisine toplatma

Aylık, "Kültür ve Sanatta Tavır" dergisinin Nisan sayısı İstanbul 4. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından toplatıldı ve dergide yer alan "Merhaba", "Evlatlarınızdan mektup var", "Mizah Dergilerinde Eleştirideki Anarşizm" ve "İleri" yazıları hakkında İstanbul 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce soruşturma açıldı. Kültür ve Sanatta Tavır dergisi, Ortaköy Kültür Merkezi, Grup Yorum, Özgürlük Türküsü, Ayşe Gülen Halk Sahnesi, Fotoğraf ve Sinema Emekçileri (FOSEM) tarafından yapılan yazılı açıklamada toplatılma protesto edilerek, "Bu tür engelleme politikalarıyla bizleri susturacaklarını sananlar yanılıyorlar. Çünkü insanca bir yaşamı düşleyerek yola çıkanlar ve onun sanatını inşa edenler güçlüdür" denildi.

Baskı altındaki özgürlük; düşünce ve sanat

Şükrü ERBAŞ

Bildiri başlığı için, baskı ve özgürlük gibi, birinin varlığı diğerini yok eden iki kavramın seçilmesi, düşünce özgürlüğü konusunda yaşadığımız kısır döngüyü vurgulamak içindir. Gerçekten de ülkemiz, devletin, kendi yapısını ve toplum düzenini demokratikleştirme savları ile, bunun temel koşulu olan bilim, sanat ve düşünce özgürlüğünün yine devlet tarafından ihlal edilmesi örnekleriyle dolu bir çelişkiler ülkesidir.

Bilinenleri yineleme pahasına, temel bir iki saptama yaparak konuya girmek istiyorum. İnsan, düşündüğü için insandır. İnsanın ne olduğu, nasıl bir insan olduğu, ancak düşüncelerini açıkladığında anlaşılır. Düşüncesi olmayan insan olamayacağı gibi, dile gelmemiş düşünceye de düşünce demenin olanağı yoktur. Açıklanan bir düşüncenin birilerinin işine gelmediği için cezalandırılması ise, gerçekte insanın insan olduğu için cezalandırılmasından başka bir anlam taşımaz.

Öte yandan düşünce özgürlüğü, inanılan düşünce dizgesinin içeriğinden ve o düşünceyi dile getiren kişinin kişiliğinden hiçbir zaman ayrı düşünülemez. Aynı şekilde, koşulsuz bir özgürlük ve düş gücü gerektiren sanatı da onu yaratan sanatçıdan ayrı görmenin olanağı yoktur. Düşünce ve yaratma özgürlüğüne yönelik baskı, doğrudan onu yaratan dile, getiren kişiye yapılan baskıdır.

Burada bir başka gerçeğin altını çizmekte büyük yarar var: Bir sanatçıya, durup dururken, yalnızca sanatçı olduğu için baskı yapılmaz. Sanat yapıtında içselleşmiş, etik ve estetik değerler ve normlarla yüceltilmiş yaratıcı düşüncenin yayılmasından, insanların bu duygu, düşünce ve değerlerle donanarak var olan durumu eleştirmesi, sorgulaması ve değiştirmesinden korkulduğu için baskı yapılır. Sanatçılar, baskının gerisindeki bu gerçeği doğru saptamazlarsa, bugüne değin çekilen onca acıya kimseyi ilgilendirmeyen özel birer durum deyip geçmek gerekecek, sanat ve düşünce, ekonomik, sosyal ve siyasal yapı içinde yerine konulmamış olacaktır.

Gerçekte düşüncenin açıklanması özgürlüğü olan düşünce özgürlüğü, hiçbir kısıtlamaya uğramadan herkesin öğrenebilmesi ve bunları başkalarına açıklayabilmesi özgürlüğüdür. Bu kural demokratik hukuk devletinin temel niteliğidir. Yönetimi elinde bulunduran güçlerin kendi görüşlerine uymayan düşünceleri yasaklama ve cezalandırma yoluna gitmeleri, o devletin ve toplumun demokratik olma niteliğini kesinlikle ortadan kaldırır.

Bu saptamalar ışığında ülkemize baktığımızda, deyim yerindeyse sınıfta kalmış bir ülke görüyoruz. Mussolini'nin, 1928 yılında "Biz bütün dünyada demokrasinin 1789 ebedi prensiplerinin açık ve kesin bir tezadını temsil ediyoruz" görüşüyle İtalyan Ceza Yasası'nda yapılmasını istediği ve 1930 yılında, faşizmin çıkarlarına göre düzenlenen bu yasanın ilgili hükümlerini 1936 yılında olduğu gibi ceza yasamıza almış (141–142) ve 55 yıl büyük titizlik ve acımasızlıkla uygulamışız.

Bu ülkenin aydın ve yurtseverlerine, bilim, düşün ve sanat adamlarına, bu hükümlere dayanılarak çektirilen acıyı ve bu ülkeye verilen zararı anlatmanın olağanüstü güç olduğunu düşünüyorum. Nazım'dan Aziz Nesin'e, Ruhi Su'dan 1940 kuşağı şairlerine, 1951 tevkifatından, 12 Mart ve 12 Eylül'e, hapis, sürgün, polis baskısı ve ekonomik sıkıntıların cehennem cenderesinde ömür tüketenleri bir kenara bırakıp, saçmalığın boyutlarını gösterebilmek için çok küçük ve gülünç bir- iki örnek vermek istiyorum. Bu ülkede, Sait Faik, bir hikayesinde "askerin ayağı tökezledi" sözü geçtiği için Sıkıyönetim'den çağrılmış ve ifadesi alınmıştır. 1950'li yıllarda, İstanbul Erkek Lisesi'nde Nazım'ın şiirlerini daktiloya çeken bir öğrenciye bir yıl hapis cezası verilmiştir. Bir baba yatılı okulda okuyan oğluna yazdığı mektupta düzeni eleştirdiği için, baba ve oğul 142. maddeden yargılanıp mahkum edilmiştir. (1963) Yalnızca 1953–58 yılları arasında 1.161 yazar–gazeteci–aydın kovuşturmaya uğramıştır. Tüm bunlara bugün buruk bir gülümsemeyle bakıyoruz demeyi çok isterdim. Ne yazık ki hayır. Komünizm öcüsü yerini Kürt sorununa, 141–142, Terörle Mücadele Yasası'na (TMY) bıraktı. İkibin yılının eşiğinde, heykellere tüküren yerel yöneticiler, Aziz Nesin'e yapılan hakareti onaylayan yargıçlar, Yaşar Kemal'e dava açan savcılar, Sivas katliamı için "bir maçta da bu kadar insan ölebilir" diyen parti yöneticileri bulunmakta ve sayıları hiç de az değil. İsmail Beşikçi'ye verilen para cezaları hapis cezasına çevrildiğinde –çünkü ödemesi olanaksız– Beşikçi'nin cezası 4.000 yıla ulaşmaktadır. TMY uygulamaları sonucu bugün (Şubat 1995) 143 siyasetçi, bilimadamı, yazar, gazeteci, sivil toplum örgütü yöneticisi cezaevindedir. Aynı nedenlerle mahkum olmuş 2139 kişinin dosyası Yargıtay'dadır. 5600 kişinin ise yargılanması sürmektedir.

1991–1994 yılları arasında, suçları düşüncelerini yazıyla açıklamak olan toplam 256 gazeteci, yazar, bilimadamı ve yayıncıya verilen hapis cezaları toplamı 6374 ay'ı (531 yıl), para cezaları 99.734.824.000 TL'yi bulmaktadır. Para cezalarının, yükseklikleri nedeniyle ödenme olanağı olmadığından, günlüğü 10.000 TL'den hapis cezasına çevrildiklerinde 256 kişinin toplam cezası 531 yılla birlikte 27.855 yıla çıkmaktadır.

Yasama, yürütme ve yargısıyla bu ülkeyi yönetenlerin, yazının karşılığının ancak yazıyla verilebileceğini artık öğrenmeleri gerekmektedir. Bu iç karartan tablonun kötü bir tarih olması dileğiyle sözlerimi Einstein'dan bir alıntıyla bağlamak istiyorum: "Oldukça önemli bir sorunla karşı karşıya bu ülkenin aydınları: Gerici politikacılar bir 'dış tehlike' sözünü ileri sürerek her türlü aydınca davranışa karşı kamuoyunda bir kuşku havası yaratmışlardır. (...) Böyle bir tehlikeye karşı aydınlar azınlığı ne yapabilir? Bence tek yol, Gandhi'ninki gibi devrimci bir davranışla, bu gibi insanlarla işbirliği yapmamayı seçmektir. Düşünce özgürlüğü uğruna hapse girmeyi, paraca yıkımı, kısaca kişisel güvenliğinin yok olmasını göze almaktır. Yeter sayıda insan bu önemli adımı atmayı göze alırsa başarıya ulaşılabilir. Yoksa, bu ülkenin aydınları kendileri için uygun görülen kölelikten fazlasını hak etmiyorlar demektir."

(*) 27–28 Mart 1995 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 'Sanatçılar Kurultayı' için Edebiyatçılar Derneği adına hazırlanan bildiri.

Ödül mü ödün mü? Nedir buna cevabın?

▼ Genç şairler de artık "rüşt" için ödüllerin seçici kurullarına girerek, ilişkilerini alabildiğine kirletmekte sakınca görmüyorlar. Ödül alıyorlar, ödül veriyorlar. Genç şairi eylemsizliğin bu ucuna getiren, aslında yukarıda değinilen onaylanma isteğidir. Onun için bir seçici kurulda bulunmak, iktidar ilişkisinde hangi yanda durduğunun belirlenmesi anlamına gelmektedir.

Mustafa KÖZ

Bazı kültür hareketlerinin varlık nedenleri, kendilerini çekip çeviren erklere karşı belirli bir baskı ögesi olmak ve bu özelliklerini toplumun nesnel dönüşümü için kullanmaktır. Bu birimlerin işlevleri ise, salt içinde bulundukları anı belirlemek değil; bugünü de kapsamak üzere geleceğin herkesin kolayca göremediği değerlerini üretmek, biçimlendirmek veya yanlışların ortadan kalkmasına öncülük etmektir. Kendi varlıklarındaki nitel değişimleri topluma yansıtan arınmış bireyler olarak düşündüğümüzde de sanat–kültür insanlarının bu kültür birimleri içinde en erdemli düşünen ve yaşayan kişiler olduklarını var sayabiliriz. Ancak yararcılıktan uzak, birey olma sürecini tamamlamış kültür, sanat erbabı, mevcut "odyovizüel yeni yabancağ"ın verili değerlerini yok sayarak dışındaki oluşumları gözden geçirebilir. Beklenen de budur. Ne var ki toplumsal ilişkilerin alabildiğine aşınıp ucuzladığı bir evrede sözü edilen erdemlilik bir türlü gerçekleşememektedir. Çünkü başat kültür, bu insanları da dört bir yandan kuşatarak evcilleştirmekte, içlerini boşaltarak kendisine benzetmekte ve verili, sunulu düzenin birer parçası durumuna getirmektedir. Ne yapıyor da bu olumsuzluk, bir zaman önce yararlı işler yaptığı izlenen şairse şairi, ressamsa ressamı, eleştirmense eleştirmeni yörüngesine alabiliyor?

Olağan seyrini sürdüren iletişim ilişkilerinin, sanatçıyı pek büyük çabalarla değiştirip güttüğünü kimse söyleyemez aslında. Çünkü yaşamının önemli bir bölümü söz söyleme, söylediği sözü dinletme isteğiyle tükenmiş bu insanlar, geldikleri bu aşamada bütün bilgi, birikim ve yeteneklerini gereçlerin emrine sunarak, gereçler karşısında eriyerek çoğunluk gibi edilgenleşmeyi kendileri istemektedirler. Yaratıcı için en büyük tehlike, nesne karşısındaki devinimsizliktir. Kabul etmek veya kabul görmek de bu eylemsizlikten doğar. Bu marazi ruh durumu, sanatçıyı artık gizli bir onaylanma dürtüsüyle memurlaştırarak adının sunulduğu, ününün yayılabileceği alanları yoklamaya yöneltir. Tutkulu bir "ün" ve "icazet" isteğiyle başkalarının beğeni, yaşam görüşü ve yapıtlarını ölçüp biçen baskıcı bir kişi olup çıkar sonunda sanatçı.

Konu edilen ruh durumunun ve ertesinde beliren yapının görünür özellikleri, zaman zaman tartışılan sanat–kültür ödüllerinin işleyişinde ve sonrasında ortaya çıkan haklılık–haksızlık tartışmalarında aşağı yukarı çözümlenebilmektedir. Özelde de şiirin tanıtılması ereğiyle verildiği savlanan şiir ödüllerinde bu kopuş ve ruh kirlenmesi daha yoğun çatışmalarıyla yaşanmaktadır. Bu türde saygı, kadirbilirlik, anma gibi nitelemelerle birçok şiir ödülü, kendisine ödül sunulan, adanan şairi de tedirgin edecek biçimde paylaştırılarak ödülü alandan çok, vereni mutlu kılacak bir yapıya bürünmektedir.

Şiir ödülleri

Yine özelde en fazla ödül verilen tür, şiirdir. Cemal Süreya, Yunus Nadi, Ceyhun Atuf Kansu, Yaşar Nabi Nayır, Sabri Altınel, Vedat Güler, Orhon Murat Arıburnu, Nazım Hikmet, Ali Rıza Ertan, Behçet Aysan, Halil Kocagöz, Ferit Oğuz Bayır, Behçet Necatigil ödülleri gibi ödüller veya daha yerel şiir yarışmaları (!) şairleri her yıl karşı karşıya getirmektedir. Bu ödüllerin, yarışmaların seçici kurullarında ise, çoğunlukla belirli şairler, her yıl düzenli olarak yer almaktadır. Bu durumu, şiir eleştirisinin henüz kurumsallaşamadığının bir sonucu var saymak, ödül kurumunun işleyişindeki ilkesizliği açıklamaya yeterli olmaz kuşkusuz. Ancak önemli olduklarını düşündüğümüz birkaç şiir eleştirmeninin bu "ben yaptım, oldu" düşüncesine ses etmemeleri de ödül düzeneğinin bu primitif biçimiyle uygun görüldüğünü göstermektedir.

Şimdilerdeyse kapalı devre çalışan, şiir çevresinin iç sorunlarını dışarıya taşıracak ödül adı altındaki andaçlar, özellikle genç şairleri haksız bir övgüyle buluşturmaktadır. Genç şairler de artık "rüşt" için ödüllerin seçici kurullarına girerek, ilişkilerini alabildiğine kirletmekte sakınca görmüyorlar. Ödül alıyorlar, ödül veriyorlar. Genç şairi eylemsizliğin bu ucuna getiren, aslında yukarıda değinilen onaylanma isteğidir. Onun için bir seçici kurulda bulunmak, iktidar ilişkisinde hangi yanda durduğunun belirlenmesi anlamına gelmektedir. Bunu da sunulan olanaklarla kullanmak gereklidir. Çift yönlü bir ilişkidir bu. Bir ödülün seçici kurulundaki nüfuz, şair için ranttır.

Oysa bu durumda genç şairden beklenen, kendi dışına bilinç olarak taşıdığının bir ödül değil, ödün olduğunun ayırımına varıyor olmasıdır. Bu eylemsizlikle nerede duracağını tamı tamına kestiremeyen genç şair, övgünün (bir şaire ödül vererek) yaralayıcı etkisini bilmeksizin ödül verdiği şairi de yok saymaktadır. Çünkü belirleyici olanın mutlak egemenliği, kabul edileni her zaman ortadan kaldırır. Sonuçta ise ödülü alan şair de en az ödülü sunan şair kadar yaralanır.

En son Orhon Murat Arıburnu ödülünde yaşananlar, bu bastırılmış iktidar isteğinin yeniden sorgulanması gereğini duyurmuştur. Hangi düşünceyle veya kimlerin işbirliğiyle biraraya geldikleri açıklanamayacak dört–beş genç şair, ne yazık ki böyle bir tuzağa düşmüşlerdir. Bundan sonrası için anlaşılması gereken, bu genç şairlerin ödülün etiği ve felsefesi üzerinde düşüncelerini olgunlaştırıp kendilerini arındırmalarıdır.

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

arnika
DOĞA VE YÜRÜYÜŞ SEVENLER!
23 Nisan Pazar: Nisvetiye
29-30 Nisan: Yedigöller
30 Nisan Pazar: İlimbey
Bayram Geliyor!
5-14 Mayıs
Ege'den Akdeniz'e
Efes, Milet, Didim, Bafa, Heraklia, Bodrum, Gökova, Dalyan, Kayaköy, Ölüdeniz... Y.P.7.850.000 TL.
6-14 Mayıs
Urfa-Harran-Nemrut
... Arsemia,Cendere, Karakuş, Kahta... Y.P. 7.850.000 TL.
9-14 Mayıs
Olimpos
...Chimeria, Phaselis, Kekova, Tahtalı Dağı... 7.850.000 TL
Mis sok. No: 6/5 Beyoğlu
Tel- Fax: (0212) 2451593- 2452976

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR
"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ

PAZARTESİ SÖYLEŞİLERİ
SERORA NAT
Kurdish Folk Rock Dinleti
24 Nisan 1995
Saat: 19.00
Şairliği şiar edinen
RAŞİT KARA
Yönetiminde
I. ÖMER HAYYAM ŞARAP ŞÖLENİ
26 NİSAN 1995
Saat: 19.00-23.00
Giriş Sebest
AZNAVUR PASAJI 212/8 GALATASARAY-İST. TEL: (0212) 5137431

HER DEM "KİTAP FUARI" HİZMETİ
KOMŞU KİTAP DÜNYASI
KİTABEVİMİZDE KİTAPLARI % 20 İNDİRİMLE SATIN ALABİLİRSİNİZ.
- SÖZLÜKLER
- EDEBİYAT YAPITLARI
- MESLEKİ KİTAPLAR
- ÇOCUK KİTAPLARI
- YARDIMCI DERS KİTAPLARI
- SINAVLARA HAZIRLIK
-BİLGİSAYAR KİTAPLARI
- YABANCI DİL KİTAPLARI
- KOLEJ HAZIRLIK KİTAPLARI
- SANAT KİTAPLARI
- ANSİKLOPEDİLER
- Devamını bizden öğrenebilirsiniz...
İstiklal Cad. Emek Pasajı 120/ 3-4
Tel: 244 54 49 Beyoğlu

intermezzo
(Meyhane Yaşam)
● 30 çeşit soğuk meze, balık ve ızgara çeşitleriyle...
● Salı günleri Anadolu ezgileriyle ZAFER YURTSEVEN
● Cuma ve cumartesi klasik Türk müziği ve çağdaş halk türküleriyle LATİFE GEÇKİN
İstiklal Cad. Asmalı Mescit Sok. No: 17 Tünel /İstanbul
Rez: Zihni Çetiner: 293 28 68

URBAN
CAFE-BAR
Şehir bitmeden....
Beyoğlunu düşlemek....
Sakin keyifli bir mekan...
İstiklal cd. Kartal sok. 6/a
10-00.02 Tel: 252 13 25

Ebenezer Sanatevi
Sanatevimizde kitapları % 20 indirimle satın alabilirsiniz
Dergi, gazete
Sahaflık kitap alınır.
Üniversiteye hazırlık kitapları
Her türlü yeni kitap
Yabancı gazete ve kitaplar
İlhan İlya Uygun
Paşacami sok. No: 16
Kaleiçi/ Antalya
Tel: 2489345

Görüntüleri izletilen savaşlar "bizim adımıza" yürütülüyor

Gerçekten yapacak birşey yok mu?

8 köylünün serbest bırakılması için Silvan'da eylem yapan 11 Alman sınır dışı edildi.

Özcan SAPAN

Gözlerinden ışık saçarak kameraya bakan, birbirlerinin üzerine çıkarak, yüzlerini objektife iyice yaklaştırmaya çalışan çocuklar... Başlarında beyaz tülbentleri, kucaklarına ve eteklerine yapışmış bebeleriyle iki kadın... "İsimlerini sayabilir misin duraksamadan?" diye soruyor 45 yaş karayağız delikanlısına, röportaj yapan kadın... "Ayşe, Recep, Hüseyin, Vedat, Leyla, Evin..." Duraksıyor adam... ardından gülüşmeler...

Bir yandan Necdet Menzir'in Hasan Ocak'la ilgili yaptığı açıklamayı düşünüyordum. Diğer yandan da Diyarbakırlı, iki eşli, 15 çocuklu adamın öyküsünü izliyordum; 94 yılbaşı gecesi program yapımcılarını evinde konuk eden adam, en son 95'in mart ayında kahveden çıkarken görülmüştü. 15 çocuk, 2 kadın (ikisi de hamile), ihtiyar baba ve gene kız–erkek kardeşleriyle tek tek yapılan röportajlardan üç gün sonra adamın Bismil yakınlarında ölü bulunduğunu öğreniyorduk. Gözü yaşlı babanın söyledikleri bir kez daha koltuklarımıza mıhlanarak dişlerimizi sıkmamıza neden oluyordu. Karakola giden ihtiyar adam, oğlunu sorduğunda polisin yanıtı "paketiniz burada" biçimindeydi.

"Paket"..? Paketiniz burada?!..

Akşam TV kanallarını Diyarbakır'la ilgili –17 Nisan... İHD Diyarbakır Şubeyöneticileri hakkında açılan davanın duruşmasının ardından "Tahrikçi 11 Alman"ın sınırdışı edilmesiyle ilgili duruşma ve yolculuğumuz– haberleri zaplarken tesadüfen izlediğimiz bir haber programının "sıradan" bir konusuydu bu. "Ortadan kaybolan", "Ölü bulunan", anektodlardan sadece bir tanesiydi. Kendi düşüncemizi de zapladığımızı arkadaşımın sorduğu sorudan anlıyorum. Bir evde 15 çocuk, 2 hamile kadın, 1 yaşlı dede nasıl yaşar?... Ne kadar korkunç değil mi?..

Bir gün önce Diyarbakır'dan dönüşümün şaşkınlığıyla gördüğüm 10–12 katlı binaları anlatıyorum... Zorla "göç ettirilen aileler birleşerek –2 veya 3 aile– bir daire kiralayıp oturuyorlar" diyor taksi şöförü... Yaşamak?... Hangi koşullarda?...

Yatakta, mezrada, hücrede, sokakta, üstünde kan lekeleri olan bir veya birkaç insan figürü. Fonda gülücükler dağıtan ölüm mangaları, koltuğuna oturmuş kahvesini yudumlayan adam. Köyler yanarken "hatıra fotoğrafı" çektiren insanlar(!)...

"Bir görüntünün sizi nasıl etkilediğini asla bilemezsiniz" diyordu İngiliz ressamı Francis Bacon, "nasıl etkilediği zaman içinde ortaya çıkar."

17 Nisan pazartesi günü saat 10.00'da Diyarbakır DGM önündeyiz. İHD Diyarbakır Şubesi ile ilgili açılan davanın duruşmasındaydık. DGM ziyaretimizden çıkarken, kapıda 11 kişilik Alman bir grupla karşılaştık.

Kuruçayır köyüne 14 Nisan günü yapılan baskında köylüleri köy meydanında toplayan askerler, arasında çocuk ve kadınların da bulunduğu 80 kişiyi gözaltına almışlar. Baskın sırasında Mehdi Arı adlı köylünün evi tamamen yanmış. Diyarbakır'ın Silvan ilçesine gelen 11 Alman yaptıkları inceleme sonunda adı geçen köyde alınan köylülerin serbest bırakılması için eylem yapmışlar, pankart açıp aleyhte slogan atıp yürümüşler ve gözaltına alınarak ilgili yer ve mekanlardan geçirilip DGM duruşma salonuna getirilmişler. Diyarbakır DGM'ye çıkarılan 11 Alman'ın ifadeleri alındıktan sonra sınırdışı –Diyarbakır dışı– edilmelerine karar verilmiş.

Uçakta tekrar karşılaşıyoruz kendileriyle. Yolculuk süresince bir dolu görüntü geçiyor gözümün önünden, bir dolu fotoğraf. J. Berger'in 'Istırabın fotoğrafı'yla ilgili söylediklerini anımsıyorum: "Fotoğraflanmış bir ıstırap anıyla yüzleşme, çok daha yaygın ve acil bir yüzleşmeyi maskeleyebilir. Bize gösterilen bu savaşlar, genellikle doğrudan ya da dolaylı bir biçimde, 'bizim' adımıza yürütülmektedir. bize gösterilen şey, dehşete düşürür bizi. Bundan sonraki adım, politik özgürlükten yoksun oluşumuzla yüzleşmek olmalıdır. Varoldukları şekliyle politik sistemler içinde, bizim adımıza yürütülen savaşlara fiilen müdahale etmemizi mümkün kılacak hiçbir yasal olanağa sahip değiliz."

Günlük gazeteleri gözden geçirirken rastlıyoruz, cesetlerin önünde ve arkasında gülümseyen asker fotoğraflarına. Görüntüye bir önceki gün sınırdışı edilen Almanlar'ın yüzleri eşlik ediyor.

"En kötü zaten olmuştur" diyordu Bacon, "yapacak bir şey yoktur."

Gerçekten yok mu?!

SELDA BAĞCAN
TÜRKÜLERİMİZ 1

1- Sivas ellerinde sazım çalınır
2- Gesi bağları
3- O günler
4- Adaletin bu mu dünya
5- Tatlı dillim
6- Çemberimde gül oya
7- Yalan dünya (Selda / Moğollar)
8- Kalenin dibi (Selda / Moğollar)
9- Anayasso (Selda / Moğollar)
10- Mapusanelere güneş doğmuyor
11- Dane dane benleri
12- Bülbül
13- Bölemedim felek ile kozumu
14- Mapusane içinde
15- Eyvah gönül
16- Altın kafes
17- Nem kaldı (Selda / Kardaşlar)

SON KASETİ ÇIKTI

MAJÖR MÜZİK YAPIM Tel: (0.212) 527 61 28

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

özel
panel konusu:
EKREM BORA

yönetmen ertem eğilmez'in, sonra'dan, ölümüne yakın **arabesk** filmi'yle inceden inceye ti'ye alacağı nefis melodramı **sürtük**'te, yeşilçam'ın üç ası döktürür!. türkan şoray, cüneyt arkın ve özel panel konu'muz ekrem bora!.

filmde; ekrem bora sert, haşin ve de gaddar bir gazino patronu'dur!. gazinosunda assolist, yatak odası'nda metres olan bir bayan'ın kaprislerine dayanamayarak, senin gibilerinin allahını yaratırım ben, edasıyla bir tür **image-maker**'lığa soyunur! gittikleri bir kenar mahalle meyhanesi'nde cavıldayan hayat dolu türkan şoray'ı alarak bu iddiasını gerçekleştirir!. lakin bu arada haşin ve gaddar ekrem bora, saf ve hayat dolu türkan şoray'a aşık olmuştur!. lakin bir başka bu arada ise, saf ve hayat dolu türkan şoray, içli ve fakir bir müzisyen olan cüneyt arkın'a vurulmuştur!. film süresince ekrem bora, türkan şoray'ın kendisini sevmesi için elinden gelen ve gelmeyen her türlü kötülüğü, her türlü iyiliği dener!. lakin türkan şoray; nuh der, peygamber demez, oysa bilindiği gibi nuh, bir peygamberdir!. neyse; ekrem bora, filmin sonunda, oğuz'un attığı nefis topu, göğsünde yumuşatarak, muazzam bir vücut çalımıyla sevenlerin arasından ayrılır ve içi kan ağlayarak olay mahallini terk eder!.

aşk üçgenli filmlerde, ekrem bora'ya genellikle, acı ve sineye çekmek durumu düşer!. ekrem bora; hak eder, bedel öder lakin sevinç ve sevgisi hep kursağında kalır!. ol-du-ra-maz!.

nasıl diyorlar!. onun bir gusto'su, stil'i, tarzı vardır!. kötülüğü zevk olsun diye değil de, daha çok çaresiz kaldığı zamanlarda veya doğası gereği uygular!. onda ne filmlerdeki kötü erol taş'ın, zorda kalınca aman dileyen aciz ve köylü halleri görülür!. ne de filmlerdeki kötü adam önder somer'in, emeline ulaşmak için binbir türlü kancıklık (!) denemeleri!. ekrem bora, açık futbol'dan yanadır!

iyi oynar lâkin sonu hep, iyi oynadık, yenildik, ama ezilmedik olur!.

filmlerdeki ekrem bora; kötü adamlığa öylesine tuhaf bir büyü ve sahicilik katar ki; filmin sonunda onu seçmeyen kızlara-kadınlara kızarsınız!. öyle garip bir kötü adamlık oynar ki; karşısındaki iyi adam'ın adeta posasını çıkarır, sonra da kıza "al başına çarp" der gibi çekip gider!.

tabir caizse ekrem bora, kötü adamların atatürk'üdür!. dış görünüşü; yabancı, ulaşılmaz ve müthiş görkemli bir izlenim uyandırırken, iç görünüşünde; doğulu, çaresiz, aciz ve muazzam bir hayat beceriksizi vardır!. onun çok sevdiği karşısındaki kadınlar ve kızlar onu anlayamaz ve sevmezler!. onu seven kadınları ve kızları ise, o sevmez, hiç yüz vermez!.

bugün kadir inanır'a yükletilen maço'luk imajı, ekrem bora'da daha erken ve daha fazla vardır. lakin ekrem bora'nın maço'luk imajı, kadir inanır gibi kaygı verir derecelere çıkmaz!. evvela ekrem bora, bıyıksızdır!. sonra ekrem bora'nın maçoluğu incelmiş, rafine, şehirli bir harmanlama arzeder!. ekrem bora'nın havasında; hem fransız kara polisiye film tipleri'nin (mesela, jean gabin, alen delon) soğukkanlı ve jilet yanlarını ,hem de amerikan gangaster filmleri tipleri'nin hareketli, kuvvet düşkünü (mesela, james cagney) esintilerini bulmak mümkün!. ekrem bora; hem fiziği, hem yüzü, hem de verdiği değişik ve kendine has erkeksi havasıyla, doğrusu sinemamızda az bulunan sanatçılardandır!. usta terziler için müthiş bir kumaştır!.

23 yaşında bir dergi'nin açtığı yarışmayla sinemaya bulaşmış!. sonra da en aranılan oyunculardan olmuş!. küçük hanfendi belgin hanım'ın da en şakacı ve zıpır arkadaşı!. halbuki belgin hanım'ın çizdiği o narin, kırılgan, aparman kızı figürüyle, ekrem bora'nın çizdiği o sert, haşin, sokak çocuğu figürü birgün bir yerde hiç uzlaşmaz gibi görünüyor. fekat ünlü düşünür ve kasılır kayahan aabimizin de dediği gibi yolu sevgiden geçen herkes birgün, bir yerde mutlaka buluşabiliyor işte!.

sürtük, suçlular aramızda, dikkat kan aranıyor, şöhretin sonu ve yumuşak ten filmleri, ekrem bora'nın özel değişik havası'ndan ilginç ipuçları verirler!.

şöhretin sonu filminde yine gazino patronu'dur!. ve bülent ersoy'a hâmilik yapar!. bülent ersoy'un, erkeklikten bugünkü haline döndüğü evrelerin belgeseli niteliğinde bir filmdir, şöhretin sonu.. ve ekrem bora; bu filmde, daha dingin, olgun ve karşısındakini anlamaya, olduğu gibi görmeye çalışan bir gazino patronu'nu oynar!. lakin zaman zaman bülent ersoy'a, bir uzaylıya bakarcasına tuhaf, bakmaklardan da kendini alamaz!. şöhretin sonu filmi düşüncesi, ilginç bir buluş ve karışım doğrusu!. ekrem bora'yla bülent ersoy'u karşı karşıya düşünmek bile insana sayfalar dolusu lagaluga'lar yazdırtabilir çünkü!.

yumuşak ten, sanırım ekrem bora'nın şimdilik son filmi'dir!. yine kadınlara olan mesafeli bakışı eksilmemiştir!. yine aşkı arar, yine bu aşkı hak eder, yine çok ağır bedeller öder, ödemeyi göze alır, lakin yine ekrem bora'nın sevinci kursağında kalır!. yaşlılıkla beraber giderek, haritalardaki güneydoğu anadolu bölgesi'ne benzeyen yüzü, yine hem kudretli, hem de çok aciz bir ifadeyle donar!. yazılar geçmeye başlar...

bazı oyuncuların oyunculuğu, seyredenleri yorar!. bazı oyuncuların oyunculuğu ise, seyredenleri dinlendirir!. ekrem bora'nın oyunculuğu dinlendiren bir oyunculuktur!.

ekrem bora gibi bir de mesela murat soydan'ın sinema serüveni de çok ilginç!. doğrusu murat soydan'ın da hem sinemaya, hem de hayata düşürdüğü gölgeler irdelenmeğe değer!. ikisinde de hem bıçkın, hem de çok çekinik ilginç alaşımlar var!. uzun zaman yıldız olarak kaldıklarına göre de, hem iyi oyuncular hem de kadınlar tarafından beğeniliyorlarmış demek ki!. sadece kadınların değil, erkeklerin de özdeşleştikleri iki nev-i şahıslarına münhasır tiplermiş demek ki!. murat soydan'ın bu yaşlarında halâ ve çok uzak taşra kır kahvelerinde şarkıcılık yaptığını bilmek ise murat soydan'ın, hayatı deneme biçiminin ilginçliğine işaret etmiyor mu?.

ikisine de saygılar sunuyor, uzun ömürler diliyorum!.

ANAP'dan YDH'ya bir siyasal ensest denemesi

Ufuk URAS

YDH kurmayları. Karargah dökülmelerle netleşiyor. Dökülenlerden Cengiz Candar (solda)

Türkiye sağının yorgun emektarı ANAP ve benzerleri giderek yerini Yeni Demokrasi Hareketi'ne (YDH) bırakacak gibi görünüyor. Sözkonusu olan basit bir gömlek yenileme işlemi mi, yoksa farklı bir Beymen kreasyonu ile mi karşı karşıyayız sorusuna YDH'nın programatik düzeyde bir değerlendirmesiyle yanıt bulabiliriz. YDH'nın bu aralar gerçekleştirdiği kongrelerindeki, entelektüellerle müteahhit vs. mafyası arasındaki delege mücadeleleri gibi, Türkiye'deki reel siyasetin cilvelerini şimdilik parantez dışında tutalım.

Dünyada Reaganizm, Thatcherizm ve Özalizm gibi münferit adlarla ortaya çıkan yeniliberal/muhafazakar hareket hem teorik, hem de ampirik iflasıyla düşüşe geçerken, böylesi bir momentte YDH'nın Özalizmin bir varyantı olarak, yıldızının parlayıp ön plana çıkması, aslında son derece ilginç bir gelişme.

Yeni liberalizmin temel kabullerine bakıldığında, YDH programında her alanda birebir tekabüliyet görünmese de, ana çizgileriyle, yazının başlığına denk düşen bir yakın akrabalık ile karşı karşıya olduğumuz ortada.

Entelektüel hegemonya

Birey/toplum ilişkisinde bireysel faydaya vurgu yapmaktan, doğal hukuk öğretisine, mülkiyet hakkının ve görünmeyen elin erdemlerinden, her mübadele biçiminin özgür iradeyi yansıttığı varsayımına değin bir dizi kabulün (amentünün) YDH'nın deklarasyonlarında mündemiç olduğunu görüyoruz. Yeni liberalizm, bu kabulleri geliştirip yeni bir formatta sunarak dünyanın hemen birçok yerinde ortalığı silip süpürdü ve yaşanan süreç bir entelektüel fetih harekatına dönüştü. İngiltere'de M. Thatcher (Namıdiğer Mrs. Tina: There's no alternative) iktidara gelmeden önce 4 yılda İngitere üniversitelerinde 6000'e yakın toplantı düzenlemiş ve sözkonusu hegemonyayı temin etmişti. Thatcher, 80'li yıllarda "ekonomi araçtır, asıl önemli olan zihniyeti değiştirmektir" diyordu. Türkiye'de en önce ANAP sonra YDH, başta üniversiteler olmak üzere, önemli bir çekim alanı yarattı. Girişimci kültürü ve servet avcılığı ideolojisi yaygınlaştı. Bu çerçevede, YDH programında ANAP mirasının desteklendiği (S.50) özellikle vurgulandı.

Yeni ' Aydınlar Ocağı'

Bugün Kemalizmden Aydınlar Ocağı'na (Türk–İslam sentezciliği) çeşitli ekoller, dünyayla bütünleşme özlemleriyle liberalleşmeye eğilimli burjuvazinin üçüncü kuşağının ideolojik zamkı olamıyorsa, Yeni Aydınlar Ocağı olarak YDH bu misyona teşne gözüküyor. C. Boyner partiye genel başkan seçildikten sonra, Kanal D'ye verdiği demeçte, "muhafazakar bir ahlakın takipçisiyiz" derken her alanda bu role hazırlıklı olduğunun ipuçlarını veriyor.

Tabii bu arada, YDH'ya soldan destek verenler, "böyle bir ülkede liberalizmi savunmak bile sol bir tutum olarak değerlendirilebilir" diye düşünüyorlarsa da, muhafazakar bir etiğin bekçiliğine soyunma onuru ayrı bir hazım konusu olduğundan, sanırım gastroontolojinin alanına giriyor.

Yeni liberalizmde verili olanı, marksizmin problematik kılması, dışarıdan bir eleştiriyi mümkün kılıyorsa da YDH, programatik düzeyde kendi iç tutarlılığı itibariyle de eleştirilebilir.

Partiye adını veren yeni demokrasi ifadesinin içeriği hakkında kendi metinlerinde bir bilgi sunulmuyor. Demokrasi/yeni demokrasi ayrımının önemi dolayısıyla bu konuda birçok tahminde bulunmak mümkün. Demokrat Parti geleneğine göre bir belirleme yapıldığı varsayımından, Yunanistan'daki Yeni Demokrasi Partisi'ne öykünmeye değin birçok şey türetilebilir. Belki de, istifa etmeden önce, partideki önemli isimlerden olan C. Çandar'ın entelektüel zikzaklarının ilk durağı olan Maoizmin, yeni demokrasi anlayışının, yıllar sonra bilinçaltından tezahür etmesi gibi bir olasılığı bile hesaba katmak gerekir.

Bir partinin programında, ülkenin sorunlarına yönelik öncelikleri ve çözüm önerilerinin hepsini gözden geçirmek doğal olarak uzun bir mesai gerektirir. Bu yüzden, diyelim, işsizlik gibi temel bir konuda, parti programında ve hatta yeni liberal zihniyetin dağarcığında ne var ki bu kadar iddialı olabiliyorlar diye baktığınızda, şaşırmamak elde değil. Bu yüzden G. Thernborn, "Why some people are more unemployed than the others" başlıklı çalışmasında, yeni liberallerin krizin ürünü olduğu ve fakat krizi de yoğunlaştırdığını vurgulaması son derece önemli bir gözlem. İşsizliğin yüzde10'u geçtiği ülkelerde yeni liberaller, işsizliğin yüzde10'un altında olduğu ülkelere göre daha kolay iktidara geliyorlar ve uyguladıkları iktisat politikaları gereği işsizliğin daha da artmasına neden oluyorlar.

Büyük depresyonla beraber, piyasa ekonomisinin ortaya çıkardığı işsizliğin kendiliğinden giderilemeyeceği kabulü ön plandayken, giderek yeni liberal ortodoksinin, işsiz kalmış bireyin, cari dönemde işsiz kalmayı, gelecekte çalışmaya tercih etmiş biri olduğu varsayımına bırakarak, konu gündemden, dolayısıyla programatik önermelerden düşebiliyor. İşsizlik bireylerin iradi kararlarının ya da yeteneksizliklerinin sonucu olarak kabul görüyor. Kamu sektörünün daralmasının kitlesel işsizliğe neden olması bu illüzyonistleri hiç ilgilendirmiyor.

Hal böyle iken, bu tür programların besin kaynağı olan Hayek'in "Road to serfdom" gibi 1994'lerde yazılan, ya da Friedman'ın "Capitalism and Freedom" (1962) gibi benzeri metinlerin tekrar işporta tezgahlarında pazarlanması anlamlı. Bu metinler, demokrasinin ancak kapitalizmle birlikte varolabileceği ve aralarında neden/sonuç ilişkisi olduğu teziyle başlayıp, kolektivizm düşmanlığı ve sendikal hareketlerin özgürlüğün en büyük tehdidi oluşturduğu savlarıyla perdeyi kapayıp, 1990'larda da revaçta kalmayı başarıyorlar.

Bu teorisyenlerin pratisyeni M. Thatcher da hatırlarsanız, İngiltere'de madencilerin grevini, greve katılmayan bireylerin haklarını savunarak korumaya çalışmıştı. (Bak: L. Şanlı, Yeni sağ politikalar, yayınlanmamış doktora tezi,1991) Böylece özelleştirme de hem sendikal hareketin tasfiyesini, hem de burjuvaziye sermaye aktarılmasını sağladığından, benzeri bütün programların baştacı oldu.

Şimdi, YDH programındaki diğer önerme ve tespitlere şöyle bir kuşbakışı göz atalım. İtiraf etmek gerek ki, program, ilk deklarasyonda yer alan bazı incilerin (!) çıkartılması nedeniyle daha tutarlı. İlk metindeki, "yüzde 99'u müslüman olan Türkiye'nin islam/laiklik sentezini yakalaması" gibi ya da "ekonominin tabiileştirilmesi" gibi derin (!) tezler tekrarlanmıyor. (Anlamsızlığını vurgulamak için İngilizce söylersek, 'The naturalisation of Economy'de 19. yy. laisses–faires ekonomisi murat edilmektedir. Ama böyle söylendiğinde de hem ayıp kaçacak, hem de bir orijinalliği (!) kalmayacaktır.

YDH'nin programda cisimleşen tezleri, tüm bireylerin devletle ilişkisinin simetrik olduğunu varsayan, sosyaldemokrasinin "hakem devlet" (YDH programı s.2) tasarımına yakın duruyor. Yine de kriz durumlarında, burjuvazinin siyaseten güçlü devlet beklentisinde pek değişiklik olmuyor. Birikim tarzı değişikliği ya da sermayenin yeniden yapılanması bu "refleks"te bir değişiklik yaratmıyor. Zaten ithal ikameci politikalardan, ihracata yönelik politikalara geçişte, Sanayi Odası'nın ilk 100 firmasının dizilişinde de kaydadeğer, ciddi bir değişim ya da sarsıntının izine rastlamıyoruz. Ama buna rağmen, siyasi düzeyde ayrışmalar olabiliyor. Küçük esnaf ve tüccarın desteğine dayanan Refah Partisi bile, 4. büyük kongresiyle dünya ile bütünleşen bir iktisadi/siyasi perspektifi ve devlet tasarımını yeğleyebiliyor.

YDH bununla da kalmayıp, Batı'da "sanayi sonrası toplum" esprisi çerçevesinde gündeme gelen "bilgi toplumu"na ulaşma yaklaşımı içinde. (YDH programı, s. 50) herhalde burada bilgiden "knowledge" değil, "informative societe" anlamında, "bilişim toplumu" kastediliyor. "Bilgi toplumu" derken bile bilgisizce davranılması bir yana, sanayi toplumu sürecini bile yakalayamamış olan Türkiye'de bu tezler biraz "snob"ca kaçıyor.

Yine programdan YDH'nin birçok şeye olduğu gibi "tekel"lere de karşı olduğunu öğreniyoruz. Sanki tekeli rekabet ilişkisi doğurmuyor ve bunlar birbirine dışsal kavramlarmışcasına, partinin TÜSİAD üyeleri boşuna harakiri yapıyor. Kapitalizmin tabiatı gereği yaşanan bu sürecin, öznel tercihlerde bertaraf edilebileceği sanısını ciddiye almak mümkün değil, ama bunun ideolojik işlevi/önemi yadsınamaz.

Programdan "maddi zenginliğin kökeninde risk alma arzusu" (S.53)(!) bulunduğunu da öğreniyoruz. Şu arzuların gücünü ve nelere kadir olduğunu bir de "artı değer" teorisyenleri anlayabilse, sorun kalmayacak. Ama nerede o güdüsel yetenek. Biliyorsunuz, risk sözcüğü de, İngilizceye 17. yy'da giriyor. Tehlikeye girmek ya da kayalıklara doğru gitmek anlamında İspanyolca bir denizcilik teriminden geliyor. Herhalde bu arkadaşlar emperyalist ülkelerin maddi zenginliğini daha çok risk almalarına bağlıyorlar. Risk almanın insan sağlığına aykırı olduğu şiarı bir gün insanlığın gündemine geldiğinde, bu "risk maniac"larını ne yapacağımızı, onları nasıl oyalayacağımızı şimdiden düşünmeye başlamamız gerekiyor. "Borsa" vs. adlı oyun serileri bilgisayar teknolojisinin de yardımıyla geliştirilip, insanlara zarar vermeden, tatmin olmalarını sağlamak pekala mümkün.

Yine program, "piyasa ekonomisi önündeki bütün engellerin kaldırılacağı taahhüdü"nü (s.55) içeriyor. Acaba kaldırılacağı taahhüt edilen engellere bilinçli işçiler, sosyalistler ve sendikalar da dahil mi? Varoluşsal güvenliğimiz açısından kaygılanmamak elde değil.

Zaten YDH'nin "İş dünyası ile diyalog içinde stratejilerini belirleyecekleri" (s.53) de açıkça programda yazıldığından, semptomatik bir okumaya da gerek kalmıyor.

Program, "üretim ve ekonominin değişen koşullarını dikkate alan yeni bir endüstri ilişkileri sistemi"nden ne anlaşıldığını belirtmeye gerek duymuyor, ama bazı kurucuların işletmelerindeki performanslarına bakıldığında tahminde bulunmak güç değil.

Program, kamu arazilerinin satılmasından (s.58), "Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu'da piyasa ekonomisinin (burayı emperyalizmin çıkarı diye okuyun) güçlenmesi için sorumluluk üstlenecektir." (s.60) gibi hedefler de belirliyor. Belirtilen coğrafyalarda kimlerin taşeronluğunun yapılacağı, henüz teklifler netleşmediği için, adı konmamış ve net değil, ama hiç değilse kapalı zarf usulü mü, yoksa başka bir tür yöntemle mi ihaleye gidecekleri programda vurgulanmalıydı.

Yine 'milli birlik ve beraberlik'

Kimliklerin farklılığı gibi temalar üzerinde de duruyor program. Giderek yaygınlaşan bu moda tartışma, bireyleri kültürel kimliklerine indirgeyerek ve burada hapsederek, aslında her bir kimliğin de kendi içine kapanarak, diyaloğun ortadan kalkmasına ve her bir kimliğin işsel dayatmalarının evrensel düşünce yoluyla deşifre edilmesinin önünü kapayabiliyor. Bugün Batı'da yeni ve ultra sağ, tam da bu noktada, kamuoyu önünde kendini meşrulaştırmasının imkanlarını buluyor.

Program, "Türkiye'nin varlığı tehdit altındadır ve ülkemiz parçalanma riski taşımaktadır" (s. 49) gibi bir paranoyadan, "kimlik sorunu Türkiye'nin bütünlüğü çerçevesinde çözülebilir"e (s.53) varıyor. Kimlik sorunu ile Türkiye'nin bütünlüğü sorunu arasında kurulan bağı anlamak bizi aşıyor. Ama unutmamak gerek ki, program yazarlarının, "Etnik ayrımcılık... etkisizleştirilebilir" (s.51) gibi misyonları da bulunuyor.

Sonuç olarak, belki daha da uzatmaya gerek yok, siyasi liberalizm ile iktisadi liberalizmin yapısında içkin olan gerilim, program boyunca salınıp duruyor ve şurası açık ki eski, yeni, en yeni de olsa, liberalizmin eğriş büğrüş program cetvelinden, anlamlı, sağlıklı ve doğru bir çizgi çıkmıyor, ama yeterince ders çıkarmak mümkün. Zaten ensest ilişkilerde spastik ve mongoloid ürün verme olasılığı da daha fazla oluyor. Galiba bu durum siyasi düzey için de geçerli.

Bugün Kemalizmden Aydınlar Ocağı'na (Türk–İslam sentezciliği) çeşitli ekoller, dünyayla bütünleşme özlemleriyle liberalleşmeye eğilimli burjuvazinin üçüncü kuşağının ideolojik zamkı olamıyorsa, Yeni Aydınlar Ocağı olarak YDH bu misyona teşne gözüküyor. C. Boyner partiye genel başkan seçildikten sonra, Kanal D'ye verdiği demeçte, "muhafazakar bir ahlakın takipçisiyiz" derken her alanda bu role hazırlıklı olduğunun ipuçlarını veriyor.

Yeni bir Delos Birliği mi?

Suat PARLAR

Yeni Dünya Düzeni (YDD) halkların afyonunu, dozaj ve uyuşturucu etkisini artırarak yeniledi. Hümanizm, insan hakları, çevrecilik, feminizm, demokratizm, yerel katılımcılık gibi kavramların içi boşaltıldı. Bunların toplamından adeta yeni bir ideoloji üretildi. Dinin yanına küresel işbirliği konuldu. Demokrasi, sınıf mücadelesinden soyutlanarak kapitalist enternasyonalin bayrağı haline getirildi.

Klasik ulusal devlet küçültüldü, ancak üniversal çıkarlar için yoğunlaştırılarak güçlendirildi. Kapitalist enternasyonalin kurumlar ve kurallar şebekesi içinde monist politik–askeri karar mekanizmaları oluşturuldu. Operasyonel atılımları 1950'lerde başlayan bu karar mekanizmaları, 1980'lerden itibaren sosyalist sistemin çözülmesine yönelik kampanya ile kapitalist mülkiyet rejiminin enternasyonal yoğunluğa ulaştırılmasının programlayıcısı oldular.

Bilderberg (1954), Irileteral Commision, CFR, Rotary, Lions, Diners, Philantropist "mahfeller", "dernekler", "cemiyetler", vakıflar (Eisenhower, Fellowship) ve Gladio ve PS–X türünden örgütler enternasyonal mali–oligarşinin genelkurmayı işlevini üstlendiler. 1982'de Londra'da İngiliz parlamentosunda yaptığı konuşmada "demokrasi cihadı" ilan eden Reagan'ın politikaları 90'lı yıllarda iyice sağlamlaştırıldı. 1992 Mart ayında dünya üzerine yayılmış ABD kurumlarına özel bir kanaldan "gizli bilgiler"in anında ve çok yönlü olarak aktarılması amacıyla, Savunma İstihbarat Televizyonu (DIN) adlı bir şebeke kuruldu. Bu dönemde CFR (Council Of Foreign Relation–Dış İlişkiler Konseyi) "eylemci"lerin politik seferberliklerinin yoğunlaştığı görüldü. Brezinski, Kissinger, Huntington, C. Vance, A. Haig, Iacocca, V. Colby, C. Bush ve diğer CFR "eylemci"leri kapitalist enternasyonal adına "düşük yoğunluklu savaş" stratejisinin operasyonel görevlerini yerine getirdiler ve işlevlerine devam ediyorlar.

Öte yandan, "düşük yoğunluklu savaş" stratejisi ile birleştirilmiş "amaca yararlılık" ilkesine göre yürütülen "örtülü muharebeler" dünyanın pek çok ülkesinde devreye sokuldu. Bu bağlamda çevik kuvvet, vurucu güç, özel tim strateji ve taktikleri ile dolaylı muharebe, örtülü muharebe, "yumuşak hedeflere" yönelik kontra strateji ve taktikleri kapitalist enternasyonalin militer merkezlerinde planlandı. Pentagon, CIA, BND, MOSSAD, MİT türünden kuruluşlar sınıf mücadelelerini bastırma konusunda aynı zamanda operasyonel görevler de yaptılar. Sınıf mücadelesine dayalı iç savaşların saptırılmasıyla gerçekleştirilen "Balkanizasyon" süreçlerinde, kontrol–yönetim mekanizmaları da emperyalistler tarafından yönlendirildi. Global militarizmin dünya halklarına saldırısına Güney ülkelerinin 1.5 trilyon doları bulan borçlanması eşlik etti. 1 milyar 200 milyon insanın mutlak açlık tehdidi altında yaşadığı dünyada, kapitalist enternasyonal "eylemci"leri demokrasiyi insan iradesinden bağımsız işleyen "nesnel güçler"in insafına terketmeyi öneriyorlar. Yeni Dünya Düzeni'nin tanımladığı "nesnel güçler" Nikaragua'dan İran'a kadar onlarca ülkede 80'lerin başlarında devrimci dinamiklerin yeşerttiği köylü birlikleri, dayanışma grupları, kurtarılmış bölgelerin "kötü demokrasi"sini bastırdı. Devlet terörü, panik, kolektif sindirme kampanyaları ile korkuyu içselleştirmiş toplumlara toplu öldürme ayinleri ve bu ayinlere suç ortaklığı dayatıldı. Örneğin Irak'ta dökülen kan ile emekçi halklara çektirilen sefaletin maliyet–kar analizi temelinde demokrasi ile nasıl dengeleneceği basın tekelleri tarafından yıllardır anlatılıyor.

Silah ve petrol tekelleri, banka–finans oligarşilerinin uluslarüstü yönetim–iktidar aygıtları ideolojik bombardıman programlarını medya ile birlikte yürütüyorlar. Irak'a yönelik Yeni Dünya Düzeni saldırısı bu anlamda kilometre taşı oldu. Örnek olsun; köleci Atina'nın Pers saldırganlığını bahane ederek, ortak bir kasaya diğer site devletlerinin mali katkısını ve ortak bir deniz gücü temelinde askeri örgütlenmesini esas alan Delos Birliği, müttefik kuvvetlerin Irak'a saldırısına köleci dünyadan esintiler taşıdı. Köleci Atina'nın Delos düzenini, emperyal yayılmanın programatik ve ideolojik zenginliğine tarihsel vurgu anlamında kapitalist enternasyonal devraldı. Ancak şu farkla, Atina'nın köleler dışında kalan yurttaşlar için demokratik temsil olanakları vardı. Oysa kapitalist enternasyonal tüm temsil kurumları ve yurttaşlık değerlerini siyasi–felsefi planda yücelten köleci Atina'nın bile gerisine düştü.

İnsanlığın günü ve geleceğini oligarşik mülkiyet rejiminin enternasyonal–kapitalist açmazlarına terkeden Yeni Dünya Düzeni, parlamentoları da düşük yoğunluklu savaşın aracı haline getirdi. Kozmetik demokratikleşme prorgamıyla, insan hakları söylemine sıkıştırılan emekçiler sınıf bilincinden arındırılmaya çalışıldı. Modern neo–otoritarizmin sofistike biçimleri "demokrasi" ile edebi bir kelama kavuştular. Siyasi mistifikasyon ve karartma demokrasi kelamcılarına sanattan siyasete kadar alan açtı. Dünya ölçeğinde piyasa rasyonalliğine boyun eğmenin zorunlu ve doğal ürünü olarak sunulan demokrasiye HAYIR.

İnsani potansiyel ve dinamikleri kristalize eden, büyük devrimlerin akışı ile beslenen, toplumsal eylemi kamçılayan, devrimci süreçlere yolaçan doğrudan katılıma ve demokrasiye EVET.

İnsanlığın geleceğini oligarşik mülkiyet rejiminin enternasyonal–kapitalist açmazlarına terkeden Yeni Dünya Düzeni, parlamentoları da düşük yoğunluklu savaşın aracı haline getirdi. Kozmetik demokratikleşme prorgamıyla, insan hakları söylemine sıkıştırılan emekçiler, sınıf bilincinden arındırılmaya çalışıldı. Modern otoritarizmin sofistike biçimleri "demokrasi" ile edebi bir kelama kavuştular.

Allem Kallem

Ender ÖZKAHRAMAN

Kültür endüstrisi: Anlamın değişim değeri...

Ahmet URAL

1980 sonrası Türkiye'de yaşanan değişim kültürel yaşantımıza, kültürel üretim ve yaratıcılık süreçlerine de çarpıcı etkilerde bulundu. En önemlisi de kültür, bütünüyle pazarın ve sanayinin konusu haline geldi.

Kültür sermayesi, müzik ve sinema başta olmak üzere, ABD ve Avrupa'da 20 yy'ın ilk yarısında gelişimini ulusal/yerel bazda tamamlamıştı. Uluslararası ve tekelci bir niteliğe ulaşmaları içinse, ikinci savaşın bitmesi gerekecekti.

İkinci paylaşım savaşı sonrası, ABD ve Avrupa Kültür Endüstrisi'nin oluşmasında önemli olacak birkaç gelişmeye daha sahne oldu. Elektronik ve enformatikte yaşanan ve soğuk savaşın kışkırttığı gelişmeler sonucunda bir yandan otomasyon gelişirken, diğer yandan da TV ve reklamcılık gelişti. Turizm sektörü ise, bunlardan bağımsız gibi görünse de, giderek aynı mecraya akacak bir gelişmenin özel damarlarından birini oluşturuyordu.

İkinci savaş sonrası kültür sermayesi, ABD'nin barış pazarlıklarında masaya sürdüğü sinema kotalarıyla ciddi bir uluslararası atak yaptı. 60'lar sinema ve müzik endüstrisinin yayılma yıllarıydı. Bu yayılmaya 68 dalgasının da önemli bir tüketim zemini oluşturduğu söylenebilir. '70 sonrası ise, tek tek alanlarda yayılma gösteren kültür sermayesi giderek uluslararası bir endüstri olma eğilimi içine girdi. Basın, yayın, müzik, TV, sinema ve reklam sermayeleri hızla entegre olmaya başladı. Ağırlıkla TV'lerin açtığı kanaldan pazarını kuran ve halkla ilişkilerini yürüten kültür endüstrisi 80'lere gelindiğinde artık bütün endüstri kolları kadar güçlü, kar oranları çok daha yüksek ve çok daha etkin uluslararası bir endüstri ve pazar haline gelmişti.

Kültür endüstrisi, 70/80 arası –başta reklam sektörü olmak üzere– yeni bir tür elemanla tanıştı. 68 kuşağının bir kesimi yaratıcılığını, düşlerini ve enerjisini angaje ettiği gelecek tasarımlarının "geri dönülmez bir yenilgiye uğradığı"na karar verince, yenilgiyi kazanca dönüştürmenin yeni yollarını buldular. Yaratıcılıkları karşılığında para kazanacakları, bu arada slogan üretmeyi de sürdürebilecekleri yeni bir meslek, annelerinden gizlemek zorunda oldukları bir meslek, reklamcılık önemli bir gelişme yaşadı.

On yıllarca toplumu dönüştürmek için analiz etmiş zihinler, bu kez malların pazarlanmasında aynı bilgiyi etkin biçimde devreye soktu. Artık malların kullanım değerinden öte, kullanana, sahip olana sağladıkları sosyal atmosfer de satılmaya başlanmıştı. Bu durulabilecek bir nokta değildi. Elbette daha da ileriye gidilecekti. Gidildi... İnsanlığın ilk günden beri en temel faaliyetlerinden biri olan yaşamı anlamlandırma çabası, farklı bir amaç için, farklı bir dolayımdan ve çok farklı sonuçlar üretmek üzere, reklamcılarca bir oyuna dönüştürüldü. Değerleri giderek malların sunumunda "çengel" olmaya başladı. Kısacası bütün kültür, insanı insan yapan tüm temel değerler bir malın pazarlanmasında kullanılabilecek bir malzemeye dönüştürüldü.

TV'lerin gezegen yüzeyinde bu dönemde elde ettiği olağanüstü yaygınlık bu barbarlığı daha öteye taşıdı. TV'ler diğer medyadan farklı olarak, yalnızca reklam pastası dolayımıyla yaşadığı ve reklam almanın ölçüsünü de izleyici oranları oluşturduğu için, reklamcıların buluşunu TV'ciler geliştirdi. Artık yatak odalarımıza yerleştirilmiş bir vitrinden yalnızca geleneksel tüketim malları değil, aynı zamanda insani tüm değerlerimiz satışa sunuluyordu. Kültür endüstrisi yapılanmasını tamamlamıştı. Artık anlamlar yaşantımızda (iktisatçılar iğretilememi hoşgörsün) yalnızca "kullanım değerleri"yle değil, "değişim değerleri"yle de varolacaklardı.

Artık sevgi, şiddet, umut, aşk, cinsellik, dostluk, vefa, bağlılık, dayanışma, bilme ve öğrenme arzusu, merak ve röntgencilik, dedikodu ve bunun gibi daha onlarca insan yaşamının temelini oluşturan kavram ve değerler, biz "müşteriler" için tasarlanıyor.

Elektroniğin ve enformatiğin tüm olanaklarının seferber edildiği bu çalışma sonucunda tasarlanıp, üretilen mallar hepimize, sinema filmleri, TV dizileri, haber programları, reality show'lar, eğlence ve komedi programları, müzik klipleri, çoksatar müzik albümleri, çoksatar ürünlerin kahramanlarını temsil eden semboller, bebekler, oyuncaklar, tişörtler, şekerlemeler ve daha yüzlerce biçim altında oturma odalarımızda pazarlanıyor. Tüketim için talep oluşturuluyor.

Böylece kültürel ürünler kullanım değerlerinin yanısıra değişim değerleriyle de pazara sunulmuş oluyor. Ancak seçme şansımız var. Geçmişte olduğu gibi, Tekel'in sigarasına da TRT'nin abus görüntüsüne de artık mahkum değiliz. Vaadettikleri tatmin sağlanamazsa uzaktan kumanda cihazları elimizde... zapla gitsin! Gelsin öbür kanal... Hadi!... Televizyona!..

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım Ruhi

Kestanemi çizdirtmem

Bu ben miyim, ya mihman mı bilinmez
Hakikat alemi yekzan oluptur.
Francis Ford Coppola

Uzunca bir zamandır, kestanecilerin niçin "kestane kebap, yemesi sevap" diye bağırdıklarını düşünüp, halkımız adına bayağı tedirgin oluyordum. Sonunda, geçen gün bi kestaneciye patladım:
–Yiyemeyenler günah mı işliyo yani kardeşim! Fakir fukarayı rencide etmeye utanmıyor musun?
–De get la! Manyakmın neyin lan sen?
–Ayıptır beyler! Böyle bağırmayın. Artık din işleri ile kestane işlerini birbirinden ayırmak lazım.

Aramızdaki tartışma uzadı ve sonunda ben Süleyman Bey'e gitmeye karar verdim. Yolsuzluk, rüşvet, kontrgerilla, yargısız infaz, enflasyona amenna, ama bu ülkede, memleketin bi kestanecisine özgürce fikirlerini söyledin diye, o kestaneci akrabalarıyla bir olup senin kestaneni çizmeye kalkışıyorsa, ben bu meseleyi cumhurbaşkanına kadar götürürüm arkadaş!

Yarım saat sonra köşkteydim. Usulca çıktım merdivenleri ve büyük salonda beklemeye başladım. Yukarıdan Süleyman Bey'in sesi geliyordu:
–Hep senin yüzünden oldu Nazmiye. Sen "halk rahatsız olabilir, bir de fakir fukaranın düğününe gidelim" diye tutturmasan, bunlar gelmeyecekti başımıza!
–İyi de, kaza oldu ayol! Herkesin başına gelebilir.
– Nasıl herkesin başına gelebilir! Dünyanın hangi ülkesinde Cumhurbaşkanının kafasına şerbet dökülmüştür yahu!
–Canım, gelinin kayınbiraderinin, bir diğer deyişle damadın kardeşinin sakarlığı işte yahu! Niye büyütüyorsun ki bu kadar! Senin şanssızlığın! Dünyada kaç tane cumhurbaşkanı hava boşluğuna düşmüş şimdiye kadar, ama sen düştün işte. İrtifa kaybettin. Bu da onun gibi bi şey!..
–O başka! O teknik bir konu. Kaderde varsa Latin Amerika'dan dönememek, neye yarar üzülmek!
–Fena mı oldu ama Süleyman! Devletin başına geldiğinden bu yana ya zengin düğünlerinde şahitlik yaptın ya da Arjantin, Brezilya dolaştın durdun. Ne olmuş yani! Çıkıp biraz da halkımızla ilgilendik!
–Bırak Allahaşkına Nazmiye. Ne işimiz vardı bizim Alibeyköy Papatya Düğün Salonu'nda yahu!
–Sheraton'larda, Hilton'larda karidesleri, istakozları götürüyordun, onlar iyi de bu mu kötü yani!
–Halkçı mı kesildin başıma Nazmiye? Benden habersiz komunist mi oldun? Beni niye örnek almıyorsun? Bak bana, karada neysem havada da oyum. Karada kaplan, denizde aslanım. Var mı bana yan bakan!
–Ama halkımıza yazık günah değil mi Süleyman? Bir baba olarak biraz özen göstermen gerekmiyor mu?
–Gittik aralarına girdik işte. Ne oldu yani! Damadın babasını gördün değil mi? Herif bi dakka bile yanımdan ayrılmadı. Vır vır vır konuştu. İki saat, Isparta'da nasıl askerlik yaptığını anlattı. Yok mıntıka temizliğiymiş, yok Hasan Çavuş varmış, kodumu oturturmuş. Daral geldi yahu! Bana ne ya senin askerliğinden. Zaten asker lafı geçince kan beynime sıçrıyor.
–Olsun! Yine de iyi düğündü be!
–Nesi iyi yahu! Kafam kulağım şişti. Tutmuşlar üç tane dandik çalgıcı, herifler dımbır dımbır aynı şarkıyı çalıp durdular. "Kahve gümgümde kaynar, havar le le!"
–Ne çalacaklardı peki? Yehudi Menuhin yönetimindeki filarmoni orkestrası değil ki bu!..
–Öff! Entel takılma Nazmiye! Sıkıntı bastı beni işte! Hele o şapşal kaynana da takı töreninde cırtlak sesiyle "damadın cumhurbaşkanından bir adet burma bilezik!" diye bağırmadı mı, yerin dibine girdim vallahi! –Ay abartıyorsun Süleyman!
–Neyi abartıyorum yahu! Dünya siyasi tarihine geçecektik o gece vallahi. Postmodern olduk Nazmiye. Acaip bişi, Fellini öyle bi sahne çekse o film gişe rekorları kırardı valla!
–Fellini de kim?
–Boşveeer!

Üçbuçuk saattir aşağıda bekliyordum. Canım sıkılmaya başlamıştı. Süleyman Bey bir türlü aşağı inmiyordu. Bari ben yukarıya çıkayım dedim. Pat diye merdivenlerde karşılaşmadık mı! Beni önce şöyle bi süzüp, sonra ağır ağır sordu:
–Söyle bakayım, sen benim neyimsin?
–Nasıl yani neyinim?
–Canım, memurum musun, işçim misin, köylüm müsün, emekli, dul ve yetimim misin? Söyle bana sen kimsin? Kendini kategorize et!
–Ben senin delinim!
–Hah bir sen eksiktin. Bu gül gibi ülkede sen de mi dertlisin?
–Şey, ben şeyi diyecektim!
–Anlat, açıl bana. Bu ülke benden sorulur. Antalya'nın sokaklarında dolaşan karıncaların attıkları adımı bile bilirim. Antep'teki tarla farelerini, Gümüşhane'deki hamam böceklerini,

Amasya'daki elmaları, yeri, göğü, toprağın altını üstünü, eşiktekini, beşiktekini, herşeyi bilirim. Anlat!

Öyle tatlı konuşuyordu ki, bir an realitemi tanıyacağından korktum. Birkaç dakika durdum. Sonra yavaşça yanına yaklaştım ve kulağına eğilip fısıldadım:
–Herşeyin farkındayım, dedim. Sen bildiğin gibi devam et!

SÖZ SENDE

Hak yoksa çocuk da yok!

İşçiler, taleplerinin gerçekleşmesi için, üretimden gelen güçlerini kullanmayı nasıl en etkili silah olarak keşfetti ve gerektikçe bunu kullandıysa; kadınların da artık, hem kendi talepleri, hem çocuk hakları için üretimden gelen gücünü kullanmayı keşfetmesi ve kullanması gerekiyor. Kadınlar süresiz, ta ki talepleri gerçekleşene, çocuklar için hakça bir yaşam yaratılana kadar bu kirli dünyaya çocuk getirmemelidir.

Çocuk, yalnız kadına değil; ülkeye, giderek dünyaya gereklidir. İnsan soyunun varolması, yaşaması için gereklidir. Bu kapsamlı ve ezici görevin yalnızca kadınların tek tek omuzlarına yıkılması haksızlıktan öte zulümdür.

Öylesine güçlü bir tezgah ki bu; otomatik olarak toplumun bir yarısı, apolitik, edilgen, güdümlü kılınıyor. Egemen iseniz dilediğinizce at oynatabilirsiniz artık. Ayrıca, 'çocuğa devam' dendiğinde (ki birçok görünen, görünmeyen kurum ve kurallar böyle der) çocuk giyim sanayisinden emme şekerine, çikolatasından oyuncak sektörüne kadar pekçok sermaye zincirinin gönülleri de hoş olur.

Hem niçin çocuk getirmek bu dünyaya? Yarın işsiz kalıp açlık sıkıntısıyla gözyaşlarına tanıklık etmek için mi?

Eğitim hakkından, eğitimin özelleştirilmesiyle yoksun kalışını, kapı dışarı edilişini; onun bunun piyonu, kara cahil, belki koca kirli sakallı bir kokarca oluşunu acıyla izleyebilmek için mi?

Dünyanın ya da ülkenin bilmem hangi köşesinde hiç de ilgili olmadığı, barbarların bir çıkar savaşında öldürülüşünü ya da birkaç organını kaybedişini görmek için mi?

Ne zamana kadar onun elinden tutabilirim? Hem kendi yaralarımı saramaz, kendime bile yetemezken; ona nasıl ve ne zamana kadar destek olabilir, sıcak bağrıma basabilirim. Hem bu yeter mi, bir insan yavrusuna, sırtındaki copların acısını unutturabilir mi? İşte bunun için; bu kirli, kokuşmuş dünyaya çocuk getirmiyorum.

İşte bunun için; oyuncak sektöründen, çocuk giyim sanayisine kadar herşeyi tatil etme yetimi ortaya koyuyorum.

Çocuklar için; ücretsiz kreş, gündüz bakımevleri, anaokulları, okuldışı zamanlarında mütalaalar; günlük sütünden yumurtasına kadar; oyun alanlarından sportif ve sanatsal yetenek geliştirici merkezlerin tam donanımlı oluşumuna ve çocukların eşit fırsatlara mutlaka ve mutlaka sahip olacağı ana kadar çocuk yapmıyorum.

Dövülmeyeceği, horlanmayacağı, aç kalıp köprü altlarına mahkum olmayacağı bir dünya oluncaya kadar çocuk yapmıyorum.

Daha güzel bir dünya kuruluncaya kadar çocuk yapmıyorum.

"Daha güzel dünyayı çocuklarımız kuracak" masalına; daha doğrusu korkunçluğuna katlanmak istemiyorum.

Daha güzel dünya kavgadan geçer.

Bu kavgayı çocukların çocuk omuzlarına yüklemek insafsızlıktır!

Biz kadınlar olarak; çocuklarımız için en son ve en büyük özveriyi yapacağız. Onlara yaşanası bir dünya yaratmak için kavgayı üstleneceğiz. İşte bunun için; –şimdilik kaydıyla– çocuğa hayır.

Ve kavgadan sonra, insanın insanca yaşadığı dünyanın çocuklarını, yine biz zevkle dünyaya getireceğiz. Çocuk sevgimizden asla kuşkuya düşülmesin. Onlara duyduğumuz sevgiyi hiç ama hiçbir şeyle kıyaslamayız. Yalnız, "yaşamı, uğruna ölecek kadar çok sevmek" mantığındaki gibi biz, çocukları bu kirli dünyaya getirmeyecek kadar çok seviyoruz.

Not: Bu yazıyı kaleme alan kadın (ben) yaşamındaki pek çok hatanın en büyüğünü, bundan 12 yıl önce dünyaya bir çocuk getirerek yapmıştı. Çünkü hipodromda çiçek yetiştiremezsiniz, eğer denerseniz atların ayakları altında çiğnenişini engelleyemezsiniz.

Türkan ÖZKAYA
Bornova/İzmir

Herkes 'gaste' sahibi oluyor!..

Tam bağımsız günlük bir gazete için yollara düşeli 6 ay oldu. Türkiye'nin heryerinden bizim gibi düşündüğünü söyleyen insanlarla tanıştık, konuştuk. Anadolu'yu adam adım dolaştık, dolaşmaya devam ediyoruz... Her gittiğimiz yerde, mevcut medyadan memnun olmayan insanlarla biraraya geldik...

Çeşitli illerde irtibat büroları oluşturduk... Kağıt toplama kampanyası başlattık, sürdürüyoruz. İstanbul Tarlabaşı'nda bir iletişim bürosu açtık, Express ve Leman'da yayınlanan yazımız üzerine yüzlerce telefon aldık, bir o kadar ziyaretçimiz oldu...

Artık temel atma aşamasındayız... Sıra geldi vakfolmaya! Yüzde 100 bağımsız bir gazete için en uygun yapının "vakıf" olduğunu düşündük. "Vakfolunca", bu işe "bin" koyanın da, "bir" koyanın da eşit söz hakkı olacak. Evet, yüzde 100 bağımsız, günlük bir gazete isteyen herkesi vakfın kurucu üyesi olmaya çağırıyoruz... Haydi, vakfolalım, vakfedelim..!

Vakıf senedi hazırlanır hazırlanmaz İstanbul'da olanlar noterde imzalayabilecek. İstanbul'da olmayanlar ise, Avukat Erhan Erel, Beyoğlu VD. No: 3529430025 adına, "Adıma vakıf kurmaya, vakıf senedi imzalamaya, vakıf senedinde değişiklikler yapmaya, kurulacak vakıfla ilgili yasal işlemleri gerçekleştirmeye, temyiz ve feragate, sulh, ibra, ahzu kabze" yetkili bir vekaletname çıkararak gönderebilecekler. Vakıf kuruluş teminatının karşılanabilmesi için katılım payı **Vakıf Bank Beyoğlu Şubesi 2018869** no'lu hesaba yatırılacak, dekont'un bir örneği vekaletnameyle birlikte gönderilecektir. Katılım payı ne kadar yüksek olursa o kadar iyi olur...

Atölye çalışmalarına katılmak isteyenler hemen irtibat kursunlar.

Vakfın kurucu üyesi olacakların işlemleri bir an önce tamamlamalarını bekliyoruz.

İrtibat bürolarımız:
Ankara: 03124189347 **Bursa:** 02242209697
Eskişehir: 02222308014 **Mersin:** 03242370559
İstanbul: 02122542795 Fax: 2542664

Adres: Tarlabaşı Bulvarı No: 60/3 Taksim / İstanbul

Savaş karşıtları kimden kaçıyor?

22-23 Nisan günlerindeki Barış Sempozyumu öncesinde görüştüğümüz 'Savaşa Karşı Barış' dergisinden Arif Hikmet İyidoğan, Seyit Soydan ve Aylin Çelik'le barış hareketinde yeni çıkışları, zorunlu askerliği ve 'Şırnak delileri'ni konuştuk.

Haber Merkezi- Önce dernek kurdular 93'ün 1 Eylül'ünde. İstanbul Savaş Karşıtları adıyla kurdukları bu dernek, zorunlu askerliğin kaldırılmasıyla ilgili bir basın toplantısı düzenleyince kapatıldı. Tam bir sene sonra 1 Eylül 1994'te bir tane daha kurdular ama, bu derneğin başvurusu da "anti-militarist dernek kurulamaz" gerekçesiyle kabul edilmedi. Bu sefer dergi çıkarmaya başladılar ve adını 'Barış' koydular. Son etkinlikleri ise bir Barış Sempozyumu. "Devletin kolay kolay bastıramayacağı kitlesel, güçlü bir çıkışı nasıl yapabiliriz? Barıştan yana güçleri nasıl bir araya getirebiliriz? " sorusunun yanıtını arıyorlar.

Barışa davet

1950'de Behice Boran başkanlığında kurulan ve Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıkınca kapatılan Türk Barışseverler Cemiyeti'nden bu yana, savaş karşıtı örgütler hep aynı 'kapatma' saldırısıyla karşılaşıyorlar.12 Eylül felaketine uğrayan Barış Derneği'nden sonra ilk defa 1992'de İzmir'de kurulan Savaş Karşıtları Derneği de kapatmalardan nasibini alanlardan. Bunun üzerine açılan İzmir Savaş Karşıtları Derneği ise, halen varlığını sürdüren tek barış örgütü olma özelliğinden dolayı bol bol nazar topluyor.

İstanbul'daki savaş karşıtları da, üçüncü kez aynı akıbete uğramamak için sağlam adım atma niyetindeler. "Sürekli kapatılıyoruz ya da çalışmalarımız bir şekilde engelleniyor. Barış Sempozyumu'ndan asıl beklentimiz hem toplumun geniş kesimlerini bu işin içerisine katmak hem de daha güçlü bir çıkış yaparak ses getirecek yerleşik, kalıcı bir sivil toplum örgütü kurmak." 22-23 Nisan günlerindeki Barış Sempozyumu'ndan bekledikleri bu şekilde anlatıyor Arif Hikmet İyidoğan.

Seyit Soydan ise, savaştan çıkarı olmayan, barış isteyen herkesi bir araya getirmek istediklerini söyleyerek "Barış İnisiyatifi, barış zinciri çalışmaları içerisinde de varız. Savaş karşıtı, şiddet karşıtı anarşistlerin, yeşillerin çalışmalarıyla dayanışma halindeyiz. Ama savaşa karşı barış için ortaklaşa neler yapabileceğimizi tartışmak gerekiyor." diyor.

İyidoğan'ın, kendilerine yönelik iki ayrı uçtan yapılan eleştiriler konusunda söyledikleri oldukça ilgi çekici. Barış hareketine özellikle kimi sosyalistlerin "mücadele kaçkınlığı" yorumu getirdiklerini belirten İyidoğan, diğer uçtan da "PKK yanlısı" olmakla eleştirildiklerine dikkat çekiyor. "Biz iki eleştirinin de doğru olmadığını söylüyoruz. İçimizde kirli savaş diyen de var, hiçbir savaş temiz olamaz diyen de... Birleştiğimiz nokta, bu savaşın sona ermesi gerektiği. Tabii "ne olursa olsun barış" değil. Kürt halkının her türlü hakkından yoksun bırakılacağı bir barış istemiyoruz."

'Devlet mi PKK mi?'

Aylin Çevik ise sorunun ideolojik saplanmalarda yattığına inanıyor: "Biz herkesi bizimle görmek istiyoruz. Bu radikal islamcı da olabilir-sorun değil. Yeter ki savaşa karşı olsun."

Sözü Soydan alıyor: "Devletin barış anlayışı şu: vurdum, kırdım, yaktım ve yıktım, barışı sağladım. Bu tür bir barışa karşı, demokrasiye dayanan bir barış için sorunu şöyle koyuyoruz: "Devletten mi, PKK'den mi yanasın?" değil; "Savaştan mı, barıştan mı yanasın?". Barıştan yana olmak devletin hedef tahtasında olmakla eşanlamlı. Türkiye cephesinde savaş karşıtı kitlesel bir hareket yaratabilirsek bu savaşın önünü bir nebze alabiliriz."

Ayrışma konularının ise pratik süreçte engel oluşturmaması gerektiğini savunarak "Bir şeyler yapalım ama tartışmaya da devam edelim. Yazılı tartışalım." diyorlar.

Kapatılan derneğin ve Barış dergisinin etkinlikleri içerisinde vicdani red hakkının kazanılması yönündeki çabalar önemli bir yer tutuyor. Zorunlu askerliğe karşı çıktığı için cezaevinde yatan İyidoğan bu konuda karşılaştıkları tepkileri şöyle anlatıyor: "Ne zaman zorunlu askerliğin kaldırılmasıyla ilgili bir çalışma yaptık, o zaman bütün şimşekleri üzerimize çektik. Sosyalizm, komünizm kelimeleri bugün eskisi gibi ürkütmüyor belki. Ama anti-militarizm daha fazla ürkütüyor. Yakın çevremizden bile 'erkek adam askere gitmez mi'den tutun vatan hainliğine kadar çok çarpıcı tepkilerle karşılaştık."

Söyleşimizde askerden dönen gençlere ve savaşın bitmesi durumunda bu insanların durumunun ne olacağına da değiniyoruz. Aynı zamanda psikolog olan Aylin Çevik "Bir kişi vardı. Savaş sendromu dediğimiz şeyi tüm boyutlarıyla yaşayan birisiydi. Öyle bir hale gelmiş ki kestiği parmağı boynunda taşıyordu. Savaşın içinde doğrudan yer alanlar savaşın bitiminde ayrı bir problem olarak ortaya çıkıyor. Uykusuzluk, saldırganlık, sosyal iletişimsizlik, içe kapanıklık, çalışamamak gibi bir sürü sorun. Savaşı sona erdirmekle de bitmiyor iş. O zaman yeni bir savaş başlayacak. Yıkıntı ve enkaz çıkacak ortaya. Bunların giderilmesi için çalışmalar olacak. En zor safha o." diyor. Seyit Soydan ekliyor: "Kore savaşından dönenler Kore delileri, Kıbrıs savaşından dönenler Kıbrıs delileri... Bugün artık Şırnak delileri çıkmaya başladı."

'Barış için savaşmak zorundayız'

Seyit SOYDAN

Savaşa Karşı Barış Dergisi Yayın Kurulu olarak bir süredir yaptığımız "barış ziyaretleri" kapsamında Aziz Nesin'le Çatalca'daki vakıf binasında görüştük. Barış ve savaşa karşı mücadele konusunda Nesin şöyle diyordu:

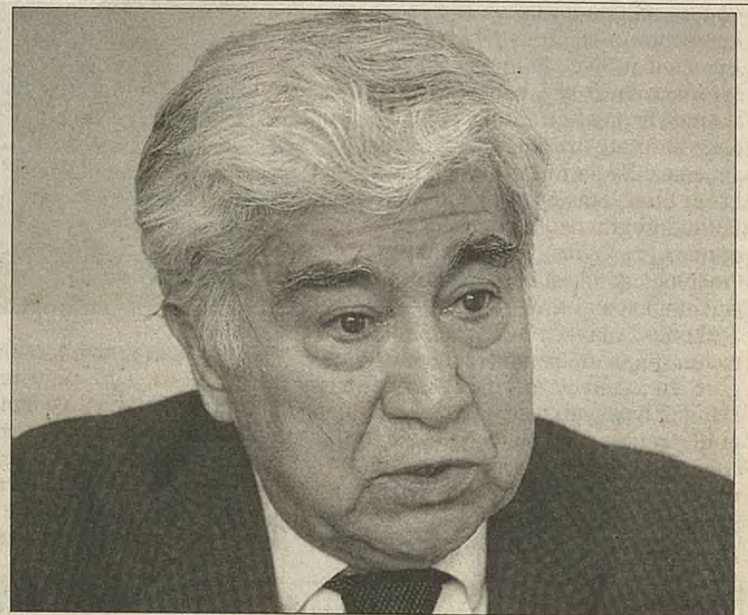
"Ben pasif bir barış savunucusu olmadım ve olamam da. Bugün sözde barışı savunduğunu söyleyenler dünyanın anasını ağlatıyor. 'Yeni Dünya Düzeni' adıyla dünyayı sömürüyor. Ben savaş düzenini yaratan nedenlere karşıyım. Bunun da nedeni emperyalizmdir. Dünya çapındaki silah tekelleridir. Bugün İsviçre'yi ele alalım. 350 yıldır savaşmadığını, barışçı olduğunu öne sürüyor. İnsanlar sokaklarda savaşa ve ordulara karşı olduklarını söylüyor ve barışçı olduklarıyla övünüyorlar. Peki gerçekten böyle midir? İsviçre bugün yalnız bankalarında milyarlarca doların yattığı bir ülke değil, aynı zamanda dünyanın en büyük, en gelişmiş topları bu ülkede yapılıyor. Siz savaşları yaratan silahları üretiyorsunuz. Silah tekellerine karşı mücadele edilmeden barışseverlik olur mu? Saddam'ın elindeki kimyasal silah fabrikalarını kim kurdu? Avrupalılar.

"Almanlar Türkiye'ye geldiklerinde demokrat kesiliyorlar. 'Aaa bunlar bizim silahlarımız, bunları Kürtler'e karşı kullanıyorsunuz' diye karşı çıkıyorlar. Ama bunları üreten silah tekelleri ortadan kalkmadan bu sorun çözülebilir mi? Tank üreten, satacak. Kime, yoksul ülkelere. Emperyalizm halkları bir çuvala doldurmuş. Kedi köpek yavruları gibi birbirlerine kırdırıyor. Almanlar 60 milyon Yahudiyi öldürmüş olmanın, o ırkçı vahşetin hesabını başka ülke halklarına yapılan baskıya sözde karşı çıkarak vicdanlarında temizlemeye çalışıyor. Irkçı zihniyet hala yaşıyor, çünkü silah tekellerine karşı mücadele etmiyorlar. İşte Türkiye'deki bir barış hareketinin öncelikle bu sorunlarla ilgilenmesi, savaşı yaratan temel nedenlere, emperyalizme, sömürüye ve silah tekellerine karşı mücadele etmesi gerekir."

Söz döndü dolaştı Kürt sorununa geldi. 11 yıldır sürmekte olan kirli savaşta binlerce Kürt ve Türk genci ölmüştü. Aziz Nesin ölenler arasında ayrım yapılmasına şiddetle karşı çıkıyordu.

Bir avuç aydın ve sanatçı dışında hüküm süren suskunluğu ve tepkisizliği "bireysel çıkarcılığın ve benmerkezciliğin ağır basması ve köylülükten, köylü kurnazlığından kurtulmamak" olarak niteleyen Aziz Nesin "Ben bütün savaşlara karşı değilim. Asla da olmadım.

"Ben bütün savaşlara karşıyım diyerek yan gelip yatanlarla da bir adım atılacağına inanmıyorum." diyor. Nesin'e sözün burasında Almanya'dan gelen vicdani retçi Zeynel itiraz ediyor; "Aziz Amca ben katil olmak istemiyorum, başkasını öldürerek elimi kana bulamak istemiyorum. Başkasını öldürmektense, ben kendimi öldürmeyi yeğlerim."

A. Nesin: Bugün sözde barışı savunanlar dünyanın anasını ağlatıyor.

Aziz Nesin gülümsüyor; "Bir insanın kendisini öldürmesi için deli olması gerekir" diyor. "Ben, barış için savaşmak gerektiğine inanıyorum. Bütün dünya barış kongrelerinin de temel ilkesi budur."

Conileşmek !

Merdan YANARDAĞ

Kuzey Irak harekatıyla birlikte, televizyon ekranlarında ve gazete sayfalarında farklı bir asker tipi görülmeye başladı. Bu, daha önce görmeye alıştığımız "mehmetçik" tipinden çok farklı. Daha çok Amerikan filmlerinden fırlamış bir tip bu.

Başına bant ya da bandana bağlıyor. "Cudi burger" yiyor, kola içiyor. Ve bir tahminde bulunursak eğer, artık yanık Anadolu türküleri yerine (herhalde) rock dinliyor..

Sanırım bandın ne olduğu biliniyor. Hani şu Rambo'nun, artık seyirciyi de bıktıran, Vietnam seferleri sırasında saçları dağılmasın diye başına bağladığı uzun kurdela. Taraftarların futbol karşılaşmalarında, tuttukları takımın renklerine göre kullanmaya başladığı bir aksesuar.. Bandana ise, erkeklerin (kadınlardan devraldıkları) başlarına bağladığı bir tür puşu.. Bu "tekstilyen" tespitleri bir yana bırakırsak, bant ve bandana, son yıllarda Amerikan gençliğinin başlattığı ve medya yoluyla yayılan bir moda. İstanbul ve Ankara caddelerinde de bant ve bandana bağlayan gençlerle karşılaşmak mümkün.

O şimdi 'gariban' değil!

Bilindiği gibi her iki aksesuar da, daha çok hareketli bir iş yapan ve uzun saçlı olan insanların görüş açılarının kapanmasını önlemek gibi bir işleve sahip. En azından öyle görünüyor. Fakat bizim anlamadığımız şey, bunun "mehmetçik"in başında ne aradığı. Çünkü son değişiklikle askerlerin saç uzunluğu tarak üstünü geçemez. Saçların şapkanın içinde kalan kısmı biraz daha uzun olabiliyor o kadar. (Bilindiği gibi daha önce erler sıfır numara tıraşlıydı.) Yani bizim "mehmetçik"in saçlarından dolayı görüş açısının kapanması gibi bir durum sözkonusu olamaz. Saçların bu ölçüde uzaması için de, berberlerin belirttiğine göre, en az altı ay traş olmamak gerekiyor. Harekat başlayalı yaklaşık bir ay olduğuna göre, saçların bant ya da bandana bağlayacak kadar uzamış olması da mümkün değil. Bu durumda geriye tek bir şey kalıyor; moda ya da özenti. Topluma pompalanan, "kolej kültürü"nün ve

Amerikan yaşam tarzının belli kırılmalara uğrasa da, Türk ordusunda dışavuran yüzü bu.. Hoş bu bant ve bandanaları daha çok subay ve astsubaylardan oluşan "A ve B timleri"ne mensup askerler kullanıyor. Ancak bu "moda" operasyonlara katılan bütün "mehmetçik"lere yayılmış durumda.

Gazeteler sürekli bu tip fotoğrafları basıyor. Hürriyet'in başlattığı "Mehmetçik'le elele" kampanyasında bu fotoğraflar kullanılıyor. Adeta "gariban" ve köylü "mehmetçik" gitmiş, yerine Vietnam'da "operasyon" yapan Amerikalı bir asker gelmiş gibi. (Bu "mehmetçik" deyimini de genellikle halk kullanmaz, bu deyim daha çok resmi söyleme aittir).

Değişen sadece "mehmetçik" değil. Subay, daha doğrusu general tipi de çok değişti. Yavuz Alogan'ın daha önce Söz'de yazdığı gibi, bu general, alıştığımız türden, sırmalı apoletleri olan, beyaz eldivenler giyen, davetlerde boygösteren, "çakı gibi" bir subay değil artık. O elinde kaleşnikovu olan, belli bir özene sahip olsa da rahat ve dağınık giyinebilen, dağlarda gezinen, gazetecilerle doğrudan görüşen, köylülerle konuşan, ekonomik, siyasi ve toplumsal konulardaki görüşlerini açıklayan bir asker... Hal böyle olunca, bölgesel düzeyde politikaya müdahale eden bir siyaset adamı.. Medya bu yeni general tipinin görüntüleriyle dolu. Onlarla söyleşi yapmak ve fotoğraf çektirmek ise neredeyse bir ayrıcalık!

Kirlenen kavram ve sokaklar

Fotoğraflar aslında çok şey anlatıyor. Bu fotoğraflar toplumun, hadi biraz daraltalım, gençliğin taşındığı/taşınmak istendiği yeri özetliyor. Bunlar toplumdaki kültürel çarpılmanın birer simgesi gibi. Herşey sanki Conileşiyor. Sinemalar, TV'ler, alışveriş yaptığımız mağazalar, onların adları, "konuşan Türkiye'nin susmayan radyoları", gazeteler.. velhasıl herşey Conileşiyor.. Özel radyoların Amerikan kırması Türkçesine neredeyse alıştık. Çoğu "Goodmorning Türkiye" diye yayına başlıyor ve arasıra verdikleri haberleri "News" diye anonsluyorlar.

Geçmişte, örneğin 1980 öncesinde, ABD bayraklı tişört ya da mont giyen gençlere rastlamak mümkün değildi. Ayıp sayılırdı. Eh biraz da cesaret isterdi!

Şimdi ise, hafif bohem görünümlü, bazı genç insanların sırtlarında ya da göğüslerinde neredeyse resmi ölçülerdeki 52 yıldızlı bayrakları görmek sıradan bir hal aldı.

Ne oldu bize? Biz mi yeni trendleri yakalayamıyoruz, yoksa başkaları mı yeni eğilimler yaratmakta çok usta?

Bir yerde bir şeyler gerçekten değişti. Bu doğru.. "Değişim" bir kavram olarak bu kadar kirlenmemişti.

Sokaklar "temiz" kalanların sembollerini bekliyor.

SÖZ HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. **Genel Koordinatör :** Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler Osman KÖKER
Ekonomi Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat Sezai SARIOĞLU
Makaleler Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER, Ali IŞINGÖR

İşletme Müdürü Ali KÜÇÜK

Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK

Reklam Müdürü Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu Osman Köker, Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü), Figen SOLMAZ, Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63

İzmir: Rıza ZINGAL

İzmir Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul **Tel:** (0212) 244 30 67 - 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** BBD